

TÁRSADALMI INNOVÁCIÓS JÓ GYAKORLATOK GYŰJTEMÉNYE II.

TÁRSADALMI INNOVÁCIÓS NEMZETI LABORATÓRIUM

A program az NKFIH-875-4/2020 azonosító számú
"Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium"
című projekt keretében valósul meg.

NEMZETI
LABORATÓRIUM

Szerkesztette:

Jánosi Andrea egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
Cseh Gergely tanársegéd, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

Szerzők:

Cseh Gergely tanársegéd, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar (3.12.; 3.13.; 3.15. alfejezetek)

Farsang Zoltán tematikus fórum vezető, HÁRFA Alapítvány (3.16. alfejezet)

Hollósi Szabolcs elnök, HÁRFA Alapítvány (3.6. alfejezet)

Jánosi Andrea egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar (3.22. alfejezet)

Juhász Adriána tematikus fórum vezető, HÁRFA Alapítvány (3.3.; 3.11. alfejezetek)

Madarász Eszter egyetemi docens, Pannon Egyetem, Gazdaságtudományi Kar (3.5.; 3.8.; 3.20. alfejezetek)

Sulyok Judit tudományos főmunkatárs, Pannon Egyetem, Gazdaságtudományi Kar (3.4.; 3.17.; 3.18. alfejezetek)

Szilva-Orosz Flóra tudományos segédmunkatárs, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar (3.2.; 3.13.; 3.21. alfejezetek)

Tuba Orsolya TINLAB Társadalmi Innováció Menedzsmentje Tematikus Fórum tagja (3.9. alfejezet)

Vámos Orsolya innovációs asszisztens, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Innovációs Központ (3.1.; 3.7.; 3.10.; 3.14.; 3.19. alfejezetek)

Lektorálta:

Varga Krisztina adjunktus, Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar

Kiadja:**Felelős kiadó:****Eötvös Loránd Tudományegyetem:**

Magyar Dániel (projektvezető, igazgató, Innovációs Központ)
magyar.daniel@innovacio.elte.hu

Hálózat a Regionális Fejlesztésért Alapítvány:

Hollósi Szabolcs (elnök)
hollosisz@harfaalapitvany.hu

Miskolci Egyetem:

Prof. Dr. Csák Csilla (szakmai vezető, dékán, Állam- és Jogtudományi Kar)
jogdekan@uni-miskolc.hu

Pannon Egyetem:

Dr. Fehérvölgyi Beáta (szakmai vezető, dékán, Gazdaságtudományi Kar)
fehervolgyi-beata@gtk.uni-pannon.hu

Tartalomjegyzék

1. Előszó	5
2. Az adaptációs kézikönyv célja, felépítése	7
2.1. Társadalmi innováció (TI) adaptációs kézikönyv célja	7
2.2. TI adaptáció értelmezése hazai szinten	7
2.3. TI jó gyakorlatok kiválasztásának alapja	8
2.4. A tematikus területek leírása.....	9
3. Jó gyakorlatok.....	17
3.1. Autisták a múzeumban.....	17
3.2. Bee Bot padlórobot.....	21
3.3. BioSzentandrás	26
3.4. Bookcrossing – „Veszíts el egy könyvet!”	30
3.5. BOOKR Kids.....	33
3.6. CédrusNet Városlabor	37
3.7. CulturEU	42
3.8. Europe Talks	45
3.9. Finn-modellek.....	49
3.9.1. Működő szelektív hulladékgyűjtés és újrahasznosítás.....	49
3.9.2. Speciális igényű tanulók felismerése és oktatása.....	51
3.9.3. Közösségi (modern) könyvtárak hálózata	54
3.9.4. Adománygyűjtő éhségnap.....	56
3.10. GENie, a virtuális dadus.....	59
3.11. Göncruszkai Református Gyülekezet - Talentum Református Tehetséggondozó Általános Iskola és Óvoda és AMI, Gyülekezeti Méhes és Tejjel Mézzel étterem.....	62
3.12. Komplex Instrukciós Program (KIP).....	66
3.13. Kosár közösségek.....	71
3.14. Közösségek Hete.....	75
3.15. Molnárkalács.....	78
3.16. OKÉ, mint közigazgatási közönségszolgálat.....	83
3.17. Rakun dobozközösség.....	88
3.18. SCITHOS – Smart City Hospitality.....	92
3.19. Senior Mentor Program	95
3.20. Socrates program	99
3.21. Tematikus út – Palóc út.....	102
3.22. Magyar Mentőszolgálat Alapítvány – Vérlovagok.....	106
4. A feldolgozott jó gyakorlatok tematikus fókusz szerinti besorolása.....	109

 tinlab

1. Előszó

Napjaink társadalma számos kihívással (így például: társadalmi és oktatási egyenlőtlenségek, munkanélküliség, migárció, stb.) szembesül, amelyek újabb és újabb hosszú távon is fenntartható megoldásokat tesznek szükségessé. A társadalmi innováció nagyon sokféleképpen valósulhat meg, az érintett közösség adottságait, lehetőségeit figyelembe véve. A Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium (TINLAB) keretében összegyűjtött nemzetközi és hazai jó gyakorlatok ezt a folyamatot segíthetik. Jelen kézikönyv a második kiadványa a jó gyakorlatokat bemutató útmutatóknak.

A kézikönyv összesen 22 nemzetközi és hazai, megvalósult és sikeresen működő jó gyakorlatot ismertet. A szerzők az egyes példák kiválasztásánál szem előtt tartották, hogy számos társadalmi kihívást lefedjenek, valamint adaptálhatók legyen.

A kézikönyv olvasását támogatandó, a jó gyakorlatok bemutatását megelőzően, külön fejezetben ismertetjük a társadalmi innováció fogalmát és a TINLAB projekt keretében meghatározott tématerületeket.

Az egyes jó gyakorlatok esetében az alábbi információk kerültek feltűntetésre: érintett társadalmi probléma azonosítása, általános leírás, érintett tematikus fókusz területek, célcsoport meghatározása, a megoldás újdonságtartalma, kapcsolódási pontok a fenntartható fejlődés céljaival, adaptációs potenciál, vélelmezett sikerkritériumok, eredmények, további információk és elérhetőségek. Ezáltal megvalósul az egyes gyakorlatok teljes körű bemutatása, valamint az összehasonlíthatóság feltétele is teljesül.

Reményeink szerint a kézikönyvet olvasó szakemberek értékes információkkal, tudással gazdagodnak és maguk is aktív résztvevői lesznek a társadalmi innovációs folyamatoknak, a társadalmi innováció generálásának.

Tartalmas olvasást kívánunk!

A Szerzők

2. Az adaptációs kézikönyv célja, felépítése

2.1. Társadalmi innováció (TI) adaptációs kézikönyv célja

Jelen kézikönyv a Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium (továbbiakban: TINLAB) keretei között megjelenő jó gyakorlatok sorozat második kiadványa. Célja a társadalmi innováció területén bevált – a korábbi kiadványban ismertetett jó gyakorlatokhoz képest – további jó gyakorlatok, megoldások bemutatása, amelyek ugyancsak példaként szolgálhatnak a hazai innovátorok, innovációs kezdeményezések számára. A leírt innovációs tartalmak alapján megtörténhet az adaptáció, az átvétel, vagy a megoldások továbbfejlesztése, illetve egyes elemek újszerű összekapcsolása révén új innovációs tartalmak jöhetnek létre. A kézikönyv kiemelt célja, hogy hozzájáruljon egy olyan tudásbázis létrehozásához, amely akár alapját képezheti további elemzéseknek, kutatásoknak is.

A TINLAB célkitűzése egy minél szélesebb alapokon nyugvó közös tudásbázis és tudásplatform létrehozása, valamint az értékvezérelt tudásmenedzsment. Ennek egyik lépcsőfoka egy olyan adaptációs kézikönyv sorozat elkészítése és hozzáférhetővé tétele, amelyet a TINLAB honlapján elektronikusan is elérhetővé kívánunk tenni. Szándékunk szerint a jó gyakorlatok tára a jövőben továbbra is bővülni fog hazai és nemzetközi példákkal, amely megfelelő bázist nyújt a TINLAB tudásmenedzsment funkciójához.

2.2. TI adaptáció értelmezése hazai szinten

A TINLAB egyik kiemelt tevékenysége a jó gyakorlatok gyűjtése, tudatos terjesztése, illetve a bevált módszerek átadása, alkalmazása. A TINLAB számára fontos az egyéni és a szervezeti tanulás értéként való megerősítése, újító társadalmi innovációs modellek meghonosítása és elterjesztése, a megújulásra kész szervezeti kultúra meghonosítása, a bevált gyakorlatok és a kreativitás példáinak a megismertetése, és mindezek révén az ország innovációs képességének, nyitottságának, rugalmasságának, individuális és közösségi megújulási képességének az emelése. Az adaptáció gyakorlati megvalósítását a TINLAB további tevékenységei

keretében, így például mentorhálózat kialakítása, pilot projektek támogatása útján is segíteni fogja. A TINLAB törekszik a hazai és a nemzetközi társadalmi innovációs tudásmegosztó hálózatokhoz való csatlakozásra is, amely még szélesebbre tárja az együttműködési és az adaptációs lehetőségeket is.

A TINLAB értelmezése szerint a társadalmi innováció: olyan új vagy továbbfejlesztett folyamat, amely társadalmi szükségletek újszerű megoldásának létrehozását célozza meg, vagy társadalmi részvétel, gyakorlatok, kapcsolatok és viselkedési formák új kombinációja révén fejleszt megoldásokat. A társadalmi innováció fontos feladata a termék és üzleti folyamat innovációs eredmények társadalmi elterjesztésének támogatása is. A társadalmi innováció a többi innováció típus komplementer folyamataként értelmezhető. [Lásd: Bogdány Eszter – Varga Krisztina – Veresné Somosi Marian (szerk.): Társadalmi innovációs fehér könyv. TINLAB, Miskolc, 2021.] Az első kézikönyvhöz hasonlóan a jó gyakorlatok adaptálhatóságát a problémaazonosítás és a hatás szempontjából is vizsgáltuk. A problémák azonosítása során törekedtünk kiemelni, hogy az adott jó gyakorlat mely társadalmi szükségletre, problémára reagál.

2.3. TI jó gyakorlatok kiválasztásának alapja

A hazai és külföldi jó gyakorlatok kiválasztását a TINLAB Tudásmednezsmen és piackutatás munkacsoportjának tagjai végezték. A tevékenységben egyaránt részt vettek az Eötvös Lóránd Tudományegyetem, a Pannon Egyetem, a Miskolci Egyetem és a Hárfa Alapítvány delegált munkatársai is.

A korábbi gyakorlatnak megfelelően, a közösen meghatározott kiválasztási szempontok az alábbiak voltak:

- az adott szakterületen belüli kiemelkedő innovációs eredmény, jelentős társadalmi probléma megoldása;
- hazai adaptációs potenciál megléte fontos szakterületeken;
- egyértelműen azonosítható sikerkritériumok;
- hatásméréssel, indikátorokkal validált jó gyakorlatok (ez utóbbi kritérium azonban csak részben teljesült, ugyanis a társadalmi innovációs gyakorlatok vizsgálata a hatásmérésre egyelőre csak részben terjed ki. Ugyanakkor a innovációs gyakorlatok hatását vizsgáló mérések meghatározása a TINLAB projekt egyik kiemelt céljaként is jelentkezik).

A jó gyakorlatok gyűjtése különböző szakirodalmi adatbázisokon keresztül, internetes kereséssel, valamint a munkacsoport tagjainak szakmai tevékenységéhez kapcsolódóan történt, ügyelve arra, hogy valamennyi – a TINLAB keretében azonosított – tématerület megjelenjen.

2.4. A tematikus területek leírása

A TINLAB keretében a társadalmi innováció fókuszterületeiként az alábbiak kerültek beazonosításra:

- digitalizáció
- kultúra, kreativitás
- helyi fejlesztések, governance
- környezeti innovációk, klíma
- társadalmi jóllét
- munka jövője, a jövő gazdasága társadalmi aspektusai
- humán rendszerek
- társadalmi innováció menedzsmentje.

digitalizáció			társadalmi jóllét
kultúra, kreativitás			munka jövője, a jövő gazdasága társadalmi aspektusai
helyi fejlesztések, governance			humán rendszerek
környezeti innovációk, klíma			társadalmi innováció menedzsmentje

Az egyes jó gyakorlatok feldolgozása azonos rendben történik, amelynek keretében az érintett fókuszterület(ek)¹ mellett a fenntartható fejlődési célok is megjelölésre kerül(nek).²

1 A tematikus fókuszterületek alábbi tartalmi bemutatása megegyezik a Társadalmi Innovációs Jó Gyakorlatok Gyűjtemény I. kötetében szereplő leírással.

Lásd: Bogdány Eszter (szerk.): Társadalmi Innovációs Jó Gyakorlatok Gyűjtemény.

2 A fenntartható fejlődési célok köre a következő: (1) A szegénység felszámolása. (2) Az éhezés megszüntetése. (3) Egészség és jólét. (4) Minőségi oktatás. (5) Nemek közötti egyenlőség. (6) Tiszta víz és alapvető köztisztaság. (7) Megfizethető és tiszta energia. (8) Tisztességes munka és gazdasági növekedés. (9) Ipar, innováció és infrastruktúra. (10) Egyenlőtlenségek csökkentése. (11) Fenntartható városok és közösségek. (12) Felelős fogyasztás és termelés. (13) Fellépés az éghajlatváltozás ellen. (14) Óceánok és tengerek védelme. (15) Szárazföldi ökoszisztémák védelme. (16) Béke, igazság és erős intézmények. (17) Partnerség a célok eléréséért.

Lásd: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2021/>

Digitalizáció társadalmi hatásai

Összefoglalás: Mindazon innovációk, amelyek a digitalizáció fejlődése és térnyerése mellett alakulnak ki, a társadalom széles rétegei számára újszerű lehetőségeket, gyakorlatokat, kezdeményezéseket nyújtanak. Tudatosítják a technológiai fejlődés előnyös, ugyanakkor káros aspektusait is és ezáltal újszerű együttműködések, hálózatok és további technológiai újításokat hoznak létre.

A digitalizáció társadalmi hatásai az élet számos területén felfedezhetők. Az infokommunikációs technológia átalakította a tudás létrehozását, így az ember által elérhető információkat is. A digitalizáció, a közösségi oldalak elterjedése hatással van az emberi elmére, az egyén cselekedeteire, reakcióira, ennek pozitív-negatív hatásait a terület kutatóinak figyelembe kell venni.

A digitalizáció társadalmi hatásainak mérése egyre inkább meghatározó tényezővé válik, elengedhetetlen, hogy a pozitív hatásokat kihasználjuk, a digitalizáció lehetőségeit erősítsük, a negatív hatásokat tudatosítsuk, elkerüljük. A pozitív, jó példákat és gyakorlatokat érdemes összegyűjteni, azokat közkinccsé tenni, ugyanakkor fel kell hívunk a figyelmet a káros hatásokkal szemben is. Érdemes tehát a tudásmegosztás újszerű lehetőségeit kihasználni, megtalálni azokat a szereplőket, akik ezeket a hatásokat befolyásolni tudják, de azokat is, akik érzékelik, sok esetben elszenvedik ezeket. Az együttműködések lehetősége a digitális térben új távlatokat nyit meg, ez jótékony hatással van az újításokra, az új ötletek generálására is.

A digitalizáció az emberi élet minden területét érinti, ezért fontos, hogy – a technológiai újítások mellett – megfelelő kutatási háttérrel, valós és érzékelhető társadalmi innovációk is keletkezzenek.

Kulturális innováció, kreatív ipar

Összefoglalás: Kulturális innováció lehet bármely kulturális célú, újszerű és hasznosuló kezdeményezés csakúgy, ahogy bármely társadalmi innovációs fejlesztés, melynek eszköze valamilyen kulturális elem (pl. zene). A kreatív iparágak lehetnek például: reklám; épülettervezés és más mérnöki tevékenység; művészeti tárgyak és antikvitás kereskedelem; számítógépes játékok; kézművesség; formatervezés; divattervezés; film és videó; zene; előadóművészet; könyvkiadás; software készítés; TV és rádió.

A társadalom innovációs és kreatív potenciáljának kiaknázása a jövőbeni növekedésünk, boldogulásunk szempontjából kulcsfontosságú tényezővé vált. A kreativitás az innováció egyik legfontosabb forrásának tekinthető, mivel az mindig kreatív ötletekből hoz létre termékeket és szolgáltatásokat. Ezért a kreativitásnak mindig szerepe van abban, ha az

innováció valamilyen – gazdasági vagy társadalmi – hasznot eredményez. Tekintettel kell azonban lenni a kulturális sokféleségre, amely valójában a kreativitás és az innováció forrása.

Az európai innovációs politika rengeteg változáson ment keresztül az idők során. Az 1970-es években a kutatás-fejlesztés állt a középpontjában, a 80-as években pedig a tudástranszferre fókuszált. Az 1990-es évtizedben mindenki számára nyilvánvalóvá vált, hogy az innováció nem egyfajta lineáris folyamat része (kutatás-fejlesztés–hasznosítás), hanem egy sokkal bonyolultabb rendszer eredménye, amely különböző szereplők – például egyetemek, kutatók, hatóságok és üzleti vállalkozások – egész hálózatának együttműködésén múlik. A későbbi időszak kohéziós politikai programjában az innováció már, mint a fenntartható fejlődés biztosítását lehetővé tévő elsődleges és átfogó eszköz szerepel, amely magában foglalja a klaszterépítés ösztönzését is a lehetőségek maximális kihasználása érdekében.

Miközben az innovációt sokan olyan eszköznek tekintik, amely elvezet minket egy összetartóbb és fenntarthatóbb társadalom felé, ehhez feltétlenül szükség van bizonyos változásokra, amelyeknek köszönhetően az emberek megértőbbé válnak egymás iránt. A kultúra – mint a társadalmi és területi kohézió megvalósításának eszköze – segít egyensúlyt teremteni a tradíció és az innováció között, lehetőséget kínál a különböző kultúrák és a generációk közötti párbeszédre, valamint az integráció növelésére. A kultúra nagyszerűen integrálható az innováció és a kreativitás fejlesztésébe, erre jó példa a kulturális örökség megóvása, a fenntartható turizmus fejlesztése, kreatív ágazatok és egyéb ágazatok közötti együttműködést is magában foglaló társadalmi gazdasági együttműködés, a helyi gazdaságoknak a kulturális infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése révén történő újjáélesztése.

Helyi fejlesztések, governance

Összefoglaló: Helyi fejlesztések alatt a településfejlesztési, térségfejlesztési ötletek, tervek megvalósítását értjük alapvetően – de nem kizárólagosan – önkormányzati koordinációban.

A helyi fejlesztések során fontosak az érintettek között partnerségek kialakítása, hogy közösen vegyenek részt a közjó biztosításában és fejlesztésében. Ebből a szempontból tehát a helyi fejlesztés a régió lakosságának életminőség javítását, a helyi vagyon fejlesztését, fenntartását, a piaci problémák leküzdését, a kohézió erősítését és a helyi fejlesztési projektek megvalósítását jelenti. A jó helyi kormányzás alatt a demokratikus, szolgáltató, hatékony, átlátható, jogszerű, etikus, jövőorientált helyi kormányzást értjük, amely a helyi és megyei önkormányzatok, dekoncentrált kormányzati szervek és bevont partnerei tevékenysége révén valósul meg.

Egy ország gazdasági növekedésének és a társadalom széles rétegeinek életkörülményei javításának egyik hatékony módja a helyben, lokális térben értelmezett fejlesztések, amelyek aztán hozzájárulnak az ország egészének fejlődéséhez. A helyi fejlesztések tehát a kisebb települési szintre összpontosítanak, fejlesztési ötleteit, beavatkozási területeit az adott település/térség/régió sajátos körülményeihez és szükségleteihez igazítják.

Ideális környezetben a helyi fejlesztésekkel foglalkozókat és a folyamat érintettjeit is olyan szereplőknek tekintik, akik hozzájárulnak egy ország irányításához, fejlődéséhez gazdasági, környezeti és társadalmi értelemben egyaránt. A helyi fejlesztések során az érintettek között partnerségek alakulnak ki és céljuk, hogy közösen vegyenek részt a közjó biztosításában és fejlesztésében. Ebből a szempontból tehát a helyi fejlesztés a régió lakosságának életminőség javítását, a helyi vagyon fejlesztését, fenntartását, a piaci problémák leküzdését, a kohézió erősítését és a helyi fejlesztési projektek megvalósítását jelenti.

A jó helyi kormányzás alatt az alábbi kritériumok minőségi teljesítését értjük:

- demokratikus helyi kormányzás (képviselet, részvétel, együttműködés, konszenzusos döntések);
- szolgáltató helyi kormányzás (jólétre törekvő, igényorientált, válaszképes);
- hatékony helyi kormányzás (teljesítményorientált, szervezett, kompetens, kontrollált);
- átlátható helyi kormányzás (nyitott, kommunikatív, polgár közeli);
- jogszerű helyi kormányzás (jogkövető, jogérvényesítő, szabályozott);
- etikus helyi kormányzás (értékvezérelt, kultúrateremtő, közélet tisztaságát őrző);
- jövőorientált helyi kormányzás (stratégiákkal rendelkező, innovatív, fenntarthatóságot ösztönző);
- jól gazdálkodó helyi kormányzás (gazdaságos, erőforrásteremtő, kiegyensúlyozott);
- inkluzív helyi kormányzás (közösségvezérelt, szolidáris, képessé tevő, befogadó);
- felelősségvállaló helyi kormányzás (felelősségtudatos, számonkérhető, társadalmilag felelős).

Környezeti szempontú társadalmi innovációk, klíma

Összefoglalás: Környezeti szempontú társadalmi innováció az, amely a klímaváltozás társadalmi aspektusaira irányul. Széles értelmezési keretben foglalja magába mindazon gyakorlatokat, módszereket, kezdeményezéseket, amelyek a keletkező és érzékelhető káros hatások kiszűrésére, azokhoz való alkalmazkodásra irányul. Ugyanakkor felismeri a klímaváltozáshoz kapcsolódó előnyös hatásokat is, ezáltal új értelmezési felületek, lehetőségek nyílnak meg a társadalom széles rétegei előtt.

A klímaváltozás hatásai mellett annak társadalomra gyakorolt következményei is észrevétlenül, de megkérdőjelezhetetlenül beépülnek hétköznapjainkba. Ezek észlelése, tudatosítása, mérése a következő időszak egyik jelentős feladata. A káros hatások mellett figyelmet kell fordítani a klímaváltozásból adódó környezeti innovációkra is, illetve annak társadalomra gyakorolt – pozitív és negatív – hatásaira is.

Mindezek magukba foglalják a klímaváltozás elleni társadalmi aktivitásokat, akciókat, a klímaváltozásból adódó adaptációs feladatokat, ezek társadalomra gyakorolt hatását.

Ki kell hangsúlyozni a megfelelő keretrendszerek szerepét, a jogalkotás rugalmasságának szükségét, a tudás létrehozásának és átadásnak fontosságát és ehhez tartozóan az érintettek feladatait, felelőségét is. A klímaváltozás társadalmi hatásait befolyásoló szereplők, illetve az azt elszenvedő, érzékelő érintettek bevonása, együttműködése a következő évek fontos kihívása lesz, különös tekintettel az alulról érkező kezdeményezések létrehozására és azok befogadására.

Társadalmi jóllét

Összefoglalás: a társadalom boldogság- és közérzetét meghatározó tényezők összessége eredményeképpen létrejövő állapot.

A társadalmi jóllétet számos tényező befolyásolja, ideértve a gazdasági teljesítményt, az életminőséget, a környezet állapotát, a társadalmi egyenlőséget és a személyes jóllétet. A tudományos világban az egyik legnagyobb kihívás, hogy milyen módon lehet a szakértők álláspontját összeegyeztetni arról, hogy egyáltalán mi a jóllét, mik ennek a fő összetevői és mekkora azok relatív súlya az egész rendszerben. A társadalmi jóllét dimenzióinak létrehozásakor kiindulópontunk az volt, hogy egy jól működő és hatékony állam legfontosabb célja az állampolgárok boldogulásának és boldogságának, objektív és szubjektív jóllétének elősegítése.

Munka jövője, a jövő gazdasága társadalmi aspektusai

Összefoglalás: A munka világa, a jövő gazdasága nem nélkülözheti a társadalmi innovációt, az innovatív megoldásokat. Az innovatív megoldások, a digitalizáció és a globalizáció hozzájárulhatnak a munka eredményesebb megszervezéséhez, ezáltal a hatékonyság növeléséhez és a gazdasági fejlődéshez.

A munka és a munkaerőpiac folyamatos változásokon megy keresztül, különösen igaz ez a pandémiás időszak munkapiaci jelenségeit elemezve. A negyedik ipari forradalom, a globalizáció, a digitalizáció, a hálózatok társadalma, a tudás hozzáférhetősége új dimenzióba helyezi az ember által elvégzett munkát és annak szervezési rendszerét is. Új munkahelyek jelennek meg, további előtérbe kerül az automatizálás, az emberi tőke felértékelődik. Új foglalkoztatási formák jelennek meg, háttérbe szorítva az eddigi hagyományos munkavégzési kereteket. A digitalizáció és a (számító)gépesítés előtörése ugyanakkor munkahelyek megszűnését is eredményezheti, ami miatt a munkanélküliség egyre növekvő kihívására is megoldásokat kell találni.

A leginkább keresett készségek közé kell sorolnunk az alkalmazkodóképességet és rugalmasságot, az együttműködést és kommunikációt, a szociális tudatosságot és a sokféleség elfogadását és – nem utolsó sorban – a vállalkozói, megoldás orientált gondolkodást. A turbulens környezeti, gazdasági, technológiai változások miatt a vállalatoknak még nagyobb felelősséget kell vállalnia a munkavállalók képzésében, pszichológiai biztonságának, jóllétének megteremtésében, valamint az egyedi igényekre reagáló munkaszervezési formák kialakításában.

A társadalmi innováció a munkavégzés és az egyes munkafolyamatok eredményesebb megszervezéséhez, a hatékonyság növeléséhez és ezáltal a gazdasági fejlődéshez és a társadalmi jólét növeléséhez.

Humán rendszerek

Összefoglaló: A humán rendszerek egyes elemeit érzékenyen érintik a demográfiai, egészségügyi, szociális, oktatási és össztársadalmi változások, ami miatt különös hangsúlyt kell fektetni a közszolgáltatások minőségét és hatékonyságát javító társadalmi innovációs megoldásokra. A fent említett változások az egészségügyet, a foglalkoztatás politikát, a szociális ellátórendszert, az oktatásügyet is kihívás elé állítják, amelyek szükségessé teszik például a korspecifikus igényeket kielégítő innovatív megoldások kidolgozását. E tekintetben fontos a rendszerszintű megközelítés, hiszen az egyes problémákat és kihívásokat nem lehet kizárólag a humán rendszerek egyes elemeire fókuszáltnan megoldani.

A tradicionálisan nagy humán rendszerek komplexitása és bonyolultsága miatt azok megújítása, innovatívvá tétele nagy kihívást jelent a mindenkori kormányoknak. A rendszer társadalmi aspektusa is jelentős, hiszen a társadalom széles rétege használja a létrehozott szolgáltatásokat. Emiatt a klaszternek társadalmi innovációs fejlesztései sok embert elérhetnek és pozitívan befolyásolhatják a közösség jóllétét. Az idősödő társadalmak is nagy kihívások elé állítják a humán rendszereket. Ezekre válaszul keresni, támogatni kell a helyi szintű szolgáltatási innovációkat is.

A humán rendszerek egyes elemeit igen érzékenyen érintik a XXI. század demográfiai, egészségügyi, szociális, oktatási és össztársadalmi változásai, ami miatt különös hangsúlyt kell fektetni a közszolgáltatások minőségét és hatékonyságát javító társadalmi innovációs megoldásokra. A fent említett változások az egészségügyet, a foglalkozáspolitikát, a szociális ellátórendszert, az oktatásügyet is kihívás elé állítják, amelyek szükségessé teszik például a korspecifikus igényeket kielégítő innovatív megoldások kidolgozását. A humán rendszerek számos területet ölelnek fel, amelyek (szak)specifikus megoldásokat tesznek szükségessé. Ugyanakkor nagyon fontos a rendszerszintű megközelítés, hiszen az egyes problémákat és kihívásokat nem lehet kizárólag a humán rendszerek egyes elemeire fókuszáltan megoldani. A humán rendszerek összehangolt működése (ágazati és helyi szinten is) hatékonyabbá teszi a felmerülő problémák kezelését.

Társadalmi innováció menedzsmentje

Összefoglalás: Magában foglalja a társadalmi innovációs folyamatok és projektek tervezését, szervezését, vezetését, ellenőrzését, hatásmérését, kutatását, valamint a teljes innovációs folyamat menedzsment keretrendszerének fejlesztését is. A menedzsment rendszer szereplői a különböző innovációs ügynökségek, állami, privát, civil támogatásszervező, pénzügyi támogatást és szolgáltatást nyújtó szervezetek.

Az innováció menedzsment a K+F-et, valamint az innovációkat (az új termékek, technikák, társadalmi megoldások, stb. bevezetését) vezérli. Piaci vagy egyéb hatásokra, társadalmi igényekre reagálva termék- (vagy technológiai, társadalmi innovációs, szolgáltatási, stb.) ötleteket tár fel, majd termék/szolgáltatási terveket alakít ki, a kezdettől (majd akár több iteratív javító lépésben) a piacon/célcsoportok körében teszteli a kísérleti gyártást/megoldást, az ezen eljárások során elfogadott változatot a piacra viszi. Amikor és ahol ez szükségessé válik, kutatást is indít, stb. A társadalmi innovációt a technológiai és termék innovációk komplementer folyamataként értelmezzük. A társadalmi innováció menedzsmentjének alkotóelemei a következők:

- Tervezés folyamatok társadalmi innovációs aspektusai;
- Szervezési folyamatok társadalmi innovációs aspektusai;
- Vezetési folyamatok társadalmi innovációs aspektusai;
- Ellenőrzési folyamatok társadalmi innovációs aspektusai;
- Társadalmi innovációs programok hatásmérésének kutatása;
- Társadalmi innovációs kezdeményezések sikerkritériumainak kutatása;
- Ideális társadalmi innováció menedzsment keretrendszerek fejlesztése.

3. Jó gyakorlatok

3.1. Autisták a múzeumban

Probléma azonosítása

A program az autizmussal élők könnyebb társadalmi elhelyezkedését, beilleszkedését segíti elő a kultúra eszközeit segítségül hívva. Az autizmussal élők számára nehézséget okoz a kommunikáció és a társas kapcsolatok fenntartása, és jellemző rájuk a korlátozott tevékenységi és érdeklődési kör. Ennek hatására önállóságuk is korlátozott, így az életben fellépő lehetőségeik is korlátozottabbak, mint egy egészséges ember számára.

Leírás, rövid ismertetés

Az Esőemberekért Egyesület 15 éve működik a jó gyakorlat helyszínéül is szolgáló Tatán. Az Egyesület a honlapján szereplő információk szerint „autista fiatalok lakóotthoni ellátásával és foglalkoztatásával foglalkozik.” (<https://eso-tata.hu/>)

A jó gyakorlat keretei között a tatabányai Esőemberekért Egyesület által működtetett Esőemberekért Egyesület Szent Gergely Lakóotthon autistái különböző foglalkozásokon vettek részt a Tatabányai Múzeumban és a Móricz Zsigmond Városi Könyvtárban. Emellett Kovács Éva múzeum-pedagógus a lakóotthonban is tartott foglalkozásokat (időközben ő nyugdíjba vonult). A programok célja, hogy a fogyatékkal élők szociális és kommunikációs készségeit növelje. A programok kéthetente szerdai napon zajlottak, témájában a Vértes Agorája és a Tatabányai Múzeumok programjaihoz igazodott.

A projekt megvalósítása során a szervezők felügyeltek arra, hogy fokozatosan vezessék be a programot mind időben, mind gyakoriságban, a résztvevők létszámát és téma nehézségét illetően is. Először kis létszámú csoportokba kellett felosztani a résztvevőket, majd lépésenként haladni a téma nehézségében. Először csak nézelődtek a múzeumban a résztvevők, majd később vonták be őket a tevékenységekbe. Jelenleg 60 perces egy foglalkozás. Mindez a Tatabányai Múzeumban kap helyet, melynek kiállításai változatosak és érdekesek.

A pandémia miatt először a múzeum is bezárt, majd a szociális intézményekre vonatkozó szabályozások jelentettek akadályt, így a 2021-es évre vonatkozóan az Esőemberekért Egyesület nem rendelkezik adatokkal.

Korábban a lakóotthon teljes létszámban, 8 fővel és a támogató munkatársakkal vett részt a programokon. Ezen túl a helyi városi könyvtár (Móricz Zsigmond Városi Könyvtár) fogadta a fogyatékkal élőket. Egy-egy programon egyszerre 4 lakó vett részt, mely a könyvtár zárva-tartási napján, szerda délutánonként kapott helyet. Rendszeres volt a hangoskönyv, valamint a CD és a könyvek kölcsönzése is. Az Egyesület célja a lakóik önálló életvitelének és társadalmi részvételének támogatása volt, természetesen a hasznos, számukra élvezhető időtöltés mellett.

Tematikus fókusz

társadalmi jóllét
kultúra, kreativitás

Célcsoport megnevezése

Az Autisták a Tatabányai Múzeumban jó gyakorlat célcsoportja a Komárom-Esztergom megyei Tata város környéki 16-35 év közötti autizmussal diagnosztizált férfiak és nők. A fejlesztőprogram rendszeres tevékenység a lakóotthonban, az ünnepek alkalmával még nagyobb szerepet tölt be, hiszen a célcsoport tagjai a program segítségével könnyebben megértik az ünnepek jelentőségét, szociális szerepét.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

A jó gyakorlat innovatív megoldása abban rejlik, hogy az Esőemberekért Egyesület kifejezetten egyénre szabottan készíti el foglalkozásait. Az autizmussal élő személy családjával konzultálva dolgoznak ki egyéni fejlesztő tréningeket a társadalomba való integrálás érdekében. Amennyiben mégsem egyéni fejlesztéseken vesznek részt a program tagjai, kisebb csoportokba rendeződve dolgoznak. Így például azért, hogy az autizmussal élőket hozzászoktassák ahhoz, hogyan viselkedjenek komfortosan más emberek társaságában.

Emellett a program nehézsége adja annak újdonságtartalmát is, hiszen az autizmussal élők számára a múzeum új környezetet jelent, az ott dolgozók együttműködésével pedig új lehetőség nyílik az esélyegyenlőség megteremtésére.

Fenntarthatóság/SDGs

Egyenlőtlenségek csökkentése.

Adaptációs potenciál

A kezdeményezés Magyarországon kapott először helyet. Azok a múzeumok tudják adaptálni, ahol a múzeum személyzete kellő mértékben nyitott arra, hogy sérültekkel foglalkozzon. Az adaptáláshoz szükséges továbbá, hogy fokozatosan kerüljön bevezetésre a program mind időtartam, mind gyakoriság szempontjából. Fontos szempont továbbá, hogy – mivel az autizmussal élőknek nehézséget okoz társasági életet élni – kis csoportokban kezdődjenek el a foglalkozások, majd a létszámot is fokozatosan kell emelni. Így könnyebben alkalmazkodnak ők is a situációhoz, és idővel teljesebb életet élhetnek.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

Egyértelműen a program sikerességét jelzi, hogy a jó gyakorlat résztvevői várják a következő eseményt és jól érzik magukat, valamint, hogy minden alkalommal kicsivel több időt töltenek el a foglalkozásokon. A sikerhez elengedhetetlen volt az autizmussal élők és a múzeumban, valamint az Egyesületben dolgozók kitartása és együttműködő képessége. A jó gyakorlat eredményessége a foglalkozást vezetőik szakértelmének is függvénye. A jó gyakorlat már említett célja az autizmussal élők szociális, társas és kommunikációs helyzetekbe való bekapcsolódásának elősegítése volt, így nagylétszámú rendezvényeken, például hangversenyen való jelenlétük egyértelműen sikerkritériumnak tudható be. Mint ahogy az is, hogy egyre több dolgot, és azokat egyre részletesebben tudják befogadni.

Hatásmérés, indikátorok

- Az egyének egyre több dolgot tudtak befogadni és egyre részletesebben.
- Az együttműködő kollégák érzékenyebbek lettek a fogyatékkal élők irányába.
- A foglalkozások gyakorisága pedig nőtt.

2021 előtt a lakóotthon teljes létszámmal, 8 fővel vett részt a programon, illetve ezt kiegészítette a támogató munkatársak száma.

A Móricz Zsigmond Városi Könyvtár programján egyszerre 4 lakó vett részt, szerda délutánonként, havi egy alkalommal.

**Megvalósító szervezet(ek) – elérhetőséggel, honlap és
országmegjelöléssel**

Esőemberekért Egyesület: esotata@t-online.hu, <https://eso-tata.hu>,
Magyarország

Tatabányai Múzeum: info@tbmuzeum.hu, <https://tbmuzeum.hu>,
Magyarország

Móricz Zsigmond Városi Könyvtár: olvasoszolgalat@mzsvktata.hu,
<https://mzsvktata.hu/> Magyarország

Külső megvalósítóként részt vett még a projektben a Vértes Agorája Galéria
is: info@avertesagoraja.hu, <https://avertesagoraja.hu/helyszin/kortars-galeria/>
Magyarország

3.2. Bee Bot padlórobot

Probléma azonosítása

Mint minden nagyszerű találmány, a díjnyertes Bee-Bot padlórobot ötlete is egy szükségletből született, amikor a tanároknak nehézséget okozott a programozási órák megtartása a kisgyermek számára. Egy olyan innovatív és vonzó eszközt akartak találni a diákok és a tanárok számára egyaránt, amely a tantervi követelményekre épül, de kellően nyitott erőforrást kínál ahhoz, hogy minden tantárgyi területen használható legyen. Így született meg a padlórobot.

Nem feltétlenül egy konkrét probléma megoldására szolgál. Általánosságban véve valamennyi kisgyermek (óvodás és általános iskolai tanulók) készségeit fejleszti játékos módon, modern technológia, robot által. Ugyanakkor a robotmehécskék használata során a pedagógusnak számos lehetőség nyílik a gyerekek differenciált foglalkoztatására. A robot az egészséges gyermekek mellett az SNI (sajátos nevelési igényű) gyermekek esetében is hatékonyan alkalmazható.

Sokszor gondot, nehézséget okoz a gyermekeknek a más gyerekekkel való együttműködés. A robot hozzájárul az egyéni tevékenységvégzés mellett a páros, illetve a csoportmunkára építő tanulásszervezési megoldások elsajátításához, fejlesztéséhez, sőt összetettebb projektmunka megvalósításához is. Az alapismertetek (számok, színek, alakzatok, állatok neve, stb.) megtanulása mellett hatékonyan alkalmazható az egyes iskolai kompetenciák fejlesztésében is.

Leírás, rövid ismertetés

Az alsó tagozatos, sőt már az óvodás gyermekek számára került kifejlesztésre a Bee-Bot (Blue-Bot/Pro-Bot) robotcsalád, amely egyre fejlettebb lehetőségek biztosításával támogatja a képességfejlesztés és az informatika összekapcsolását – a gyermekek számára motiváló módon. Az eszközök támogatják a hagyományos frontális óra helyett az egyéni, páros vagy csoportmunkára építő tanulásszervezési megoldásokat, sőt összetettebb projektmunka is megvalósítható a segítségükkel. Mivel az eszközhasználat a diákok közvetlen tevékenységét igényli, ezért az óvónő és tanár szerepe a feladatok meghatározására és a végrehajtás eredményességének támogatására irányul. A robot fejleszti a gyermekek matematikai, digitális, szociális kompetenciáját és anyanyelvi kommunikációját is. Továbbá a problémamegoldó gondolkodást, a logikus-algoritmikus gondolkodást, a kreativitást, az együttműködési készséget és a magasabb rendű gondolkodási készségeket is fejleszti. Az óvodások és az általános iskolai

tanulók aktív, cselekvő, de mégis játékos módon vesznek részt új ismeretek elsajátításában. A robot használata épít a gyerekek előzetes tudására, egyúttal lehetőséget biztosít az esetleges tévedéseik kiigazítására (mivel a robotméhcskék tetszőlegesen újra programozhatók, a gyerekek saját maguk végezhetik el a javításokat), segíti az együttműködő tanulás technikáinak és formáinak alkalmazását.

A Bee-Bot méh mozgásának beprogramozása meghatározott útvonalon lehetővé teszi, hogy a végtelen szórakozást különféle oktatási tevékenységekkel kombinálják az óvónők és tanítók a gyermekek számára. A négyzet alakú hálóval ellátott sima szőnyeg segítségével a méh fejleszti a gyerekeket a színek, állatok, évszakok, matematikai készségeik és még sok minden más megismerésében. A Bee-Bot-hoz különféle Bee kiegészítők vásárolhatók, amelyek újféle feladatok választását teszik lehetővé. A padok és feladatok kombinációk, amelynek köszönhetően a Bee-Bot Bee játék mindig más lesz.

A feladatok nehézségét könnyen a diákok tudásszintjéhez igazíthatja az alkalmazó pedagógus. Az eszközzel történő közvetlen manipuláció segíti a diákok manuális készségeinek fejlesztését. A SNI diákok szintén eredményesen bevonhatók a pályák létrehozásába, ezzel is támogatva az egyes területeken megnyilvánuló kiváló képességeik fejlesztését.

A szokásos értékelési módokhoz képest más módszerek használata látszik kívánatosnak. A robotokkal való tevékenység során a pedagógus formatív értékelést alkalmazhat, a gyerekek képessé válnak továbbá az önértékelésre. Az egyes feladatok megoldásához gamifikációs módszerek is alkalmazhatók (az egyre nehezedő pályák megoldásával pontokat gyűjthetnek, versenyezhetnek stb.).

A normál óvodai és tanórai foglalkozások szervezéséhez célszerű a hat méhecskéből és a hozzá tartozó dokkolóból álló készlet beszerzése. Így a gyerekek 4-5 fős csoportokban tudnak dolgozni az eszközzel, illetve a dokkoló jóvoltából a méhecskék egyszerre tölthetők. A Bee Bot robotméhcske tetején található, nagyméretű, színes gombok segítségével programozható, 40 előre beprogramozott lépés megtételére képes. 90 fokos fordulatokat tud megtenni, az egyes lépések 15 cm nagyságúak. Az egyes lépések közt rövid szünet tartható, a program végén hangot ad és villogtatja a szemét. A fejlettebb funkciókkal rendelkező Blue-Bot eszköz már 200 programozható lépést képes megtenni, a robot nem csak a hátán lévő gombokkal programozható, hanem Bluetooth-kapcsolaton keresztül számítógépről, okostelefonról vagy táblagépről is irányítható.

Tematikus fókusz

digitalizáció
humán rendszerek

Célcsoport megnevezése

A Bee Bot padlórobot a kisgyermekek fejlesztését célozza, beleértve az óvodásokat és általános iskolai alsó tagozatos diákokat. Hatékonyan és jól alkalmazható a kisgyermekek fejlesztése érdekében, miközben a gyerekek játékosan tanulnak, fejlődnek.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

A robotika jelentősége napról napra növekszik. A ma iskolába járó gyerekek számára a mindennapi környezetük természetes velejárói lesznek az életünket megkönnyítő robotok. Mégsem ez az elsődleges indoka annak, hogy évek óta kutatják, hogyan alkalmazhatók ezek az eszközök az óvadás és kisiskolás gyerekek fejlesztésében. A robotok ugyanis nem csak az emberi munka kiváltására, hanem a gondolkodás hatékony fejlesztésére is kiválóan alkalmasak. Cél annak elsajátítása, hogyan lehet először még robotok nélküli cselekvésekből, játékokból, fejtörőkből kiindulva, majd egyszerű padlórobotokat használva egyre összetettebb problémákat leküzdve, algoritmusokat alkalmazva, tesztelve majd létrehozva hatékonyan gondolkodó, kreatív problémamegoldókká válnia az óvónőkre és tanítókra bízott gyerekeknek.

Fenntarthatóság/SDGs

Minőségi oktatás
Egyenlőtlenségek csökkentése
Partnerség a célok eléréséért.

Adaptációs potenciál

A padlórobot alkalmazása jól adaptálható a világ minden országában. Az Egyesült Királyságban, Lewisham-ben a 2000-es években megszületett ötlet szerte a világban alkalmazott. Így pl. Magyarországon is. Hazánkban a Digitális Pedagógiai Módszertani Központ (<https://dpmk.hu/2017/11/29/probleme megoldas-az-also-tagozaton-bee-botblue-bot-robotokkal/>) több információval is szolgál a robotok alkalmazása tekintetében mind

az óvodapedagógusok, mind a tanítók számára. A padlórobot feltalálásáról szóló angol oldalon (<https://www.tts-group.co.uk/blog/2019/01/25/bee-bot-the-story-behind-our-award-winning-programmable-robot.html>) is találunk számos hasznos linket, információt az alkalmazás, adaptáció tekintetében.

Vélelmezett sikerkritériumok - általános és specifikus sikertényezők

A gyermekek tekintetében a padlórobot játékosan fejleszti a gyermekek készségeit, kompetenciáit, elsajátítva nemcsak az önálló feladatmegoldást, de a kooperatív csapatmunkát is. A kombinálható feladatok, padok révén a gyermekek mindig másféle feladat megoldásán törhetik fejüket. A pedagógusok tekintetében pedig a padlórobot hatékonyan alkalmazható a tanórai anyag elsajátításában, illetve a fejlesztő óvodai foglalkoztatások során, ami a korábban felsoroltak szerint számos kompetencia fejlesztésében segít, megfelelően beépítve az óvodai foglalkozások és tanórai anyag elsajátításába.

A padlórobotok általános sikertényezőinek az tekintendő, hogy sikerrel fejleszti az óvodások, kisiskolások képességeit, az egyéni feladatmegoldás mellett a páros és csoportos munkát is, valamint a matematikai, digitális, szociális kompetenciát és anyanyelvi kommunikációt, a logikus-algoritmikus gondolkodást és a kreativitást.

Speciális sikertényezőként értékelendő, hogy a diákok tudásszintjéhez igazodik a padlórobottal való feladatmegoldás, illetve az SNI-s gyermekek esetében is hatékonyan alkalmazható a robot. A padlórobotok különféle feladatok megoldásához alkalmazható a pedagógusok kreativitásának megfelelően.

Hatásmérés, indikátorok

Több mint 15 éve slágernek számít a padlórobot mind az iskolákban, mind az óvodákban. A Bee-Bot robotok kisgyermek számára fejlesztett programozható padlórobotok, többszörös díjnyertesei a világ egyik legjelentősebb oktatási kiállításának, a londoni BettShow-nak. Ez mindenképpen alátámasztja a padlórobot jelentőségét és sikerét.

Dr. Lénárd András szerkesztésében 2019-ben megjelent könyv³ rávilágít a padlórobot indikátoraira: a könyv bemutatja, hogy a padlórobot alkalmazása hogyan járul hozzá a jó algoritmikus gondolkodás fejlesztéséhez..

³ Dr. Lénárd András (szerk.): Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése padlórobotok segítségével. ELTE-TÓK Digitális Pedagógia Tanszék, 2019.

**Megvalósító szervezet(ek) - elérhetőséggel, honlap és
országmegjelöléssel**

A hivatalos angol oldal:

<https://www.tts-group.co.uk/blog/2019/01/25/bee-bot-the-story-behind-our-award-winning-programmable-robot.html>

Tel: 0800 138 1370

Fax: 0800 137 525

sales@tts-group.co.uk

Magyar oldal:

Problémamegoldás az alsó tagozaton Bee-Bot/Blue-Bot robotokkal

<https://www.sutori.com/en/story/padlorobotok-alkalmazasa-a-tanitas-ban-a-bee-bot--1QpuewQt38sB3gryHCEMGjf>

Magyarország

3.3. BioSzentandrás

Probléma azonosítása

Hernádszentandrás a Hernád-völgyében található község, mindösszesen 425 lelket számláló lakosságsszámmal. Itt is jelen volt a 2000-es évek elején a kistelepüléseket érintő problémák nagy része:

- nagy elvándorlás a megyeszékhely, a főváros és külföld irányába is,
- nem voltak munkahelyek a településen, nincsenek közepes és nagy foglalkoztatók, a legnagyobb foglalkoztató az önkormányzat,
- alacsony képzettségi szint, magas az alapfokú végzettségűek aránya, elenyésző a magasan kvalifikált munkaerő,
- magas munkanélküliség, tartós munkanélküliek aránya is magas,
- halmozottan hátrányos helyzetű lakosság,
- kilátástalanság, motivátlanság a lakosok részéről.

Leírás, rövid ismertetés

2010 decemberében indult útjára a projekt, egy EU-s forrás elnyerésének köszönhetően. A Bioszentandrás márka kiépítéséhez nagyon erős közösségfejlesztési munka is társult. Fontos szempont volt, hogy helyi adottságokra épülő és lehetőleg minél több szociális elemet is tartalmazó vállalkozás jöjjön létre, amely már középtávon önállóan képes működni. Az eltelt idő alatt megteremtették 3,5 hektár területen a szabadföldi és melegházi termelés feltételeit, mintegy 30 fűszernövényt termesztenek, létrehozta egy feldolgozó üzem, rendelkeznek egy 1500 négyzetméteres levendulaültetvényvel (mely a kézműves termékek alapanyaga) és 500 gyümölcsfából álló ültetvényük is van. A termékek tárolását és előállítását hűtőkamra, napkollektoros aszaló berendezés és a 150 négyzetméteres polikarbonát melegház segíti.

Önálló értékesítési rendszerük és partner hálózatuk van, ahol gasztró partnerek, hotelek, fine dining éttermek, vásárlói közösségek jelennek meg. (<https://www.bioszentandras.hu/gazdasagunk/>)

A termelés és értékesítés mellett nagy hangsúlyt fektetnek a gyermekek oktatására, amely több szintéren is megvalósul. Óvodás és általános iskolás korú gyerekeknél elsősorban az egészséges életmóddal való megismertetés van a középpontban különböző programokon keresztül. Középszintű tanulóknak mezőgazdasági gyakorlati keretek között ismerkedhetnek meg a zöldség- és gyümölcsstermesztéssel, valamint a feldolgozás különféle módszereivel.

Hernádszentandrásan az elkövetkező évek a közös termékfejlesztésről fognak szólni és szeretnék, hogy BioSzentandrás márka és az ökológiai termékpalettájuk térségi szinten is elterjedjen, ezzel biztosítva, hogy minél több embert tudjanak foglalkoztatni.

BioSzentandrás sikerei mögött egy komoly menedzseri munka áll, amelynek köszönhetően négy, egymásra épülő EU pályázati forrás, három év közfoglalkoztatási programja, egy tudatos márkaépítési és piackutatási folyamat szinergiája valósulhatott meg.

(<https://www.bioszentandras.hu/gazdasagunk/>)

BioSzentandrás készen áll egy stabil, országos és akár határokon átívelő innovatív ökológiai rendszer részévé válni, amely új irányt és utakat hozhat az Abaúji térség számára is. (<https://orszagostranzit.hu/jogyakorlat-hernadszentandras-1201/>)

Tematikus fókusz

társadalmi jóllét

munka jövője, a jövő gazdasága, társadalmi aspektusai

helyi fejlesztések, governance

Célcsoport megnevezése

Helyi munkaképes korú lakosság (14-65 év).

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom.

A Bioszentandrás projekt egy társadalmi innováció, mert helyi problémára reagálva hozott létre egy jól működő választ, ami az abaúji térségben újdonságnak is számított. Amitől több mint egy közfoglalkoztatási növénytermesztési projekt, hogy az üzleti alapokat sikeresen párosították szociális elemekkel és kezdetektől céljuk volt, hogy középtávon az önálló működés biztosítható legyen. Ezen feltételrendszerhez a vállalkozás a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásán túl, a sikeres működéséhez értékesítési hálózatot épített ki, piacot szerzett a termékeinek. A folyamatos termékfejlesztéseknek és a partnerek keresésének köszönhetően egy innovatív ökológiai hálózat részesei kívánnak lenni. Ezen túlmenően a társadalmi felelősségvállalás tekintetében is komoly lépéseket tesz a gyermekek edukációja révén.

Fenntarthatóság/SDGs

Egészség és jólét.
Fenntartható városok és közösségek.
Felelős fogyasztás és termelés.

Adaptációs potenciál

A kistelepülések lakossága számára az ökológiai gazdálkodás egy kiutat jelent. A hernádszentandrás önkormányzatnak sikerült olyan biogazdálkodást beindítania és termékeket előállítania, amelyek ma már a legjobb éttermek alapanyagaként is szolgálnak. Az ökogazdálkodás így jó megélhetést biztosít a falu lakosságának is, amely jól adaptálható hasonló adottságú települések számára. Így valóban hasznos munkát, jobb megélhetést, tiszta környezetet és egészséges élelmiszert tudnak biztosítani a lakosoknak. Megfelelő kapcsolatok kialakításával pedig a helyben termelt élelmiszer jó piacát is ki lehet építeni. (<https://www.bioszentandras.hu/videotar/>)

Hangsúlyos tényezőként azonosíthatók a helyi sajátosságok, a helyi szintű életkörülmények javítását szolgáló feltételek, melyek együtt eredményeznek felzárkózást a település életében. Az adaptálhatósághoz elengedhetetlen, hogy megfelelően azonosították a szereplőket, tudatos kommunikációt és marketing tevékenységet folytatnak, a pénzügyi folyamatokat megtervezték és sikeresen beillesztették az attitűd megváltoztatásának a lépéseit a foglalkoztatás kiegészítéseként.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

„BioSzentandrás, mint egy nagy család”, a fizikai és szellemi dolgozók, az adminisztratív és kreatív munkatársak csapata Európa figyelmét is felkeltve 2013-ban Európai Innovációs Díjban részesült.

342 pályázó közül BioSzentandrás bekerült a legjobb 16 közé az Európai Befektetési Bank által meghirdetett „Szociális Innovációk Európai Versenyén”, és részt vehetett a prezentációs döntőben, Milánóban 2015 szeptemberében. (<https://www.bioszentandras.hu/gazdasagunk/>)

Általános sikertényezők:

- Helyi adottságokra reagál (mind természeti, mind a munkaerő tekintetében).
- Tudatos marketing és márképítés.
- Folyamatos fejlődés, motiváció.

Specifikus sikertényezők:

- Bioszentandrás egy nagycsalád – üzenet.

Hatásmérés, indikátorok

Bioszentandrás hasznos munkát, így jobb megélhetést biztosít Hernádszentandrás lakosai számára. Komplex hatásokkal rendelkezik a projekt: a település munkaképes korú lakosságának foglalkoztatottsági szintje jelentősen javult, a szociális kiadások jelentősen csökkentek, a lakosság és a gyermekek ökogazdálkodási ismeretei (egészséges ételkészítés előállítás) bővültek.

Indikátorok:

- partnerek száma: 10 (elsősorban éttermek, vendéglátóhelyek)
- a programokon résztvevők száma: több ezer fő (óvodások, iskolások, egyéni látogatók).

Megvalósító szervezet(ek) – elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

BioSzentandrás Nonprofit Kft. 3852 Hernádszentandrás, Fő u. 41.

E-mail: bioszentandras@bioszentandras.hu

web: www.bioszentandras.hu

Magyarország

3.4. Bookcrossing – „Veszíts el egy könyvet!”

Probléma azonosítása

Napjainkban az emberek egyre kevesebbet olvasnak. Ez kihatással van a szövegértési, információfeldolgozási készségekre, ami megmutatkozik a kompetencia mérések eredményein is. Ezzel egyidejűleg több, olvasásra nevelő, ösztönző aktivitással találkozunk, amelyek definiált célja sok esetben a közösségépítés is.

Leírás, rövid ismertetés

Veszíts el egy könyvet! A könyvek kapcsolatot teremtenek olvasóik között. Ennek a kapcsolatnak a látható megnyilvánulása a „Veszíts el egy könyvet játék!”. Az akció Amerikából indult újtára 2001-ben, ennek megfelelően itt, illetve Angliában és Németországban a legsikeresebb. Ahol az aktivitás sikeres, ott – a városokban – ún. hivatalos zónák alakultak ki, ahol gyakoriak a könyvelvesztések. Ilyen zónát bárki létrehozhat, ezzel támogatva a közösségépítést.

A könyvelhagyás menete igen egyszerű: keressünk egy könyvet a polcunkon, amelyre vagy nincs szükségünk, és/vagy úgy gondoljuk, hogy minél több emberhez szeretnénk eljuttatni. Ezután a mozgalom sárga logóját tartalmazó matricát, amely az internetről elérhető és kinyomtatható, a könyvbe kell ragasztani, majd az ezen található azonosítóval regisztrálni kell a könyvet. Végül pedig egyszerűen ott felejtetni egy olyan nyilvános helyen, ahol bárkinek a kezébe akadhat. A későbbi megtaláló jelzi ezen az oldalon, hogy megtalálta a könyvet, és az elolvasás után ő is „útnak engedi” valahol – így vándorolnak körbe a könyvek.

A „Veszíts el egy könyvet!” játékot a Bookcrossing elnevezésű külföldi minta alapján, Magyarországon az orosházi Justh Zsigmond Városi Könyvtár indította újtára 2008-ban, központi eseménye az azóta minden év márciusában megrendezett Nagy Könyvelhagyó Hétvége. Ilyenkor országszerte, és határainkon túl szándékosan elveszített könyvek százai várják, hogy rájuk bukkanjon valaki. Könyvet elveszíteni azonban nem csak ezen a hétvégén lehet: örömet szerezni egy jó könyvvel bármikor, bárhol érdemes.

Az aktivitáshoz program is kapcsolódik, évente megrendezik a Nagy Könyvelhagyó Napot – ilyenkor többen veszítenek el könyveket, és akár dedikált példányokat is.

Az aktivitás honlapján a könyvet, mint elvesztő, és mint megtaláló is lehet regisztrálni, ezáltal nyomon követni. A közösség tagjai fórumokon is kommunikálhatnak egymással.

Tematikus fókusz

társadalmi jóllét
kultúra, kreativitás

Célcsoport megnevezése

Bárki, a könyvek bármely korosztálynak szólhatnak.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

Szélesíti az olvasók látókörét (kevésbé ismert, népszerű szerzők és műveik) és magát az olvasóközöniséget (a nem olvasók is találkozhatnak vele). Ez a kezdeményezés támogatja a közösségépítést, a résztvevők hálózatba szerveződését, amely nem csak lokális, hanem akár globális léptékű is lehet (pl. egy utazás során elhelyezett/megtalált könyv). A hálózatosodás szerepe kiemelkedő a gyakorlatban, amely további fejlesztések, programok megvalósítását teszi lehetővé (pl. találkozók, események). A programokhoz saját arculat tartozik, a csatlakozó résztvevők ezt használhatják, ezzel erősítve az egységes kommunikációt.

Fenntarthatóság/SDGs

Fenntartható városok és közösségek.

Adaptációs potenciál

Magyarországon az aktivitás 2008-ban indult, a játék hivatalos honlapja 2020 tavaszán indult, a Könyvtárak.hu oldalon kapott helyet. Bárki csatlakozhat, a könyvhöz csatolandó nyomtatvány letölthető. Bárki létrehozhat zónákat is.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

2005 tavaszán két Webby-díjat is elnyert a „bookcrossing”, az egyiket a Legjobb közösségi oldal, a másikat pedig a Legjobb társadalmi/hálózatépítő oldal kategóriában.

Hatásmérés, indikátorok

Jelenleg (2022. március) a közösségnek 1 939 345 regisztrált tagja van. A résztvevő könyvek száma 13 801 858, 132 országban vannak jelen a könyvek. A program hatékonyságáról több tudományos publikáció⁴ is született, melyek nagyrészt a közösség fejlődését és a mögötte megjelenő működési modellt elemzik kvalitatív módon, de elemezték a hálózatban „mozgó” könyvek által megtett út hosszát is (kvantitatív módszerekkel).

Megvalósító szervezet(ek) – elérhetőséggel, honlap és országjelöléssel

<https://www.bookcrossing.com/>
USA, világszerte

<https://konyvtarak.hu/veszits-el-egy-konyvet>
Magyarország

4 Tudományos publikációk:

Belko, A. (2019) Bookcrossing as a modern subculture.

https://rep.polessu.by/bitstream/123456789/15034/1/113Belko%20A_Bookcrossing%20as%20a%20modern%20subculture.pdf

Corciolani, M. & Dalli, D. (2014) Gift-giving, sharing and commodity exchange at Bookcrossing.com: New insights from a qualitative analysis. *Management Decision*.

Eidenbenz, R., Li, Y. & Wattenhofer, R. (2013). Reading up on Bookcrossing. *International Journal of the Book*, 10(2).

Dalli, D. & Corciolani, M. (2008) Releasing books into the wild: Communal gift giving at bookcrossing.com. *NA—Advances in Consumer Research*, 35(346), 1040-1059.

Dalli, D. & Corciolani, M. (2007). Consumption between market and community: evidence from the Bookcrossing case.

Maclaran, P., & Masterson, R. (2006). You can't tell a book by its cover: bookworms, bookcases and bookcrossing. In *Consuming Books* (pp. 142-153). Routledge.

3.5. BOOKR Kids

Probléma azonosítása

Az elmúlt évtizedekben zajló technológiai fejlődésnek, a digitalizáció térnyerésének köszönhetően az olvasni szerető gyerekek száma csökken, illetve nő a képernyő előtt eltöltött idejük.

Leírás, rövid ismertetés

„Hisszük, hogy az olvasás lehetőséget ad a gyerekeknek egy szebb jövőre.” – Horváth Dorka és Karányi Dávid, a BOOKR Kids alapítói.

A BOOKR Kids felkelti a kíváncsiságot a gyerekekben, és arra ösztönzi őket, hogy olvassanak. Az alkalmazás tele van szórakoztató, interaktív történetekkel, animációkkal, narrációval, szövegkiemelő és oktató játékokkal.

A magyar fejlesztés abban segít, hogy a kisgyermek ne szakadjon el a klasszikusnak számító történetmeséléstől és az olvasástól, hanem a digitális térben, az ő terepükön ismerkedjenek meg a mesék varázslatos világával.

Ezek az interaktív könyvek az ún. „célzott” és „hagyományos” olvasói részvételt is megkívánó típusba tartoznak, ezért alkalmasak annak az olvasási és mesehallgatási tradíciónak a megőrzésére, melynek lényege az elmélyült olvasás és a mese érzékeny átélése. A mesehallgatás, majd a meseolvasás, amelyeknek megalapozásához a BOOKR Kids-mesék hozzájárulnak, fontos módszerei a hang-betű kapcsolat felismerésének, az olvasási technika fejlesztésének, valamint a helyesírás kialakulásának. A BOOKR Kids mobil- és tablet-alkalmazás egy digitális Mesetár, amelyben már több mint 200 interaktív mesekönyv található. Az interaktív mesék már létező, a szépirodalmi, illetve az oktatási kánon részét képező papíralapú könyvek digitális verziói. Minden mese gazdagon animált, kikapcsolható hangos felolvasás tartozik hozzájuk, valamint olyan képességfejlesztő játékok, amelyek támogatják a szövegértést, a helyes ejtést, a helyesírást is.

Sok ember talán azért nem szeret olvasni, mert nehézsége van a figyelem megtartásával vagy a szöveg dekódolásával, a megfelelő szókinccsel. A diszlexia előfordulási aránya jellemzően kicsi, a legtöbb olvasási zavar pedig jól fejleszthető, ezért is fontos időben felismerni annak okait, ha egy gyerek vagy egy kamasz kerüli az olvasást. A hangos könyvek, a felolvasott, digitalizált mesék nem csak segíthetik a megfelelő olvasási készség és olvasási rutin elsajátítását, hanem megnyithatják a könyvek világát azok számára is, akiknek az eddig nehezen volt elérhető. A BOOKR Kids Mesetár meséiben olvasáskövető és hangosolvasás funkciót is lehet

választani, az intézményeknek tanórai használatra fejlesztett BOOKR Suli pedig kifejezetten tartalmaz diszlexiás tanulókat segítő funkciókat is. A BOOKR Kids-hez kapcsolódóan további al-márkákat is kifejlesztettek: a BOOKR Suli és BOOKR Class alkalmazások is elérhetőek ma már a felhasználók számára. BOOKR Suli egy tanórai keretek között is használható, interaktív, animált hangos-könyveket tartalmazó alkalmazás, illetve egy tanári adminfelület is segíti a diákokat az olvasóvá nevelés sokszor rögzösnek tűnő útján. A pedagógiai módszertan középpontjában az 1-8. osztályos diákok szövegértési, valamint digitális kompetenciájának fejlesztése áll. BOOKR Class appot tanárok fejlesztették ki tanárok és családok számára. Annak érdekében, hogy a gyerekeket a legjobban tudjuk segíteni, a termékfejlesztés kutatott módszertanon alapul; az alkalmazás olyan interaktív anyagokat tartalmaz, amelyek az egyéni és osztálytermi tanulást is lehetővé teszik.

Tematikus fókusz

digitalizáció
kultúra, kreativitás

Célcsoport megnevezése

Gyermekek 3-12 éves korig, illetve a BOOKR Suli és BOOKR Class esetében a korosztályt tanító magyar és angol nyelvet oktató tanárok.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

Gyermekkönyvek elektronikus elérhetősége, hang – kép/animáció – szövegkiemelés és narráció összekötése. A mesék és történetek megértését, feldolgozását az előbbieken kívül játékokkal is segíti.

Fenntarthatóság/SDGs

Minőségi oktatás.

Adaptációs potenciál

A BOOKR Suli magyar nyelvterületen bárhol használható, a BOOKR Kids és BOOKR Class alkalmazások pedig a világ bármely pontján hasznos

eszközök, hiszen előbbi angol nyelven is tartalmaz meséket, történeteket, utóbbi pedig az angol nyelv tanulását és tanítását segíti hatékonyan.

Vélelmezett sikerkritériumok - általános és specifikus sikertényezők

A versenytársakhoz képest az alábbi különbségeket lehet megfigyelni:

- a legtöbb versenytárs az angolt anyanyelvként használóknak szól, míg a BOOKR Kids-et kifejezetten az angolt idegen nyelvként tanulóknak fejlesztették ki,
- egyik versenytárs sem használ ilyen különleges kialakítást: komplex, modern, bevonást-segítő és magas minőségű formátum, amely szöveget, narrációt, animációt és játékokat is magába foglal,
- a BOOKR Kids kialakítása és összetevői számos, különböző oktatási módot támogatnak: hangos olvasás, drámajáték, projekt munka, csoportmunka, egyéni munka stb.,
- a BOOKR Class rendelkezik további tartalmakkal: Tanári Kézikönyv, szókérttyák, óratervek, extra nyomtatható feladatok,
- újszerű együttműködés, mert a tágabb társadalmi környezetet is bevonja.

2016-ban Innotrade Különdíjat nyert a BOOKR Kids Mesetár, melynek eredményeként egy nemzetközi start-up eseményen is bemutatkozhatott a cég San Francisco-ban. 2017-ben Budai-díjjal jutalmazták, „A legjobb oktatást segítő megoldás” kategóriában. A BOOKR Kids Mesetár 2020-ban elnyerte a 24. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál szakmai díját „az oktatást-nevelést legjobban segítő hangzó anyag” kategóriában.

2021-ben szerzett díjaik és minősítéseik:

- QS-Wharton Reimagine Education Awards – Educational App GOLD,
- GESS Dubai Award Honors Most Outstanding Educational Products, Resources and Services For The Modern Classroom (BOOKR Class),
- British Council ELTons Awards for Innovation in English language teaching – finalista,
- Education Alliance Finland Certificate.

Hatásmérés, indikátorok

Az Education Alliance Finland értékelése szerint a BOOKR Class kiváló oktatási minőséget képvisel, és bizonyítottan hatékonyan segíti elő a tanulást. A minősítés során az alkalmazás a következő értékeléseket kapta:

- pedagógiai megközelítés: a termék kivételesen innovatív és magas oktatási értéket, minőséget garantál. A tartalmat rendkívül értelmes és megnyerő formába öntötték. – 95%,
- tanulás iránti elkötelezettség: számos olyan tulajdonsággal rendelkezik, amely támogatja a felhasználói elköteleződést – 4,25 érték (5 a maximális érték).

A BOOKR Kids-et 14 országban használják tanárok és diákok. 2.000.000 percet töltenek olvasással az alkalmazásban a felhasználók hetente.

Megvalósító szervezet(ek) - elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

Móra-BOOKR Kft.

1066 Budapest, Jókai utca 6.

+36 1 489-8893

www.bookrkids.com, www.bookrclass.com, www.bookrsuli.hu

Magyarország

3.6.CédrusNet Városlabor

Probléma azonosítása

Társadalmi idősödés. Gyorsan idősödő társadalmunkban egyre kevesebb gyerek születik, és egyre hosszabb ideig élünk, azaz a fiatalok mind kevesebben, az idősebbek pedig többen lesznek. Jelenleg a lakosság 40%-a 50 éven felüli, 2042-re ez megközelíti az 50%-t, 2042-re, azaz 20 éven belül minden negyedik ember eléri a nyugdíjkorhatárt.

Az öregségi függőségi ráta: 32. Ez a mutató azt fejezi ki, hogy 100 aktív korú (15-64 év közötti) emberre hány idős korú (65+) jut. Egy nyugdíjas teljes nyugellátását jelenleg 3 munkavállalónak kell biztosítania. A következő 2-3 évtizedben ennél is kevesebb fiatalnak kell kitermelnie egy nyugdíjas ellátását.

Fő következmények

- szűkülő munkaerő-piaci potenciál akadályozza a gazdaság és a társadalom működését,
- veszélybe kerül a nyugdíjrendszer és az egészségügyi és szociális rendszer fenntarthatósága
- a fogyasztási szerkezet alapvetően változik meg (az ún. Ezüstsztgazdaság).

Cédrusnet nézőpont: az idősödők reaktiválása ösztársadalmi érdek. Ennek legfőbb akadályai: életkori diszkrimináció, érvénytelen sztereotípiák, hiányzó szerepek, az idősödők önbizalomhiánya és kompetenciahiányok. Az első lépés, hogy megértsük, az idősödésnek életszakaszai vannak. A munkahelyen kezdődik, amikor már túl nagy a tempó, majd folytatódik egy feladatot, hasznosságélményt kereső aktív (nyugdíjas) kora. Idős korban már nem képes az ember többre, mint legfeljebb önmagát ellátni. Az öregeknek pedig már támaszra, segítségre van szükségük, tehát tevékenységek, aktivitások alapján kell gondolkodnunk az idősödésről és nem életkor szerint.

Az idősödők társadalmi erősen rétegezett. A CédrusNet korosztályokba tartozókat elsősorban az őket érintő élethelyzetek és új igényeik kötik össze őket. Ők azok:

- akik a munkahelyen, álláskereséskor, vagy új karrier építésében találkoznak az életkori előítéletekkel,
- akiknek a foglalkozásuk „nyugdíjas”, de szeretnének valamit még csinálni, ami hasznos,
- akiknek hiányoznak a szellemi kihívások, közös gondolkodások, megoldás-keresések,
- akiknek jövedelem kiegészítésre lenne szükségük, de nem elég „korszerű” már a tudásuk,

- akik szeretnének lépést tartani a kor technikájával és közösségekben szívesen tanulnak,
- akik rájöttek, hogy az életüket tervezni, sőt újratervezni kell és ehhez támogató környezetet, közösségeket keresnek.

A CédusNet koncepció stratégiai középpontja, mindenki által könnyen képviselhető, és érthető: az idősödők élet- és munka tapasztalatának sokrétű értékesítése. Ez olyan cél, amely képes létrehozni a lokális közösségek érdekeltjeinek (önkormányzat, gazdaság, képző, kutató szféra, civilek) közös érdekalapú együttműködését.

Leírás, rövid ismertetés

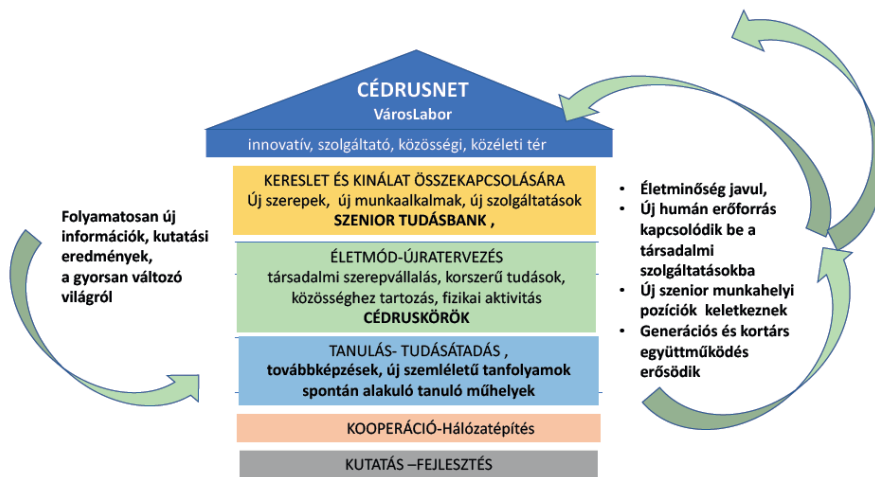
A CédusNet Program az Erasmus Intézet által kifejlesztett (SZTNH 003502/008808 Védjegyszám: 217444) társadalmi innováció. Kimutatható hatással van az Aktív Idősödés nemzetközi mutatóira. Javítja azokat, elsősorban a munkavégzés, önkéntes munka, tanulás, IKT használat, társadalmi részvétel fizikai aktivitás és közösségi kapcsolatok területein.

A CédusNet koncepció fő tételei:

- Az idősödés életszakaszokban zajlik.
- Az idősödő emberek élet- és munkatapasztalatai értékesek, kompetenciájuk fejleszthető.
- Szemléletváltásra van szükség az idősödés megítéléséről maguknak az idősödőknek a körében is.
- Az idősödő társadalom harmonikus működése széleskörű társadalmi kooperáció eredményeként teremthető és tartható meg.

A CédusNet társadalmi innováció, célja, hogy a helyi társadalmi szereplőkkel közösen, megteremtse az aktív idősödés mintáit a CédusNet korosztályok számára. A program bővíti a szenior foglalkoztatási piacot, új szenior szolgáltatásokat hoz létre, szenior hálózatot épít. Új társadalmi szerepekre és életmódváltásra kész közösségek alakulását támogatja, amelyen keresztül korszerű ismereteket közvetít. Kecskemét volt az első magyar település, ahol nyitottak voltak egy új szemléletű komplex elképzelés befogadására és egy hosszú folyamat megkezdésére. A 2018 és 2020 közötti megvalósítás során a kecskeméti polgárok, városvezetők, szakpolitikusok és a média körében népszerűek lettek a szemléletváltó megoldások, sikeresek voltak az új képzések, a társadalmi piaci szolgáltatások, pl.: SuperNagy és IdősLátogató az új aktivitást hirdető közös értékek mentén szerveződő CédusKörök (önkéntes munkaközösségek pl. környezetvédelem, egészségmegőrzés, kultúra, hagyományörzés, értékmentés témákban), az önszerveződő tanuló műhelyek.

CédusNet VárosLabor működése

Forrás: [https://esely.org/kiadvanyok/2021_2/esely-2021-2-sarkozy-53-71\(2\).pdf](https://esely.org/kiadvanyok/2021_2/esely-2021-2-sarkozy-53-71(2).pdf)

Tematikus fókusz

társadalmi jóllét
munka jövője, a jövő gazdasága, társadalmi aspektusai
humán rendszerek

Célcsoport megnevezése

55-74 éves korosztály, de ettől eltérő is lehet az aktivitás mértéke és képessége mentén.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

A folyamatos fejlesztésekbe és a projektek megvalósításába, valamint azok terjesztésébe fokozatosan bevonja a környezetet: az önkormányzatot és intézményeit, a civil társadalom és a gazdaság szereplőit és a CédusNet hálózat tagjait. Működésének módszertani kerete a VárosLabor (LivingLab) egy nyitott innovációs, közösségi, szolgáltató és közéleti tér.

Fenntarthatóság/SDGs

Egészség és jólét.
Egyenlőtlenségek csökkentése.
Fenntartható városok és közösségek.

Adaptációs potenciál

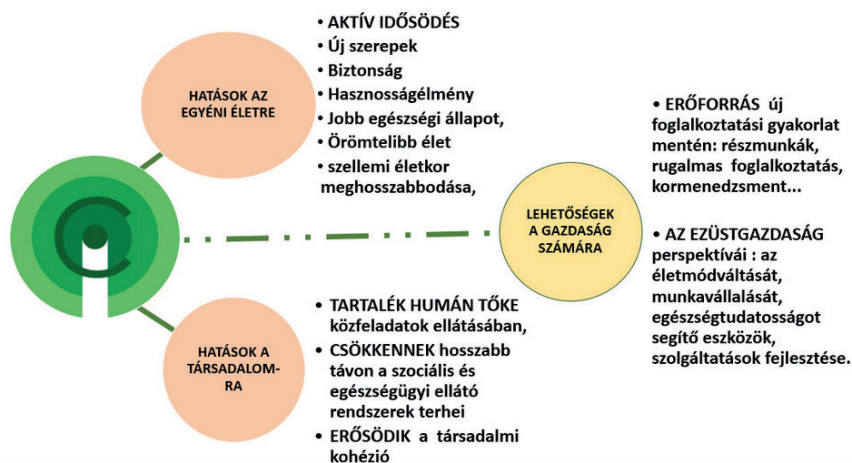
Kipróbált, azóta is folyamatosan fejlődő innovációs megoldás áll rendelkezésre, amely megfelelő alapot ad más városoknak az adaptációhoz Magyarországon és külföldön is. Ehhez alapfeltételként szükséges a helyi önkormányzat innovációs elköteleződése, az alapprojektek és a kezdeti megvalósítás módszereinek átadása.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

- szenior tudásgazdálkodás, szenior foglalkoztatás,
- idősödők, mint tartalék erőforrás a társadalom számára,
- az idősödés életszakaszokban való kezelése,
- társadalmi innováció helyi önkormányzati részvétellel,
- életmód-újratervezés,
- cédruskörök,
- szenior tudástranzfer, szenior tudásbank,
- széles körű partnerség – társadalmi koalíció építése,
- közérzet és életminőség javulása,
- fenntarthatóság intézményesülésen keresztül vagy szolgáltatások értékesítésével, pályázatokkal, és helyi pro bono támogatókkal.

Hatásmérés, indikátorok

Hatások

Mi a hozadéka a CédusNet Városlabor működésének?

Forrás: <https://cedrusnet.hu/>

A kecskeméti pilot projekt keretében:

- 410-en vettek részt tanfolyamokon, képzéseken
- 150 munkalehetőséget közvetítettek a Tudásbankon keresztül
- 115 fő 1020 önkéntes órát adott a városnak
- 10 közösség, illetve tanulóműhely működött a programban
- 35 szervezettel álltak munkakapcsolatban
- 3 egyetemen és főiskolán lett szakdolgozatok témája a CédusNet.

Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata 2020. május 1-től intézményesítette a CédusNet Kecskemét Szenior Tudáshasznosítási Programot, ami szervezetileg a Hírös Agóra NKft-hez került önálló szakmai területként (6 fős stáb dolgozik szakmai vezető irányításával).

Megvalósító szervezet(ek) - elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

CédusNet-Erasmus Intézet

Sárközy Erika

ügyvezető, programfejlesztő

Web: www.cedrusnet.hu, <https://www.cedrusnetkecskemet.hu/>

Magyarország

A CédusNet koncepciót és alapprogramjait szerzői jogok védik.

Források:

- www.cedrusnet.hu
- Sárközy Erika: CédusNet Városlabor esettanulmány a szenior tudásgazdálkodás koncepciójának születéséről és kísérleti megvalósításáról. Esély Társadalom- és szociálpolitikai folyóirat, 2021/2. szám, 53-71. o.
Lásd: [https://esely.org/kiadvanyok/2021_2/esely-2021-2-sarkozy-53-71\(2\).pdf](https://esely.org/kiadvanyok/2021_2/esely-2021-2-sarkozy-53-71(2).pdf)

3.7. CulturEU

Probléma azonosítása

Az Európai Unión belüli támogatások eddig is elérhetőek voltak, azonban a Covid-19 vírus okozta visszaesés után az unió meglátta a lehetőséget a segítségnyújtásra a vírus sújtotta szektorok számára, így létrehozta ezt a felületet. A járvány miatt rengeteg kis- és középvállalkozás, de még nagyobb cégek is tönkre mentek vagy válságos helyzetbe kerültek anyagilag. Ezt a rést használta ki az EU, és hozta létre az oldalt segítségül, hiszen így könnyebben hozzáférnek a rászoruló vállalatok a szervezet által nyújtott - személyre szabott - támogatásokhoz.

Leírás, rövid ismertetés

A CulturEU nevű program könnyedebbé teszi a kulturális és kreatív szektorban tevékenykedők tájékozódását az Unió támogatási lehetőségei között. A jó gyakorlat honlapján válaszolni kell néhány kérdésre, hogy a támogatást igénylő megkapja a hozzá legközelebb álló finanszírozási formát. Az első kérdés az, hogy a kulturális és kreatív szektoron belül pontosan mivel foglalkozik az igénylő: építészet; művészettel kapcsolatos kézműves-ség; kulturális örökség; design és divat; irodalom, könyvek és kiadással kapcsolatos tevékenységek; zene; előadóművészet vagy vizuális művészet. Ezt követően ki kell választani, hogy milyen típusú szervezetben dolgozik az igénylő: oktatási intézményben; magánemberként; NGO, non-profit vagy civil szervezetben; állami vagy magánkézben lévő kulturális alapítványban vagy intézetben; magánkézben lévő szervezetben; közszolgálati szférában (helyi, regionális vagy nemzeti) vagy szociális vállalkozásban. A harmadik kérdés így szól: Milyen típusú támogatást keres? Választani lehet az alábbiak közül: művészeti és kulturális mobilitás és letelepedés; művészeti alkotás; közönségfejlesztés; üzleti és management készség fejlesztése; kreatív és technikai készségek fejlesztése; közvetlen költségek finanszírozása; méretnövekedés finanszírozása; új piacokhoz való hozzáférés nemzetközivé tétele; networking és tudásmegosztás; termék, szolgáltatás és infrastruktúra fejlesztése, valamint kutatás, fejlesztés és innováció.

A három kérdés megválaszolása után a rendszer felsorakoztatja a szervezet számára releváns támogatási formákat. A program összesen 75 finanszírozási lehetőséget vázol fel, 21 különböző európai uniós programból (például a Creative Europe-ból, a Horizon Europe-ból és az InvestEU-ból). Az Unió számos programot és intézkedést hozott az újbóli felvirágzás érdekében. Az útmutató kis-, közép- és nagyvállalatok számára ugyanúgy elérhető, 2022-ben pedig minden Európai Unió nyelven is megtalálható lesz.

Tematikus fókusz

kultúra, kreativitás
munka jövője, a jövő gazdasága, társadalmi aspektusai

Célcsoport megnevezése

A CulturEU program célcsoportjába tartoznak azok az európai uniós kulturális szervezetek és vállalkozások, amelyek támogatásban szeretnének részesülni tevékenységük végzéséhez, szolgáltatói feladatuk lebonyolításához.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

Az Európai Bizottság először tette lehetővé, hogy a tagállamokban a kulturális és a kreatív szektorok szereplői könnyebben elérhessék az ő területükhöz leginkább kapcsolódó Európai Unió támogatást.

Fenntarthatóság/SDGs

Tisztességes munka és gazdasági növekedés.
Partnerség a célok eléréséért.

Adaptációs potenciál

Mivel Magyarország is uniós tagállam, így már hazai szervezetek és vállalkozások is igénybe vehetik a projekt által felkínált támogatásokat. A gyakorlat tényleges igényekre reagál. Társadalmilag innovatív megoldások jönnek létre, amelyek tényleges társadalmi párbeszédre és partnerségen alapulnak. Hangsúlyos tényezőként azonosíthatók a helyi sajátosságok. Kiemelten fontos a folyamat érintettjeinek azonosítása, a kommunikáció (tájékoztatás) szerepe, a pénzügyi erőforrások tervezése és az intézményi háttér.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

A sikerhez elengedhetetlen volt egy felhasználóbarát (user-friendly) felület, amelyen pár kattintással megtalálhatók a keresett támogatások.

Hatásmérés, indikátorok

Jelenleg – a jó gyakorlat honlapja szerint – több területen is lehet keresni a már támogatást kapott projektek között. Kulturális örökség témájában 14, vizuális művészet terén 7, előadóművészet terén 6, zenében 5, design és divat területén 3, építészetben 3, irodalom, könyv és publikáció témakörében 3, kézművesség területén 2, művészettel kapcsolatos kézművesség témájában pedig 1 projekt kapta meg a támogatást.

Megvalósító szervezet(ek) – elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

European Commission – Európai Bizottság:
<https://culture.ec.europa.eu/hu/funding/cultureu-funding-guide>
Európai Unió

3.8. Europe Talks

Probléma azonosítása

A My Country Talks segít a világ országaiban élő társadalmaknak, hogy az emberek kapcsolatba léphessenek egymással azért, hogy az őket megosztó problémákról eszmét tudjanak cserélni. Az emberek úgynevezett szűrőbuborékban élnek, amit felerősít a közösségi média. Bár ez nem egy digitális fogalom, hanem az elménkben létezik, és azt jelenti, hogy figyelmen kívül hagyjuk azt, ami a meggyőződésünk ellen szól. A Bonni Egyetem által végzett kutatás szerint az eltérő véleménnyel rendelkező emberekkel való személyes beszélgetések segíthetnek ezen buborékok megszüntetésében.

Leírás, rövid ismertetés

2017 májusában a ZEIT ONLINE szerkesztősége megpróbált egy új módszert kidolgozni, annak érdekében, hogy az akkor aktuális választásokat megelőzően a különböző politikai nézeteket valló embereket összekösse. A végeredmény a „Németország beszél/Deutschland spricht/Germany Talks) kezdeményezés lett, amely 2018-ra a My Country Talks platformmá nőtte ki magát.

A regisztráció után egy algoritmus segítségével a minél közelebb élő, és minél eltérőbb nézeteket valló regisztrált felhasználókat kötötték össze e-mail segítségével. Az eredmény az lett, hogy egy júniusi vasárnapon több ezer német ült le békésen egymással szemben, hogy személyes politikai beszélgetéseket folytassanak. Alapvető fontosságú volt, hogy semmilyen hang- és videofelvétel nem készülhetett, hogy ne befolyásolják az embereket. Az első siker után sor került a folytatásra 11 nagy, német médium olvasóinak a bevonásával. Ekkor már a Slack-en keresztül koordinálták az eseményt. 28.000 ember jelentkezett, ami több mint kétszerese volt az előző résztvevői létszámnak. 2018 nyarán újra több ezer német gyűlt össze, hogy találkozzon a más véleményen lévőkkel. Ezen alkalommal Berlinbe hívtak néhány kiválasztott párt, hogy folytassák le a személyes beszélgetéseket. Szakemberek bevonásával arra voltak kíváncsiak, hogyan hatnak a beszélgetések a résztvevőkre. A résztvevők kétharmada azt mondta, hogy tanult valamit a partnere álláspontjáról, közeledtek a nézőpontok 60 %-uknál és 90 %-uk élvezte a vitát. A kutatók szerint a társadalomba vetett bizalom is magasabb lett a beszélgetések hatására. Az első négy „Germany Talks” eseményen 65.000 ember vett részt az ország minden részéről. A „Germany Talks”-ok után külföldi médiaorgánumok is megkezdtek a ZEIT ONLINE-t, aminek hatására úgy döntöttek, hogy készítenek

egy biztonságos felületet. Ennek „My Country Talks” lett a neve, és több tucat helyi és nemzeti rendezvény valósult meg Európa szerte (Ausztria, Belgium, Dánia, Olaszország, Norvégia, Svájc, Egyesült Királyság). 2019-ben 15 médiapartnerrel elindult a „Europe Talks” is. Ma már 3 különböző szinten folynak a beszélgetések: országos, városi és közösségi szinten.

A lényeg az, hogy amikor 2 ember találkozik és elkezdnek beszélgetni anélkül, hogy bárki is hallgatná őket, megváltoznak. Ezáltal pedig a társadalmunk is változik, és az emberek lassanként nem csak ezeken a különleges eseményeken beszélgetnek más nézeteket valló emberekkel, hanem a mindennapi élet helyszínein is.

Tematikus fókusz

digitalizáció
társadalmi jóllét

Célcsoport megnevezése

Európa országainak lakossága jelenti a kezdeményezés célcsoportját, közülük is elsősorban azok, akik elég nyitottak ahhoz, hogy megismerjék más emberek politikai nézeteit, és elég rugalmasak ahhoz, hogy egy velük folytatott vita alapján megváltoztassák korábbi véleményüket, ezáltal is csökkentve a társadalom sok kérdésben fellelhető megosztottságát.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

Korábban nem volt még hasonló kezdeményezés sem offline, sem online formában. Társadalmilag innovatív megoldás jött létre, amely tényleges társadalmi párbeszédre és aktív együtt gondolkodáson alapul.

Fenntarthatóság/SDGs

Egyenlőtlenségek csökkentése.
Fenntartható városok és közösségek.

Adaptációs potenciál

A beszélgetések lebonyolításához egy erre a célra kifejlesztett szoftvert használnak, a weboldalukon keresztül pedig bármikor fel lehet venni velük a kapcsolatot és lebonyolítani az eseményt a kiválasztott helyszínen.

Vélelmezett sikerkritériumok - általános és specifikus sikertényezők

Valós, széles célcsoportokat érintő problémára reagál. Kiemelten fontos a folyamat érintettjeinek azonosítása, a kommunikáció (tájékoztatás) szerepe, az attitűd megváltoztatására tett kísérletek. A gyakorlatban hangsúlyos a megvalósító médium szerepe.

A kezdeményezést számos díjjal ismerték már el nemzetközi szinten:

- Jean Monnet Prize for European Integration 2019,
- Grimme Online Award 2018,
- International Public Relations Association (IPRA) President's Award 2019,
- Nannen Prize 2021, „Republik” kategóriában előválogatott volt.

Hatásmérés, indikátorok

2019-ben 33 országból 16.200 ember találkozott személyesen, 2020-ban több mint 20.000 online beszélgetés valósult meg, 2017 óta pedig a programokon több mint 200.000-en vettek részt és több mint 70.000 beszélgetés zajlott le.

Armin Falk, a Bonni Egyetem közgazdaságtudományi professzora tanulmányt készített a 2018-as „Germany Talks” hatásáról.

Ő és szerzőtársai felmérték a beszélgetések hatását a résztvevőknek a megosztottsággal kapcsolatos nézeteire és a véleményük alakulására vonatkozóan.

Az események résztvevőivel készített felmérések alapján:

- 80 %-uk elégedett a beszélgetések, viták után,
- 60 %-uk kapcsolatban marad a későbbiekben is a beszélgető-partnerével,
- 90 %-uk újra részt venne egy hasonló beszélgetésen.

Megvalósító szervezet(ek) - elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

ZEIT ONLINE / Good Conversations GmbH

<http://www.mycountrytalks.org/>

<https://www.mycountrytalks.org/events/europe-talks>

<https://www.facebook.com/countrytalks>

<https://twitter.com/mycountrytalks>

<https://www.instagram.com/mycountrytalks/>

Németország

Európai Unió

Forrás:

- Bonni Egyetem által végzett kutatás záró tanulmánya: https://news.briq-institute.org/wp-content/uploads/2019/08/Technical_Report_Deutschland_Spricht.pdf

3.9. Finn-modellek

3.9.1. Működő szelektív hulladékgyűjtés és újrahasznosítás

Probléma azonosítása

A magyar fogyasztók (motiváció és) kiépített szelektív hulladékfeldolgozó-rendszer és ismeretek hiányában nem tudnak megfelelően eleget tenni a szelektív hulladékgyűjtés és újrahasznosítás megvalósítása érdekében.

Leírás, rövid ismertetés

Finnország célja, hogy 2050-re karbonsemleges társadalommá váljon (Salonen, Siirilä és Valtonen, 2018). A Finnországban kialakított szelektív hulladékgyűjtés és újrahasznosítás rendszerből sokat lehet tanulni. Kezdve a háztartásokban kialakított kukákkal, melyek több rekeszesek, hogy elősegítsék a szelektív gyűjtést, folytatva a kiépített rendszerrel, ahol a bio-eredetű hulladékoktól, kétféle papír (karton és újság) valamint műanyagok, üvegek és vegyes hulladék gyűjtésére is van lehetőség. Nem beszélve a visszaváltós rendszerről, ahol a kicsi pet palackokat 20 centért, a nagy pet palackokat 1 euró 40 centért váltják vissza, míg 33 cl-es alumínium dobozokat 10 és fél l-eseket 20 centért. A visszaváltás után egy vonalkódos blokkot ad a gép, amelyen szereplő összeget boltokban lehet elkölteni, vagy akár eladományozni a visszaváltók melletti adománygyűjtő helyeken. Sok helyen (étterem, kávézó) annak, aki saját termoszba kéri a kávéját, akár 70% engedményt adnak. A menzákon, önkiszolgáló éttermekben az ételmaradékokat egy mérleggel ellátott szemetesbe helyezik, ezzel hívva fel a figyelmet az elpazarolt étel mennyiségére. A szelektív hulladékgyűjtés oktatására is szentelnek figyelmet, beleértve nem csak a fiatal iskolásokat, de a felnőtteket is, akik még nem tanultak környezetvédelmet az iskolában. Ebből a célból hozták létre a 'waste guide' weboldalt, amelyen keresztül három nyelven (svéd, finn, angol) lehet rákeresni bizonytalanság esetén, hová és miként lehet bizonyos hulladékokat elhelyezni. Egy ilyen kereső kialakítására, felmérések nélkül is kijelenthető, hogy Magyarországon is szükség van. A háztartásban kialakított több-rekeszes szemetesek piacra dobása is elősegítheti a szelektív hulladékgyűjtést.

Tematikus fókusz

helyi fejlesztések, governance
környezeti innovációk, klíma

Célcsoport megnevezése

Háztartások, civil lakosok, iskolai menzák.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

A digitalizáció felhasználása a szelektív hulladékgyűjtés népszerűsítése és oktatása érdekében.

Fenntarthatóság/SDGs

Minőségi oktatás.
Fenntartható városok és közösségek.
Felelős fogyasztás és termelés.

Adaptációs potenciál

A visszaváltó rendszer kialakítása egy országos szintű művelet, így annak megvalósítása hosszadalmas, de adaptálható. A 'waste guide' kialakítása több nyelven (magyar, angol) egy adaptálható és megvalósítható feladat. Városok honlapján mindenhol elérhető lehetne, QR kódok kukákra való kihelyezése is segítené a tájékozódást. Mérlegek elhelyezése iskolai menzákban és az ételpazarlás elleni figyelemfelkeltő kampány is kivitelezhető.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

Városvezetésekkel és egyetemekkel való együttműködés, stakeholderek bevonása és igények-lehetőségek felmérése (hulladékgyűjtő cégek, városfenntartó cégek, iskolák stb.).

Az eredmények promóciója és disszeminációja → ez is együttműködéses alapon valósítható meg.

Hatásmérés, indikátorok

Egy digitális 'waste guide' létrehozásakor mérhető a napi, heti vagy akár havi felhasználók/böngészők száma alapján.

Megvalósító szervezet(ek) – elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

Helsinki Region Environmental Services HSY

Finnország

<https://www.hsy.fi/en/waste-and-recycling/waste-guide/>

Forrás:

- Salonen, A., Siirilä, J. és Valtonen, M. (2018) Sustainable Living in Finland: Combating Climate Change in Everyday Life. Sustainability (Basel, Switzerland), 10(2), 104. <https://doi.org/10.3390/su10010104>

3.9.2. Speciális igényű tanulók felismerése és oktatása

Probléma azonosítása

Magyarországon a speciális igényű tanulókat kevésbé kezeli az oktatási rendszer, nem beszélve a nem magyar anyanyelvű tanulókról, akikre nincs kellő mértékben felkészülve a közoktatás.

Leírás, rövid ismertetés

Finnországban a diszkrimináció-ellenes törvény védi és támogatja az egyenlőséget a munka és az oktatás terén. A törvény tiltja az életkor, etnikai és nemzeti származás, nyelv, vallás, meggyőződés, vélemény, egészségi állapot, fogyatékoság vagy szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetést. A speciális oktatás finn megközelítése négy szakaszon ment keresztül; i) az érzékszervi fogyatékosággal élő tanulók oktatása, aminek következtében sok fogyatékos gyermeket kizártak az iskolából; ii) fogyatékkal élők gondozása, orvosi ellátás és rehabilitáció, ami a gyermekek homogén csoportokba való elkülönítéséhez vezetett; iii) a normalizálás és az integráció elve; és iv) oktatási egyenlőség és egyenlő oktatási szolgáltatások. A tanulók a segítségnyújtás különböző formáit kapják, amelyek jellegét a speciális szükséglet szerint határozzák meg. Kulcsfontosságú tényező a tanulási nehézségek és problémák korai felismerése. Azonnali támogatást kell nyújtani, ha az oktatási vagy diákjóléti szakemberek, vagy a tanuló szülei kockázatokat észlelnek a tanuló fejlődésében és tanulási képességében. Finnországban a tanári szakma népszerű, azon belül is a speciális tanulókkal foglalkozó tanárok pályájára is

többszörös a túljelentkezés. Ennek köszönhetően szakemberben nincs hiány. Már a tanárképzésben is nagy hangsúlyt fektetnek a co-teaching gyakorlatára, amely kulcsfontosságú szerepet játszik a speciális igényű tanulók oktatása során. Magyarországon a legtöbb városban csak magániskolákban érhetőek el azok a szakemberek, akik gyógypedagógusként segítik a speciális igényű tanulókat. Ilyen intézményekbe azonban csak a tehetősebb családok viszik gyermekeiket, amely társadalmi egyenlőtlenséghez vezethet. A digitalizáció és az oktatástechnológiai termékek bevezetésével lehetne fordítani a helyzetet. Figyelmet kell szentelni és segíteni kell azokat a családokat, ahol speciális igényű tanulók vannak.

Tematikus fókusz

társadalmi jóllét
humán rendszerek

Célcsoport megnevezése

- speciális igényű tanulók, tehetséggondozásra szoruló, hátrányos helyzetű tanulók és családok
- fogyatékkal élők
- tanárok

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

A speciális és sajátos igényű tanulók bevonásával és a technológia segítségével olyan megoldásokat teremthetünk, amelyek irányzottan segítik a tanulók egyéni fejlődését, társadalmi integrációját miközben növelik a tanulás iránti motivációt is. Egy ilyen megoldás lehet például a mesterséges intelligencia alapú chat felületek fejlesztése is, amelyen keresztül a tanulók egyszerűen és gyorsan szakmai tanácshoz juthatnak, legyen szó tanulási, mentális vagy más nehézségekről.

Fenntarthatóság/SDGs

Minőségi oktatás.
Nemek közötti egyenlőség.
Egyenlőtlenségek csökkentése.
Béke, igazság és erős intézmények.

Adaptációs potenciál

- a megoldás valós társadalmi problémára reagál,
- az adott regionális problémákra tanárok, szülők és tanulók bevonásával közösen kell megoldásokat találni,
- tanárhiány tekintetében a digitalizáció és oktatástechnológiai megoldások alkalmazása kiemelkedő fontosságú.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

Elegendő forrás és politikai támogatás háttér iskolák alapításához, tanárok képzéséhez és technológiai fejlesztéshez. A speciális és sajátos igényű tanulók igényeit figyelembe véve a közoktatás fejlesztésére szorul, központok és iskolák létrehozására van szükség speciális igényű hallgatók részére. Ezzel párhuzamosan társadalmi érzékenyítő programokra van szükség, amelyek felhívják a figyelmet a fogyatékkal és más speciális igénnyel élők társadalmi integrációjának fontosságára és a tanulás kiemelkedő szerepére az életben való boldoguláshoz.

Hatásmérés, indikátorok

Projektől függően, de felmérhető a speciális igényre szorulók száma/megye, meglévő intézmények/megye, hogy a fejlesztések a leginkább rászoruló térségekben induljanak meg. Indikátor lehet az adott technológia vagy digitális eszközt használó tanulók száma/hónap. .

Megvalósító szervezet(ek) - elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

www.Valteri.fi - Finnország

Finn minta: szakértelem az inkluzív oktatás kapcsán.

Források:

- Mertala, P. (2020) Supporting a wide range of ICT skills in early childhood education and pre-primary education. *Journal of Early Childhood Education Research*, 9 (1), 6.
- Koivula, P. (2017) Inklusiivinen opetus yhteisenä tavoitteena. *eEriKa: erityispedagoginen tutkimus- ja menetelmätieto*, 2, 10-12.

3.9.3. Közösségi (modern) könyvtárak hálózata

Probléma azonosítása

Változnak a könyvtárhasználattal kapcsolatos igények, melyre szélesebb szolgáltatásokkal és társadalmi innovációval kell reagálni (Saarti, Laitinen, és Vattulainen, 2017).

Leírás, rövid ismertetés

Finnország a könyvkedvelők mennyországa és nem véletlen, hogy ban a finn könyvtárak igen nagy népszerűségnek örvendenek. Ez köszönhető annak, hogy minden településen ingyenesen elérhető egy könyvtár, ahol nem csak olvasnivaló könyveket és magazinokat találunk. A könyvtár közösségi térként is szolgál, ahol sok helyen bérelhető helyben varrógép, különféle nyomtatók, 3D nyomtatók, Playstation játékszobák és ezeken felül lehet kölcsönözni társasjátékokat, sportfelszereléseket és még megannyi használati tárgyat is. A finn közkönyvtárak országos szinten egy hálózatot alkotnak, így ha egy keresett könyv nem található meg egy adott településen, egy másikról, akár tudományos könyvtárból is, át lehet szállíttatni a mozgókönyvtárak segítségével. Az e-könyvek is nagy népszerűségnek örvendenek, melyeket az online felületen lehet bizonyos ideig elérni. Finnországban a könyvtárak digitalizációjának és azok szolgáltatásainak felhasználóbaráttá tétele is nagyban elősegítette az állampolgárok innovatív kapacitásainak aktivizálását. (Taipale et. al, 2013) Kijelenthető, hogy a könyvtárak népszerűsége is hozzájárult a finn PISA sikerekhez.

Tematikus fókusz

digitalizáció
helyi fejlesztések, governance
kultúra, kreativitás

Célcsoport megnevezése

Olvadni tudó lakosok, civilek – korosztálytól függetlenül.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

A könyvtárakban rejlő potenciál kiaknázása kiemelten épít a hálózatosodásra és a digitális tudásmegosztásra, azaz a helyszínek (könyvtárak, egyetemek és kutatási központok) közötti folyamatos kommunikációra és a könyvcserére. Továbbá a könyvtárak szolgáltatásainak bővítése elősegíti a helyi közösségek és civilek aktivizálását.

Fenntarthatóság/SDGs

Minőségi oktatás.
Egyenlőtlenségek csökkentése.
Partnerség a célok eléréséért.

Adaptációs potenciál

- A közösségi terek meghatározó szereppel bírnak a társadalmi felelősségvállalás, szolidaritás, kreativitás és kultúra iránti szemlélet kialakításában.
- A könyvtárak funkcióinak bővítése és a könyvtárak működésének decentralizálása, helyi igényekhez alakítása.
- A koronavírus alatt és után érdekes lenne felmérni, mennyiben és miként változott a könyvtárhasználat Magyarországon. A táv-szolgáltatások bővítése és a helyben elérhető és kölcsönözhető eszközök bővítésére valószínűsíthetően nagy szükség van. A könyvtárak, mint közösségi terek nagyban hozzájárulhatnak a különböző kulturális és más szemléletformáló tevékenységek lebonyolításához. Magyarország lakosságának mindössze 13% könyvtári tag (2000-2019 között) mely ennek legalább háromszorosra is lehetne. (Könyvtári Intézet, 2020) A finn közkönyvárrendszert világhírű megoldásaiból Magyarországon is lehet tanulni.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

- Igényfelmérések és azok elemzése. Partnerségek, az adott régiókban helyi cégekkel, intézményekkel való együttműködések.
- Finn minták megismerése, terepszemle Finnországban és jó gyakorlatok megosztása.

Hatásmérés, indikátorok

Könyvtári tagok könyvtárhasználati szokásainak éves kiértékelése, kölcsönzött tárgyak, szolgáltatásának népszerűsége valamint az online felhasználók számának változásai folyamatos statisztikák alapján.

Megvalósító szervezet(ek) – elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

<https://www.libraries.fi/>
Finnország

Források:

- Saarti, J., Laitinen, M. A., és Vattulainen, P. (2017) Effects of the digitization to the printed collection policies. *Library Management*, 38(2), 167-174. <https://doi.org/10.1108/LM-01-2017-0004>
- Taipale, I., McCracken, D., Lehtonen, T. M. S. és Nirkko, J. (2013) 100 social innovations from Finland (2nd rev. ed.) (pp. 56-57) Finnish Literature Society.
- A könyvtárhasználat trendjei Magyarországon (2000–2019) Könyvtári Intézet. (2020). Retrieved 10 June 2022, from <https://ki.oszk.hu/hir/kutatasi-es-elemzo-osztaly/konyvtarhasznalat-trendjei-magyarorszagon-2000-2019>

3.9.4. Adománygyűjtő éhségnap

Probléma azonosítása

Szegénységben élők és kiszolgáltatottak megsegítése, 'adományozó-kultúra' kialakítása, szemléletformálás és érzékenyítés Magyarországon.

Leírás, rövid ismertetés

Finnországban a Finn vöröskereszt vezetésével indult meg még 1980-ban az Éhségnap, melynek elsődleges célja az volt, hogy az éhezőket összefogáson és adományokon keresztül megsegítsék. Az országos szintű kampány során az egészséges felnőttek egy egész napi vagy egy étkezést kihagynak és az így megspórolt pénzt az éhezők megsegítésére adomá-

nyozzák. Ennek köszönhetően 1980 óta több mint 54 millió euró gyűlt össze, amelynek 90%-a magánszemélyektől, a többi vállalatoktól érkezik a kampánynak köszönhetően.

Magyarországon jelenleg az ukrán háború menekültjei és a szegénység sújtotta régiókban élők közül megannyian segítségre szorulnak. Az elmúlt két évben többen is adományoztak, illetve megfigyelhető volt az is, hogy egyre többen állnak be önkénteskedni. Azonban az önkénteskedés hagyománya és szemlélete még közel sem éri el a nyugati országok szintjét. A koronavírus és gazdasági válság okozta szélesedő társadalmi egyenlőtlenségekre fel kell hívni a figyelmet országos adománygyűjtő és érzékenyítő kampányon keresztül. Az együttműködés és összefogás-szemléletet meg kell honosítani Magyarországon.

Tematikus fókusz

társadalmi jóllét

Célcsoport megnevezése

- szegénységben élő családok,
- civilek,
- cégek, intézmények.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

A társadalmi összefogás országos szintre emelése, évente visszatérő adománygyűjtő esemény szervezése különböző érzékenyítő programokkal egybefűzve, a figyelem felhívása a rendszerszintű egyenlőtlenségekre.

Fenntarthatóság/SDGs

Az éhezés megszüntetése.
Egészség és jólét.

Adaptációs potenciál

Különböző nehézségek nélkül adaptálható.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

- tapasztalt és ismert koordináló szervezet,
- influencerek bevonása a kampány széleskörű elterjedése érdekében,
- partnerségek kialakítása, koordinált összefogás.

Hatásmérés, indikátorok

Az adott kampányban résztvevő aktív önkéntesek és adományozók száma. Az adományokat fogadó családok, lakosok száma.

Megvalósító szervezet(ek) - elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

Finn Vöröskereszt (Finnish Red Cross) <https://www.redcross.fi/hunger-day/>
Finnország

3.10. GENie, a virtuális dadus

Probléma azonosítása

A Covid-19 vírus elterjedésével a kisgyermekes dolgozó szülők abba a problémába ütköztek, hogy míg ők otthonról dolgoztak, kisebb gyermekeik tulajdonképpen így is felügyelet nélkül maradtak. Erre született meg megoldásként a GENie, a virtuális dadus.

Leírás, rövid ismertetés

A pandémia kialakulásával a szülők számára sokkal komplexebb feladattá vált összehangolni a munkát a magánélettel. Ennek hatására nagyobb volt az elvárás a cégek felé, hogy támogatást nyújtsanak ebben az időszakban a családoknak, főleg a kisgyermekes családoknak.

A General Electric vállalat próbálta a megváltozott helyzetben segíteni a munkavállalókat. Így a Working Parents szervezeten keresztül létrejött a vállalat nevének rövidítéséből a GENie, a virtuális dadus.

Míg a családok a harmóniára való törekvéssel küzdöttek, a fiatalabb generáció az elmagányosodással, hiszen a karantén alatt nem volt lehetőségük szociális életet élni. Ebből a két problémakörből született meg a megoldás, hogy a fiatalabb vállalaton belüli dolgozók kisegítik a családok alkalmazottakat, és felajánlják idejüket a virtuális bébiszitterkedésre. Ezzel az innovatív ötlettel a szülők nyugodtan tudnak dolgozni, míg gyermekeiket munkaidőn kióivül elfoglalják a kollégáik.

A bébiszitterkedés alatt a gyermek minőségi időt tud eltölteni még akkor is, ha nem épp a tanórán ül, vagy valamilyen iskolai elfoglaltságra fordítja idejét.

Tematikus fókusz

munka jövője, a jövő gazdasága társadalmi aspektusai
társadalmi innováció menedzsmentje

Célcsoport megnevezése

A jó gyakorlat célcsoportjába elsősorban azok a kisgyermekes szülők tartoznak, akik valamilyen vállalatnál dolgoznak, és fejtörést okoz számukra megoldani gyermekük felügyeletét a munkaidő alatt (pl: nyáron, illetve a pandémia miatt az iskolák és óvodák zárva tartásának időszakában).

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

A jó gyakorlat újdonságtartalmát az adja, hogy még nem éltünk át pandémiát a virtuális korban, így még nem fordulhatott elő ehhez még csak hasonló megoldás sem.

Fenntarthatóság/SDGs

Tisztességes munka és gazdasági növekedés.

Adaptációs potenciál

Bár a General Electric vállalat észak-amerikai eredetű, több országban, köztük Magyarországon is működik leányvállalatuk. A nagyvállalatok számára adaptálható, amennyiben még aktuális a home office és a távoktatás, ennek hiányában ugyanis megszűnik a probléma. Kisebb vállalatok számára nehezebben fogadható be a gyakorlat, hiszen kevesebben tudnak együttműködni egy ilyen helyzetben a vállalkozás munkatársainak számából adódóan, azonban nem kizárt a program alkalmazása.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

A jó gyakorlat hatékony működéséhez elengedhetetlen a fiatalok önfeláldozása és segítőkészsége, valamint a megbízhatóságuk. A szülők részéről létfontosságú az említett bizalom megléte a dadus felé, hiszen a két fél együttműködésének hiánya esetén nem lenne hatékony a program. Mindemellert a kölcsönösség elvén is alapul a program; azok a kollégák, akiknek az otthoni munkavégzés miatt felszabadult idejük, önkéntesen felajánlják azt a kisgyermekes kollégáknak.

A GE-ben számos öntevékeny csoport támogatja a dolgozókat, illetve azokat a közösségeket, amelyek életében a GE valamilyen formában részt vesz.

A GEne program egyike azoknak a programoknak, amivel a GE a munkavállalókat igyekezett a megváltozott helyzetben segíteni. A programot a pandémia kezdetén a Working Parents (Dolgozó Szülők) önkéntesei találták ki és indították el, hogy segítsék azokat a szülőket, akik kisgyerek mellett próbálták elvégezni napi munkájukat.

A program a kölcsönösség elvén alapul, azok a kollégák jelentkeznek segíteni, akiknek sok ideje szabadul fel az otthoni munkavégzés miatt, és azokon a kollégákon segítenek így, akiket a pandémia erősebben érintett és emiatt segítségre szorúlnak.

Hatásmérés, indikátorok

A program sikerességét mutatja, hogy hányan vették igénybe a szolgáltatást, illetve, hogy hányan jelentkeztek önkéntes virtuális dadusnak.

Megvalósító szervezet(ek) - elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

GE Corporate: edit.galli@ge.com, <https://www.ge.com/europe/content/ge-magyarországon>, Amerikai Egyesült Államok

3.11. Göncruszkai Református Gyülekezet – Talentum Református Tehetséggondozó Általános Iskola és Óvoda és AMI, Gyülekezeti Méhes és Tejjel Mézzel Étterem

Probléma azonosítása

Göncruszka Borsod-Abaúj-Zemplén megye abaúji részén található a Gönci járásban, mely térség a leghátrányosabb járások listájának „élmezőnyében” volt az elmúlt 30 évben. Az 1980-as évektől a térségben, így Göncruszka is folyamatosan csökkent a népességszám. Ehhez társult az alacsony képzettségi szint, az idősödő korfa és a jelentős mértékű munkanélküliség is. Göncruszka lakossága nagyjából 50%-kal csökkent, 1400 főről 600-ra esett vissza. Tovább fokozta a problémát, hogy 2006-ban a településen bezárt az általános iskola, és nem volt működő közösségi élet sem.

Leírás, rövid ismertetés

Sohajda Levente lelkipásztor 2004-ben került a feleségével Göncruszkára. Első céljuk az volt, hogy közösséget teremtsenek Göncruszkaán. Ehhez felmérték a helyi erőforrásokat és kiderült, hogy az ott élő emberek közül a nyugdíjasok és a munkanélküliek jelentős mennyiségű szabadidővel rendelkeznek. Így számukra programokat szerveztek, de itt is figyelembe vették a motivációikat, igényeiket, s ehhez igazítva alakították az események témáját és időpontját is. Azt gondolták, hogy az együtt tevékenykedés egyik jó formája lenne, ha létrehoznak egy közösségi méhest, ahol a közösség minden tagja (a legfiatalabbtól a legidősebbig) együtt mézet készít, s közben minőségi időt is eltöltenek. Mivel az idősek nagy részének a családja már nem él a faluban, ezért is fontos a közösség erősítése, hogy érezzék, hogy van értelme az életüknek.

Alapvető elgondolás volt az, hogy együtt legyenek, hogy célt adjanak az emberek életének. Az idősebb generáció által birtokolt „közincsek” átadása is megtörtént ezeken a közös alkalmakon. Egyházközségként nem méhészkedhettek a törvényi szabályozás miatt, ezért első létrehoztak egy nonprofit kft.-t.

Közben 2006-ban bezárt az állami iskola, nekik pedig 2011-ben lehetőségük nyílt arra, hogy újraindítsák az alapfokú oktatást Göncruszkaán. Ez volt a folyamat második lépése. Magyarországon addig nem volt arra példa, hogy egy 600 fős településen, nonprofit kft. által indított méhészeti általános iskola legyen. Induláskor 16 gyerek és 2 tanár volt az

iskolában. Ma már 22 településről visznek oda gyerekeket, 220 gyerek tanul Göncruszán. Az iskola után harmadik lépésként átvették az óvoda működtetését is.

Azt vallják, hogy minden új dolog, az ismeretlen mindig nagy kihívás, ami felszabadító és kreativitásra sarkall. Minden indulásnál, változásnál megpróbálták felderíteni a már létező jó gyakorlatokat (pl. Palermóban hogyan integrálnak utcagyerekeket, bevándorlókat, ehhez milyen iskolai modell és pedagógiai rendszer működik; különböző szociális háttérű gyerekek sikeres integrálása ott hogyan történik). Vallják, hogy a későbbi kooperáció alapja, hogy ha a gyerekek megtanulnak együtt játszani, tanulni. Göncruszán egy olyan iskola működtetése a cél, amely leképezi a helyi társadalmat. A felnövő gyerekek majd abba a társadalomba tudnak megfelelően beilleszkedni, ami jelenleg is körülveszi őket. A valósággal kell számolni, ott kell élni és abban megtalálni az utat. Azt is el kell mondani, hogy továbbra sem szűntek meg a helyi problémák (szegénység, alkohol, drogok) a községben, de érezhetően csökkent a társadalmi feszültségekből, célnélküliségből eredő devianciák előfordulása). Ők azt vallják, hogy jövőképet kell adni a felnövekvő generációnak, ami nemcsak munkahely kérdése, hanem az is, hogy a fiatalok el tudják képzelni a jövőjüket a térségben. Céljuk a migrációs irány megfordítása.

Az „indulásuk” óta eltelt 20 év alatt megváltozott a helyzet: az embereknek kevés a szabadideje, nagy az izoláció, a közösségi tevékenységek alig működnek, nehéz bevonni az embereket. Emellett a település nemzeti-ségi összetétele folyamatosan változik, jelentős részt képviselnek a szlovák nyelvű lakosok.

Negyedik lépésként valósult meg a Tejjel Mézzel Étterem a gyülekezet életében. A létrehozás célja elsősorban a gyermekek és a gyülekezet, valamint a nonprofit kft. dolgozói közétkeztetésének megoldása volt. Ehhez megvásárolták a falu középpontjában található épületet, amely mindig is a falu boltja és kocsmája volt, és ebben alakították ki az étkező helyet.

Közben külső igény is megjelent az étkezésre: elsősorban a Göncruszán és a környező településen dolgozóktól menüs étkeztetés formájában. Ezt nem sokkal követte az A la carte étkezés megjelenése is, hiszen a környező településeken nincs étterem.

Cél a település fenntartása érdekében a helyi erőforrások megkeresése és hasznosítása.

Tematikus fókusz

társadalmi jóllét
helyi fejlesztések, governance
humán rendszerek

Célcsoport megnevezése

Az óvoda és iskola esetében 3-14 éves korosztály. A közösségi méhes és étterem esetében 0-99 éves korcsoport.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

A helyi erőforrások hasznosításán túl újfajta működési formák meghonosítása:

- Nonprofit kft. formájában működő méhészet (akkor újdonságnak számított), ahol az idősebb generáció által birtokolt „közkinccsek” átadása is megtörténik, többgenerációs együttműködés, közösségépítés.
- Egy nagyon kicsi egyházközség merte újraindítani az alapfokú oktatást a településen, úgy, hogy nem volt tanár köztük, vagy akinek lett volna tapasztalata. Csak abban hittek, hogy ha rájuk van bízva a feladat és elszántak, akkor működhet. Ezáltal megoldották, hogy helyben tudjanak tanulni a gyerekek, sőt környékbeli településekről is sokan járnak ide.
- Cél egy olyan iskola működtetése, ami leképezi a helyi társadalmat, a helyi viszonyokat, ezzel segítve a gyerekek beilleszkedését, térségben való maradását.
- A helyi étkeztetés átvétele olyan innovatív módon, hogy a helyi gyermekek és munkavállalók ellátása és a külsős menüs étkeztetés mellett kiszolgálják a turisták igényeit is. Először a hétköznapi menün kívül szombaton külön A'la carte étlappal, mostantól pedig hétköznap is A'la carte ajánlattal készülnek az arra kirándulóknak. Tökéletesen ötvözték az étterem és a szociális konyha feladatait.

Fenntarthatóság/SDGs

Minőségi oktatás.

Fenntartható városok és közösségek.

Partnerség a célok eléréséért.

Adaptációs potenciál

Hasonló problémával, adottsággal rendelkező települések esetében adaptálható. Több külön eleme van, amelyek külön-külön is használhatóak, de komplexen is megvalósíthatók. Kiemelten fontos a pénzügyi erőforrások tervezése és a lelkipásztor innovátori szerepe (enélkül más települések számára nehezebben adaptálható a gyakorlat).

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

A jó gyakorlat a helyi adottságokat (munkanélküliség, közösségi élet hiánya, vegyes nemzetiségű társadalom, iskola nem léte, közétkeztetés hiánya) figyelembe veszi, azokra reflektál. A Göncruszván megjelenő helyi problémákat oldotta meg innovatív módon, a lakosság bevonásával, így minden eddig megvalósult projektjük társadalmi elfogadottsága jelentős. Az is fontos, hogy a közösségépítésen és oktatási problémák megoldásán túlmenően tudatos márkáépítés is zajlik Göncruszván – mind a méhes, mind az iskola és leginkább az étterem esetében –, a kommunikációs eszközök erős használatával. A göncruszvaiak egy elhivatott és inspiráló egyházközösség, ahol a projektjeikben nem csak megoldásokat kínálnak, hanem egyúttal minőséget is teremtenek.

Hatásmérés, indikátorok

Nem működött az iskola Göncruszván, az újra indításnak köszönhetően nemcsak a helyi gyerekek, hanem 22 település gyermekeinek az alapfokú oktatása valósul meg nap mint nap. A projektnek hosszú távú hatása van, a gyermekek integrációjának segítése történik meg.

Emellett a közösségi élet eredménye a többgenerációs együttműködés, az idősek tudásának átadása. Az idősek hasznos résztvevői lettek a közösségnek, új szerepben próbálhatják ki magukat. A közösség tagjainak száma folyamatosan nő.

Indikátorok:

- Az óvodában és iskolában tanuló gyermekek száma: 220 gyermek/tanév.
- Közétkeztetéssel ellátottak száma: 200 fő/nap.

Megvalósító szervezet(ek) – elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

Göncruszvai Református Gyülekezet

Sohajda Levente lelkipásztor

web: <http://suli.grprotest.hu/>, <http://ovi.grprotest.hu/>, <https://grprotest.hu/>
Magyarország

3.12. Komplex Instrukciós Program (KIP)

Probléma azonosítása

Hazánkban a tudásban és szocializáltságban heterogén összetételű tanulói csoportok nevelése, oktatása jelentős kihívást jelent a pedagógusok számára. A szakirodalom közös álláspontot fogalmaz meg abban, hogy a hátrányos helyzetű (hátrányos helyzetű egy tanuló, ha az életmód, lakás, anyagi színvonal, etnikai hovatartozás valamint a lemaradt tanulmányi eredmény dimenzióiban olyan hátrány mutatkozik, amit a gyermek szűk környezete saját erejéből nem képes áthidalni), a tanulásban leszakadt gyerekek felzárkóztatásához az oktatás átgondolására van szükség. A hazai köznevelési rendszerben fontos szerepet kell szánni a hátrányos helyzetű gyerekek tanulási nehézségeinek jelentős csökkentése érdekében, továbbtanulási lehetőségeiknek a növeléséért, továbbá a heterogén tanulói összetételből fakadó problémák leküzdése érdekében.

A magyar közoktatásban a főleg hátrányos helyzetű gyerekeket befogadó iskolákban a tanulók teljesítménye csökken és a gyerekek iskolai munkájára az alulteljesítés a jellemző.

Leírás, rövid ismertetés

Az Egyesült Államok iskoláiban bevezetett Complex Instruction módszer olyan heterogén tanulói összetételű feltételező oktatási eljárás, amely eredményesen alkalmazható minden tanuló iskolai sikerességének megalapozásához. A csoportmunka-szervezésen alapuló tanítási módszert húsz éves kutatómunka eredményeként a Stanford Egyetem fejlesztette ki E. Cohen és R. Lotan vezetésével. A program olyan speciális kooperatív eljárás, amely kezelni képes a tudásban és szocializáltságban heterogén tanulói csoportokat (státuszkezelés). Magyarországon a Complex Instructiont a Hejőkeresztúri IV. Béla Általános Iskola adaptálta, majd az alapelveket megtartva, új innovációt létrehozva vezette be a Komplex Instrukciós Programot 2001-ben. A Complex Instruction átalakítása, programozása segítette az iskolának alapvető gondjainak megoldásában. A 2000-es évek elején ugyanis azzal találták szemben magunkat, hogy a gyerekek viselkedése kívánni valót hagy maga után, és a tanulás iránti motiváltságuk is rendkívül alacsony. Úgy gondolták, hogy keresnek egy olyan módszert, amely ezekben a kihívásokban segíteni tud, és így találtak rá az amerikai Complex Instructionra. A magyar viszonyokhoz illesztett program kapcsán több mint 20 év távlatában az látszik, hogy képes megoldani azt a két problémát, amit kezdetben alapvető problémaként azonosítottak. Egyrészt, hogy a gyerekeknek az egymáshoz való viszonya,

viselkedése rendeződjön, ne legyenek kirívó magatartásbeli problémák az iskolában; másrészt a motiváltságuk megfelelő legyen. A program alkalmazása előtt jellemző volt, hogy a gyerekek 10%-a megbukott, voltak magántanulók, nagyon sok volt a hiányzás. A program bevezetésének hatására először az igazolatlan hiányzások csökkentek, ezzel arányosan a bukások száma is csökkent, majd eltűntek a túlkoros diákok is, és magántanuló státuszra sincsen már a minta iskolában (Hejőkeresztúr). Minden gyerek továbbtanul, és közülük kb. 70% az, aki érettségit adó iskolába megy tovább. A program sikeressége azonban nem csak a mintaiskola kapcsán mondható el, hanem a programba bekapcsolódó minősített iskolák (például: Pécsi Szieberth Róbert Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Csány-Szendrey Általános Iskola Rezi Tagintézménye, Galgamácsai Fekete István Általános Iskola, Szalay Sámuel Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola, Szolnoki Szent-Györgyi Albert Általános Iskola) kapcsán is.

Tematikus fókusz

társadalmi jóllét
kultúra, kreativitás
helyi fejlesztések, governance
humán rendszerek

Célcsoport megnevezése

A program tudásban heterogén tanulócsoportokat céloz meg, függetlenül társadalmi helyzetüktől. Alapvetően nem hátrányos helyzetűeknek kidolgozott, de számukra is megfelelő és a fejlődésüket jelentősen segíti. A Stanford Egyetemen és hazánkban is küzdenek azért, hogy a módszert ne csak a hátrányos helyzetű gyerekekkel hozzák összefüggésbe. Ráadásul elsősorban középiskolásoknak szól a program, de a hazai középiskolák nem feltétlenül ismerik fel az ebben rejlő potenciált.

A program szélesebb értelemben vett célcsoportja tehát a köznevelési intézményben tanuló, tudásában heterogén tanulói csoportokat alkotó diákság. Szűkebb értelemben véve a program célcsoportjaként a tanulmányaikban valamilyen hátrányt szenvedő diákok jelölhetők meg.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

Az amerikai Stanford Egyetem által kidolgozott Complex Instruction, majd a magyar viszonyokhoz igazított Komplex Instrukciós Program olyan

speciális kooperatív tanítási eljárás, amely lehetővé teszi a tanárok számára a magas szintű csoportmunka szervezését olyan osztályokban, ahol a tanulók közötti tudásbeli különbség és kifejezőképesség tág határok között mozog, és az osztályban végzett munka eredményeként a hátrányos helyzetű tanulók leszakadását lassítja vagy megakadályozza. A program célja minden gyermek tudásszintjének emelése és sikerélményhez juttatása az osztálymunka során. A csoportfoglalkozások alatt a képességekben heterogén összetételű osztályokban a speciális instrukciós eljárás alkalmazásán keresztül lehetőség nyílik a tanulók együttműködési szabályokra történő felkészítésére, a felszín alatt megbúvó tehetségek kibontakoztatására a sokféle, eltérő képességet megmozgató tananyag alkalmazásán keresztül. A feladatok alkalmat adnak a tanulóknak, hogy eltérő képességeikkel vagy eltérő problémamegoldó stratégiájukkal hozzájáruljanak a sikeres problémamegoldáshoz, amely lehetőségek továbbfejlesztik a tanulók erősségeit, miközben újakra is szert tesznek.

Fenntarthatóság/SDGs

Minőségi oktatás.
Egyenlőtlenségek csökkentése.

Adaptációs potenciál

A program egyértelműen adaptálható hazánkban. A KIP programot közel 100 hazai és külföldi általános- és középiskola ismeri. Ezek közül az intézmények közül valamivel több, mint 10 %-a az, aki a program jelentős részét átvette és a tanrendje, oktatási módszere a KIP-en alapul. A KIP programban való részvételt bármely hazai köznevelési intézmény kezdeményezheti. Ebben az esetben az intézmény pedagógusai kapnak egy 30 órás akkreditált képzést a program alapjairól, módszereiről, gyakorlatáról. Ezt követően egy 0,5-1 éves utánkövetési időszak következik, ahol szoros kontroll mellett történik a program napi gyakorlatba történő átültetése. A program hazai kidolgozójának és vezetőjének tájékoztatása alapján jelenleg négy hazai köznevelési intézmény kívánja megismerni a programot.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

A program – általános – sikerkritériumaiként a probléma azonosítása és a leírás, rövid ismertetés részben felsorolt nehézségek megoldását, de legalább jelentős mérséklését jelölhetjük meg. A programban részt vevő köznevelési intézményekben a tanulói státuszrangsor rendezése, a tanulmányaikban lemaradó tanulók felzárkóztatása, a beilleszkedési nehézség-

gekkel küzdők segítése, az érettségit adó középiskolában továbbtanulók számának a növekedése, a hiányzások számának csökkenése, az évet ismétlő tanulók számának csökkenése, továbbá a kompetenciamérések eredményeinek növekedése jelölhető meg specifikus sikertényezőként.

Hatásmérés, indikátorok

A Hejőkeresztúri modellt először 2010-ben egy budapesti IV. és egy IX. kerületi általános iskola adaptálta, majd 2011-ben további 8 iskola és 2012-ben egy tiszafüredi iskola. A hejőkeresztúri iskolában az országos kompetenciamérési eredményekben jelentős előrelépés volt tapasztalható. Látható az alábbi táblázatból, hogy az egyértelmű kompetenciamérésben tapasztalható lemaradás megszűnt, sőt számos vizsgált évben az iskola jobb teljesítményt ért el az országos átlaghoz képest.

Év	Osztály	Teszt	Átlag	Országos átlag
1999	6. osztály	Matematika	420	550
		Szövegértés	418	550
	8. osztály	Matematika	411	550
		Szövegértés	422	550
2011	6. osztály	Matematika	1602	1486
		Szövegértés	1452	1465
	8. osztály	Matematika	1598	1601
		Szövegértés	1435	1577
2015	6. osztály	Matematika	1490	1497
		Szövegértés	1411	1488
	8. osztály	Matematika	1577	1618
		Szövegértés	1460	1567
2019	6. osztály	Matematika	1529	1495
		Szövegértés	1451	1499
	8. osztály	Matematika	1629	1624
		Szövegértés	1628	1608

Forrás: Dr. K. Nagy Emese: A Komplex Instrukciós Program hazai innovációjának és disszeminációjának folyamata c. habilitációs dolgozata 83-84. o., (https://konyvtar.uni-eszterhazy.hu/public/uploads/habilitacios-dolgozat_56d082c6027c6.pdf) és az Oktatási Hivatal kompetenciamérésre vonatkozó statisztikái (<http://www.kir.hu/okmfit/getJelentes.aspx?tip=t&id=029073&th=1>)

A program eredményeiről az első adaptációt követő évek (2010-2011) után folyamatosan készítettek méréseket, de mivel a program hatékonyságát látták visszaigazoltnak a vizsgálatok után, ezért a folyamatos méréseket

abbahagyták, továbbá a program utánkövetésére, alkalmazására az utóbbi években a Covid válság is rányomta a bélyegét. A hatásmérések eredményeiről a fent említett rehabilitációs dolgozatból fogunk példákat kivenni.

- A Budapest XV. kerületi Czabán Általános Iskolában 2011 és 2015 között csökkent a hátrányos helyzetű tanulók (50%-34%) és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók (16%-7%) aránya, továbbá nőtt az érettségit adó középiskolában tanulók (43%-68%) aránya.
- A Bükkaranyos Általános Iskolában 2011 és 2015 között csökkent a hátrányos helyzetű tanulók (86%-57%) és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók (71%-51%) aránya, továbbá nőtt az érettségit adó középiskolában tanulók (0%-33%) aránya.
- A hencidai általános iskolában 2011 és 2015 között csökkent az évet ismétlő tanulók száma (7-4) és nőtt az érettségit adó középiskolában tanulók (1%-24%) aránya.
- A Reziben található általános iskolában 2011 és 2015 között csökkent a hátrányos helyzetű tanulók (41%-21%) és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók (15%-8%) aránya, évet ismétlő tanulójuk a vizsgált időszakban 1 fő volt 2015-ben, továbbá – ha nem is jelentősen – nőtt az érettségit adó középiskolában tanulók (57%-61%) aránya.

Kiemelhető, hogy a hatásmérések eredményei jelentős mértékben pozitívak. Természetesen vannak olyan konkrét területek a vizsgált iskolákban is, ahol az előrelépés csak hosszabb távon lesz mérhető, egyelőre ezeknek az elkészítése várat magára.

Megvalósító szervezet(ek) – elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

Hejőkeresztúri IV. Béla Általános Iskola
3597 Hejőkeresztúr, Petőfi Sándor út 111.
Telefon/fax: 06 46 391 222
<https://www.hejokereszturiskola.hu/>

A program hazai weboldala:
<https://komplexinstrukcio.hu/>
Magyarország

A program nemzetközi weboldala:
<https://complexinstruction.stanford.edu/>

3.13. Kosár közösségek

Probléma azonosítása

A kosár közösségek létrejöttének több alapproblémája is van. Elsősorban arra a problémára válaszul jönnek létre, hogy gyakran nehézséget, gondot okoz a helyi termelőknek saját termékeiket értékesíteni, mivel nem nagytermelők, nem nagykereskedők. Sokszor nehezebben jutnak bevételhez, profithoz. Mindez együttesen is megnehezíti a helyi gazdaság fejlődését.

Másrészt a hosszú ellátási láncok okán egy szupermarket polcáról levett termék lehetséges, hogy több napot utazik, mire eljut a polcokra és még a polcokon is állhat hosszabb ideig. Így elsőként az ellátási lánc hosszát szeretné rövidíteni ez a kezdeményezés.

Harmadrészt probléma, hogy számos termék vegyszerektől, ízfokozóktól, számos káros anyagtól „szennved”, tehát számos étel, amit megeszünk, nem feltétlenül egészséges. A helyi termelők ezen káros anyagok felhasználása nélkül állítják elő termékeiket, gondosan, szakértelemmel és odafigyeléssel termelik meg a zöldségeket, gyümölcsöket.

Továbbá sok vásárlónak nincs arra lehetősége, vagy ideje, hogy a piacon keressen fel helyi termelőket, hanem nagy bevásárló központokban vásárolják meg a szükséges zöldségeket, gyümölcsöket és más termékeket, az időmegtakarítás és könnyebbség jegyében.

A kosár közösség ezekre a problémákra kínál megfelelő megoldást, hogy a helyi termelők és a vásárlók között közvetlen kapcsolatot teremtve könnyen és egyszerűen jussanak el a termékek a fogyasztókhoz.

Leírás, rövid ismertetés

A bevásárló közösségek (más neveken: kosár közösségek, szatyor közösségek, batyu közösségek) olyan önkéntes alapon szerveződő csoportok, amelyekben a helyi élelmiszertermelők és vásárlók közvetlen kapcsolatba kerülnek.⁵ A bevásárló közösségek helyi termékek forgalmazására jönnek létre szerte az országban. A fenti két csoporton kívül szükségesek olyan résztvevők is, akik a közösség létrejöttét és működését megszervezik. Egy webshop felület és adott átadási napok segítségével az önkéntesen szerveződött csoportok közvetlen kapcsolatot teremtenek a helyi termelők és a vásárlók között. Cél: a helyi termékek számára piac biztosítása, a vásárlók egészséges élelmiszerekkel való ellátása, a helyi gazdaság fejlesztése, kö-

⁵ Kosárközösség tudástára: <http://kosarkozosseg.hu/2-mi-a-bevasarlo-kozosseg/> (letöltve: 2022. 02.20.)

zösségteremtés, a pénz helyi gazdaságban való áramoltatásának elősegítése, ismeretterjesztés, közös tanulás, termelői és fogyasztói szemléletformálás. A vásárlók hetente adhatják le rendeléseiket a közösség szervezői felé, így az aktuális terméklista kínálatából válogathatnak, vagy előre összeállított zöldség egységdobozokat vásárolhatnak.

A vásárlók számára azt biztosítja, hogy egészséges és bio élelmiszerekhez juthassanak hozzá, ami hozzájárul az egészséges táplálkozáshoz és a vásárlók egészségéhez. A termelők számára lehetőséget biztosít felvenni a versenyt a nagytermelőkkel szemben, piacot találnak termékeiknek, visszajelzést is kapnak piacukról, plusz jövedelmet biztosít számukra, illetve lehetővé teszi az együttműködést a többi kistermelővel.

Az adott kosár közösség weboldalán a vásárló tájékozódhat a helyi termelőkről, illetve kínálatról, kiválasztva számára a megfelelő termékeket. Az átadási napok kosár közösségen belüli megszervezése logisztika segítségével történik. Ez történhet úgy, hogy a termelők közvetlenül adják át a megrendelt termékeket a vásárlóknak, vagy önkéntesek válogatják össze a rendeléseket.

A kosár közösségek egyik jó példája a Nyíregyházi Kosár Közösség. Az alapvető (korábbi pontban ismertetett problémák okán) 2012-ben néhány olyan személy, akik máshogy gondolkodtak az ismert helyzetről, találkoztak Nyíregyházán. Elkezdtek beszélgetni, és egyre többen csatlakoztak a beszélgetésekhez. Idővel 50 ember gyűlt össze és egyetértettek abban, hogy tenni akarnak a saját életükért, élhetőbb jövőjükért, ezért úgy döntöttek, hogy a közös beszélgetéseket tovább gondolják, és tesznek is valami kézzel foghatót. 2013 tavaszán indították el a Nyíregyházi Kosár bevásárló közösséget. A kosár közösség a mai napig működik. Azonban a nyíregyházi alapítók nem csak egy egyedi kosár közösséget hoztak létre, hanem miután felismerték, hogy több ilyen helyi jellegű kezdeményezés is van hazánkban, elkezdtek másoktól is tanulni és a több helyi jellemző és gyakorlat alapján próbálták összegyűrni egy egyedi saját verziót. Ezen túl létrehozta egy, a hazánkban már működő kosár közösségeknek egy közös weboldalt (<https://kosarkozosseg.hu/>), ahol tapasztalatokat, tippet, javaslatokat gyűjtöttek össze, amelyek segíthetnek más öntevékeny csoportoknak is egy ilyen közösség létrehozásához, továbbá az összes működő közösség alapvető adatait is megpróbálták összegyűjteni.

Tematikus fókusz

társadalmi jóllét
helyi fejlesztések, governance
humán rendszerek
környezeti innovációk, klíma

Célcsoport megnevezése

A vásárlók, fogyasztók általában véve. Bárki vásárolhat a kosár közösségeken keresztül, szerte az országban. A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom. A helyi termelőket segíti az élelmiszertermelő és a vásárlók közötti közvetlen kapcsolat kialakításában, termékeiknek nagyobb piac kialakításában, illetve profithoz jutásban. A termelők mellett a vásárlók is egyre inkább keresik a minőségi élelmiszereket. A kosárközösség megfelelő lehetőség arra, hogy megkönnyítse az „egymásra találást”.

A kosár közösség összefogja az adott térség, régió kistermelőit, és piacot biztosít számukra.

A vásárló a weboldalon megrendelve egyszerűen juthat hozzá az egészséges élelmiszerekhez.

Fenntarthatóság/SDGs

Egészség és jólét.

Fenntartható városok és közösségek.

Felelős fogyasztás és termelés.

Szárazföldi ökoszisztémák védelme.

Adaptációs potenciál

A kosár közösségek metodikája, a létrehozott és alkalmazott weboldal működtetése adaptálható, átvehető számos helyi modell alkalmazása során. A korábban említettek szerint a nyíregyházi kezdeményezés létrehozott egy központi weboldalt hasznos információs bázissal, ahol hozzá lehet férni az eddigi tapasztalatokhoz és tudáshoz. Átad számos olyan tapasztalatot, amin a közösség már átment, így az új közösségek felkészültebben vághatnak neki saját alakulási folyamataiknak. Ezek a Tudástárban találhatóak. A weboldalon található a regisztrációs felület, regisztrálva mindenki saját településén belül megtalálja azokat, akik szívesen részt vennének egy közösség létrehozásában. A központi weboldal dolgozik egy professzionális, a kosárközösségek sajátos igényeit kiszolgáló webshop szoftver kifejlesztésén az induló közösségek számára. Erről a Szoftver menüpont tartalmaz információkat. A központi weboldalon továbbá képzéseket és műhely találkozót is szerveznek azok számára, akik érdeklődnek a téma iránt. Ezekről a Hírek menüben olvasható információ. A regisztrálók feliratkozhatnak a hírlevélre, hogy minél hamarabb értesülhessenek a képzésekről, vagy egyéb, a bevásárló közösségek szempontjából fontos hírekről. Az adaptációhoz számos jó gyakorlat van már Magyarországon, azok megismerése – akár a közvetítők segítségével

is – könnyen lehetséges, és a már működő szoftverekkel való támogatás is segítheti a sikeres és eredményes átvételt.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

Számos módon népszerűsíthetők a kosár közösségek, pl. Facebook oldal indításával, meglévő kosár közösségek tagjainak ismeretét kihasználva, más közösségekben előadás tartásával, szórólap segítségével, stb. Megfelelő logisztikával, kitartással megfelelő módon kialakítható egy kosárközösség működése, valamint egy jó üzleti modell lefektetésével profitra is szert tehet. Ez alapvetően egy általános sikerkritérium. Specifikus sikerkritériumként értékelhető egy-egy speciális zöldség/gyümölcs vagy egyéb termék árusítása.

Hatásmérés, indikátorok

Konkrét hatásmérés nem készült a kosár közösségek működéséről. Ellenben a kosár közösség központi weboldalán található térkép jól mutatja, hogy sikerrel működnek, van jelentőségük, ugyanis az ország számos pontján megtalálhatóak (főként Baranya, Bács-Kiskun, Borsod-Abaúj-Zemplén, Csongrád, Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár és Pest megyében). Összesen 39 regisztrált kosárközösség működik hazánkban.

Megvalósító szervezet(ek) - elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

A kosár közösségek központi, kereső weboldala: <https://kosarkozosseg.hu/>

Jó példa:

Helyben a Jövönk Egyesület
4400 Nyíregyháza, Egyház utca 7. 3/20.
<https://shop.nyiregyhazikosar.hu/>
Magyarország

3.14. Közösségek Hete

Probléma azonosítása

A jó gyakorlat nem egy kifejezett problémára ad választ. A Közösségek Hete a közösségekből hiányzó együttműködésre és a benne rejlő értékek felerősítésére ad választ. A programhoz csatlakozó intézmények így erősíthetik a közösségi működésüket és örökíthetik hagyományaikat. Emellett a közösségben élő különböző helyzetű és életkorú lakosok iránti felelősségre hívja fel a figyelmet.

Leírás, rövid ismertetés

A Közösségek Hete kiemelt célja a közösségek megtartó erejének, a településeken élő különböző helyzetű és életkorú lakosok iránti felelősség, összefogás jó példáinak bemutatása.

A jó gyakorlat további célja új hagyomány teremtésével, hogy a múzeumok, könyvtárak és közművelődési intézmények a helyi civil szervezetekkel, közösségekkel együttesen hozzanak létre közös akciókat az adott településeken.

A négy éve elindított programsorozat a Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ vezetésével jött létre. A projekt különlegessége, hogy a negyedik Közösségek Hetére a 2020-as évben került volna sor, azonban a koronavírus járvány közbeszólt, így a szervezők egy válsághelyzettel néztek szembe. Kétséges volt, hogy megtarthatják-e a rendezvénysorozatot, vagy pedig el kell búcsúzniuk tőle az adott évre. Végül felismerve, hogy mekkora erőt adhatnak a karanténban lévő emberek számára, ha sikeresen átadják a jó gyakorlat üzenetét, úgy döntöttek, hogy megtartják a Közösségek Hetét online formában, amire még nem volt példa. Ebben az adott évben 121 településről 160 programszervező csatlakozott 365 programmal, ami ugyan a beszámolók alapján kevesebb az előző évekhez képest, azonban így is sikeresnek mondható a jó gyakorlat.

2021-ben 300 településről 400 programszervező csatlakozott 700 programmal.

A programok között megtalálható kiállítás, tárlatvezetés, ismeretterjesztés, kvíz, helytörténeti séta, alkotóműhely, sport, gasztronómia és életmód is. A 2020-as évben pedig mindennek a virtuális változata volt elérhető, így például virtuális kiállítás vagy helytörténeti séta.

A szervezők 6 tematika mentén válogattak programokat, ilyen volt például az alkotói tevékenység vagy a sport.

A teljesség igénye nélkül a következőkhöz hasonló programokkal várták a szervezők a látogatókat: a Duna Múzeum, a Keresztény Múzeum,

a Vár Múzeum és a Balassa Múzeum szabadtéri fotókiállítás keretei között mutatta be a gyűjteményeikben található műkincseket, melyek közül a látogatók szavazhattak a kedvencükre. A Mihályfi Ernő Művelődési Ház és Könyvtár egy geocaching nevezetű játék keretében ismertette az érdeklődőkkel a helyi nevezetességeket. A Dornyay Béla Múzeum a salgótarjáni főplébánia melletti régészeti ásatásokat fedte fel a nagyvilágnak az ásatás vezetője jóvoltából. Az előbbi programok mind a szellemi és kulturális értékeket bemutató témához tartoznak.

Az önkéntesség fontosságára felhívó tematikához tartozott többek között a Móra Ferenc Múzeum játéka is, mely során az EMLÉKMúzeumukból válogatott tárgyakat mutatták be, oly módon, hogy a múzeum önkéntesei és kollégái közben egymást is megismerték.

Tematikus fókusz

kultúra, kreativitás
helyi fejlesztések, governance

Célcsoport megnevezése

A jó gyakorlat célcsoportja a közösséget és a közösségi értékeket fontosnak tartó, közösségi szemlélettel működő kulturális intézmények. A kulturális intézmények mellett persze szerepet kapnak maguk a közösséget alkotó egyének is. A szervezők több ezer helyre küldték ki a felhívást, többek között a Közösségek Hete korábbi résztvevőinek is. A kezdeményezéshez csatlakozhatnak olyan programok, amelyek a Közösségek Hete céljait képviselik. Szellemisége pedig a közösségi kezdeményezésekre alapul.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

A Közösségek Hete jó gyakorlat azért egy különleges példa, mert egyedülállóan nem egy programról szól, hanem jó gyakorlatok összességét foglalja magába. Egyértelműen társadalmi kihívásokra fókuszál, bevonva a helyi lakosságot a megvalósításba.

Fenntarthatóság/SDGs

Minőségi oktatás.

Adaptációs potenciál

A Községek Hete egy magyar kezdeményezés, amely a Cselekvő Községek – aktív közösségi szerepvállalás EFOP projekt keretében jött létre. Hangsúlyos tényezőként azonosíthatók a helyi sajátosságok, és a prioritások. Kiemelten fontos a folyamat érintettjeinek azonosítása, a kommunikáció (tájékoztatás) szerepe, a pénzügyi erőforrások tervezése és az intézményi háttér.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

A sikerhez létfontosságú a kulturális intézmények és a közösséget alkotó egyének együttműködése, valamint a fiatalabb generáció kíváncsisága és tenni akarása a hagyományok megőrzéséért. Mindemellett nélkülözhetetlen volt a szervezők rugalmassága is, hiszen a negyedik programsozortat már a pandémia közepén kellett levezényelniük.

Hatásmérés, indikátorok

A Községek Hetének végén a szervezők átadják a Községi Múzeum elismerő címekeket a díjazottaknak a Nemzeti Múzeumban. Akkor lehet még sikeres a projekt, ha lezárultával is fennmarad a községek és az intézmények között együttműködés.

Megvalósító szervezet(ek) – elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeum Oktatási és Módszertani Központ:
kozossegek hete@gmail.com, Magyarország, <https://mokk.skanzen.hu>
NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft.: titkarsag@nmi.hu,
<https://nmi.hu>
Országos Széchényi Könyvtár: inform@oszk.hu, Magyarország,
<https://www.oszk.hu>
Magyarország

Ezenkívül 160 programszervező csatlakozott a programhoz.

3.15. Molnárkalács

Probléma azonosítása

Magyarországon, ahogy számos országban, a régi hagyományok, értékek, a múlttól kapott örökségünk idővel eltűnik, a feledés homályába vész, mivel egy-egy régi hagyományt főként a települések idősebb lakosai őriznek. Egy több, mint 150 éves hagyományt kezdtek el a helyiek újra szélesebb körben „művelni”, visszat tanulni Borsodnádason, ami ezen kézműves hagyomány továbbéléséhez és a fiatalabb korosztály hagyományörzésbe történő bevonásához is vezetett.

Továbbá a molnárkalács sütővas készítés és ostyasütés hagyományának megőrzése, további fejlesztése egy jelentős munkanélküliséggel, szociális, gazdasági nehézségekkel küzdő térségben a közösség összetartozásának, megmaradásának fontos eszköze. Borsodnádason a molnárkalács sütés, sütővas készítés számottevő néprajzi, idegenforgalmi, gazdasági jelentőséggel, lehetőséggel bír. Az alapp probléma tehát a kulturális hiátus és a gazdasági problémák.

Leírás, rövid ismertetés

A molnárkalács előállításának eszköze a sütővas, amelyeket kezdetben a falusi kovácsok készítettek Borsodnádason és a környező településeken (Járdánháza, Balaton, Mikófalva, Bekölce, Bükkszentmárton, Bükkszenterzsébet, Tarnalelesz, Szentdomonkos, Borsodszentgyörgy, Arló, Bélapátfalva, Egercsehi, Bükkszék, Terpes, Várasszó, Fedémes). A XIX. században a vasipar kibontakozásának ezen a környéken a hagyományos paraszti kultúrára kétféle hatása volt. Egyrészt jelentős mértékben felgyorsította a hagyományok, szokások elhalványulását, másrészt sütővas készítésre, így közvetve a sütésre azonban serkentőleg hatott. 1864-ben a Borsodnádasi Vashengergyár (később Lemezgyár) üzeme megkezdte működését, így a többségében kétlaki (paraszti és ipari munkát egyaránt végző) dolgozók elegendő nyersanyaghoz, gépekhez, szakértelemhez jutva, tömegével állították elő a molnárkalács sütővasakat. A helytörténeti kutatások azt mutatják, hogy a Lemezgyár 1992-es bezárásáig folyamatosan készültek új sütővasak. A rohamosan modernizálódó életforma következtében az azt követő időszakban folyamatosan csökkent a molnárkalácsot sütők száma, az ezredfordulóra szinte csak az idősebb generációra korlátozódott. Ezt felismerve néhány lokálpatrióta az 1990-es évek közepétől a molnárkalács sütővas készítés és ostyasütés borsodnádasi hagyományának életben tartása és továbbfejlesztése érdekében értékmentő tevékenységbe kezdett. Legfontosabb célként a régi sütővasak elkallódásának megakadályozása,

a meglévők dokumentálása, új eszközök előállítási feltételeinek a megteremtése, valamint az édesség nyilvános sütéseken való népszerűsítése fogalmazódott meg. Az értékmentés, közvetítés mellett egyre nagyobb szerepet játszott a hagyomány közösségmegtartó, identitást erősítő szerepe. A 2000-es évek környékén mind több személy és civil szerveződés vált a molnárkalács sütésének elkötelezett hívévé. Borsodnádasd Város Önkormányzata ezért 2008-ban, hazánkban először Molnárkalács Fesztivált szervezett, amelyet azóta is minden évben megismétel. A hagyomány materiális maradványaként kiemelhető sütővasak száma pedig a 2000-es évekhez képest folyamatosan növekszik. A hagyomány további népszerűsítése és fenntartása végett (és természetesen a település számára lehetőségként fennálló gazdasági előnyszerzés miatt) 2015-ben megnyitották a Molnárkalácsházat. A Molnárkalácsház napjainkban is működik, a gyártási volumen nem változott, a legyártott termékek teljeskörű eladása hónapról-hónapra megtörténik.

Tematikus fókusz

társadalmi jóllét
kultúra, kreativitás
helyi fejlesztések, governance

Célcsoport megnevezése

A molnárkalács értékeinek kiemelésével elsősorban Borsodnádasd lakói számára kínálnak új perspektívát, a közösségi tudatot és a település önbecsülését kívánják ezzel erősíteni. Továbbá nem csak a helyi közösséget célozza, hanem a hasonló helyzetben lévő – főként az ózdi járásban, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében található – gazdasági, szociális és társadalmi problémákkal küzdő településeknek azt is mutatják, hogy a jövő sikeres megformálásában eredményes út lehet a múlt értékeihez történő ragaszkodás és annak gazdasági vonalra történő felépítése. A harmadik célcsoport pedig igazából hazánk teljes lakossága, aki fogyasztani, vásárolni kíván az előállított termékekből.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

Az unikális hagyomány eltűnésének megakadályozása helyi hagyományörzők, civil szervezetek és az önkormányzat együttműködése által. A helyi lokálpatrióták (hagyományörzők) kezdeményezését követően a másik két kör is érzékelte, hogy csakis közös munkával és egymás vé-

leményét figyelembe véve lehet ezt a hagyományt „megújítani” és újra a középpontba hozni a település életében. Vélhetően civil szervezeti és önkormányzati segítség nélkül is – sokkal hosszabb időtávon – sikerült volna ugyanazt elérni, de a hatékony együttműködés hamarabb meghozta gyümölcsét. Maga az együttműködés nem egyedi, de a hagyomány felkarolása, főként a helyi lokálpatrióták áldozatos munkája kiemelkedő, csak sok esetben a különböző kezdeményezések megmaradnak ezen a szinten és nem kapnak civil szervezeti és önkormányzati közös támogatást. Továbbá, maga a Molnárkalács ház létrehozása és a Molnárkalács Fesztivál a település életének központi elemévé emelése, tehát a hagyomány gazdasági, turisztikai lehetőségeinek kiaknázása sem kifejezetten egyedi, azonban az az áldozatos munka és hozzáállás, amelyet a helyi közösségek tanúsítottak, az jó példa és követendő út lehet bármely település számára.

Fenntarthatóság/SDGs

Partnerség a célok eléréséért.

Adaptációs potenciál

Az együttműködés metodikája, a hagyomány újbóli „felépítése” mindenképpen adaptálható. Hazánkban számos település rendelkezik helyi értékekkel, hagyományokkal, amelyet máshol is ismerhetnek, de főként helyi jelentőséggel bír. Az első lépés ezen értékek összegyűjtése. Ezt – önkormányzati támogatás hiányában – lokálpatrióta személy vagy kör intenzív munkájával lehet hatékonyan elvégezni, ezután a kis közösség bővítése a cél, egyre több személyt bevonni a hagyományok megerősítésébe. Itt a résztvevők innovatori szerepe szintén jelentős tényező. Fontos, hogy a települési lakosokban tudatosítani kell azt, hogy milyen értékkel rendelkeznek, és tudatosítani kell felelősségüket a hagyomány megőrzésében. Amennyiben egy szűkebb közösség már kötődik a témához, ki lehet bővíteni a kört, amelyben akár országos szintű népszerűsítés sem elképzelhetetlen.

Hiába van(nak) tehát helyi kezdeményező(k), ha mások – értendő itt akár a civil szervezetek, az önálló helyi lakosok és akár az önkormányzat is – nem csatlakoznak a kezdeményezés kiteljesítéséhez, akkor lehetséges, hogy a hagyományt nem lehet újfent ismertté tenni és nem lehet a helyi identitást, a gyökerekhez való ragaszkodást megerősíteni.

Az adaptálhatóság szempontjából meg kell vizsgálni a Molnárkalácsház kapcsolódását is. A Molnárkalácsház létrehozatalával a hagyományos kézi hagyományt átalakították gépi munkává. Az kiemelhető, hogy számos korábban emberi munkával végezhető feladat váltható fel a gépek erejével, ezért jelen eset is azt példázza, hogy ha egy megfelelő eszközt

készítenek, akkor a hagyományosan, kézzel készített molnárkalács sütés lassú folyamatát gépi gyártással jelentős mértékben lehet gyorsítani.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

Általános sikerkritériumként értékelhető, hogy a Molnárkalács sütés hagyománya 2012-ben felkerült a Szellemi Kulturális Örökség nemzeti jegyzékébe. Továbbá azt is jelentős sikerként lehet elkönyvelni, hogy maga a hagyomány nem veszett el, sőt egyre több fiatal „műveli” ezt a népszokást. Maga tehát a hagyomány, a kulturális örökség fennmaradása a fentiek által még inkább biztosított. Általános sikertényező az is, hogy a helyi civil szervezetek jelentős része bekapcsolódott a hagyomány továbbvitelébe, és a molnárkalács hagyomány őrzésének egyik lokálpatriótája kiemelte, hogy két roma civil szervezet is folyamatosan részt vesz a népszerűsítő sütéseken és a Molnárkalács fesztiválon. A hagyományt tehát nemzetiségtől függetlenül ápolják a helyiek.

Specifikus sikertényezőként értékelhető számos kemény mutató (hagyományörzésbe bekapcsolódó lakosok száma; Molnárkalács fesztiválon résztvevők száma; molnárkalács értékesítésének számai; a település országos ismertségének a növekedése; a településre látogató turisták/látogatók számának a növekedése). Ezen kritériumok sikeressége azzal mérhető, ha egy progresszív növekvő szám jelenik meg több területen.

Hatásmérés, indikátorok

A hagyomány egyik aspektusa kapcsán sem készült konkrét hatásmérés. Viszont több beszélgetés (helyi lakos, helyi hagyományörzés vezetője, a Molnárkalács Ház vezetője) során rávilágítottak pár mutatóra, amely a sikeresség és a befektetett munka megtérülését jelzi.

A 2000-es évek környékén 167 db sütővas volt, amelyről tudomásuk volt. Napjainkban kb. 400 sütővasról/sütővas mintáról tudnak, ezeknek a le nyomatait nyilvánításukban őrzik.

A Molnárkalács Fesztiválon a kezdetben pár száz fő, főként a sütésben tevékenykedők vettek részt, napjainkra azonban – amennyiben a Covid helyzet engedte – 3-4 ezer fő vesz részt egy fesztiválon.

A fesztiválokon 10-12 civil szervezet vesz részt, akik egész nap sütnek. A civil szervezetek száma, akik részt vesznek a hagyomány ápolásában (nem csak a Fesztiválon való jelenlétet nézve), folyamatosan növekszik, egyrészt az érdeklődés miatt, másrészt a csoportokon belüli viták okán történnek kiválások. Elmondható, hogy napjainkra már a fiatalabb korosztály is képviselteti magát.

A 90-es években még csak helyi szinten (iskolában) lehetett találkozni népszerűsítő bemutató sütésekkel. A hagyománynak a Szellemi Kulturá-

lis Örökség nemzeti jegyzékébe történő felvételét követően azonban az ország több pontján is megfordultak (Budapest, Ózd, Mezőkövesd, Polgár stb.) és a népszerűsítő sütések volumene és térbeli kiterjedése megnőtt. A gépi sütő kb. 4000-4500 darab terméket tud előállítani egy nap, ez a maximális kapacitás, ezt minden nap próbálják is kihasználni. A termékek több hazai ismert márka (pl: Stühmer, Coop) polcain is megjelennek. Vannak kisebb boltok, kegyhelyek (pl: Egri Érseki Palota, Siki Pékség (Ózd), Salgótarjáni piaccsarnok), ahol szintén elérhető a molnárkalács. Az általános értékesítési utak mellett jelentős bevétel származik a helybeli eladásokból és a hétvégi rendezvényeken való részvételekből, az ottani értékesítésekből. Ezek a hétvégi rendezvények főként fesztiválok, helyi népszokásokat felelevenítő események, különböző népszerűsítő sütések. Vannak eseti felvásárlók is, például egy személy évente többször visz ki Auszriába jelentősebb számú terméket (kb. 1000 doboz (30 db/doboz)). 2021 novemberétől a város önkormányzati kft.-je működteti a Molnárkalács házat és 3 fő foglalkoztatottja van. A kft. rentábilisan működik, és nem csak az alapvető kiadásokat fedezi a működésük, hanem profitot is termelnek, tehát az önkormányzat a gazdasági előnyt a település javára tudja fordítani.

Megvalósító szervezet(ek) - elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

Borsodnádasi Polgármesteri Hivatal
Székhely: 3671 Borsodnádasi, Köztársaság út 12.
Telefonszám: 06-21/345-70-40, 06-48/442-334, 06-48/542-536
Elektronikus levélcím: phbn@t-online.hu
<https://www.borsodnadasd.hu/>

Borsodnádasi Helytörténeti Gyűjtemény
3672 Borsodnádasi, Táncsics út 4.
<https://www.borsodnadasd.hu/muvelodes/helytorteneti-gyujt>

Nádasi Kft.
3671 Borsodnádasi, Köztársaság u.11.
Magyarország

3.16. OKÉ, mint közigazgatási közönségszolgálat

Probléma azonosítása

A modern korral járó technológiai fejlődések, az on-line ügyintézés elterjedése, a generációváltás kérdései számos kihívás elé állították a közigazgatást, amelyet a pandémia okozta járványhelyzet és a migrációs helyzet még élesebbé tett. Az ügyfélkiszolgálásnak vagy, ahogy Budaörsön értelmezik, a közigazgatási közönségszolgálatnak is követnie kell a környezeti változásokat, mert csak úgy lehet választ adni ezekre a kihívásokra. Mivel a közigazgatási szolgáltatásokat meghatározó jogszabályok még korábban születtek, meg kellett találni azokat a rugalmas megoldásokat, amelyek globális kihívásokra a megadott keretek közt lokális választ tudtak adni, ezt pedig a lakossághoz legközelebb álló önkormányzatok tudják megadni. A nemzetközi szinten is egyre jobban terjedő „jó önkormányzás” bevezetése lehet az egyik ilyen válasz, eleget téve a követelményeknek, amelyekből egyértelműen levezethető a közigazgatási közönségszolgálat növekvő jelentősége, amit messzemenően megerősítenek a kapcsolódó trendek és kihívások. Ez magába foglalja a minőségi szolgáltatások kialakítását, a széles körben, a hátrányos helyzetű csoportok által is távolról elérhető módon nyújtott ügyintézési, információszolgáltatási modellek bevezetését és folyamatos fejlesztését.

Leírás, rövid ismertetés

Az OKÉ Szolgálat célja az, hogy az önkormányzati közönségszolgálat ügyfelei, a lakosság, illetve annak csoportjai, a településen működő szervezetek (vállalkozások, intézmények, civil szervezetek, stb.) vagy bármilyen okból éppen az adott településen ügyintézését végző egyéb szereplők élni tudjanak a digitális kor adta lehetőségekkel, tudják használni az on-line ügyfélkiszolgálási megoldásokat. Ezáltal időt, energiát, pénzt takaríthatnak meg és elkerülik az idegeskedést az utazási, parkolási, sorban állási problémák miatt.

Az OKÉ Szolgálat lényege, hogy felkészíti, helyzetbe hozza az ügyfeleket az adott élethelyzetük kezelésére, ezáltal javul az életminőségük és a társadalmi jóllétük. Ehhez egy korszerű kommunikációs megoldást, a Telepresence-t használja, amely segítségével az önkormányzati közönségszolgálatot igénybe vevő ügyfél egy virtuális ügyfélablakon keresztül kapja meg a szolgáltatást, ez pedig olyan érzést kelt, mintha személyes ott ülne bent az ügyfélszolgálati irodában. Így a személyes megjelenés helyett távolról, de aktív személyes közreműködéssel kaphatja meg

a segítséget, információt, tájékoztatást, a tanácsokat, vagy ha szükséges, akkor a mentorálási szolgáltatást is.

Tematikus fókusz

digitalizáció
helyi fejlesztések, governance
humán rendszerek

Célcsoport megnevezése

Budaörs esetében a város lakói és közönsége, mindenki, aki választ, megoldást keres valamilyen problémára és nem jut valamiért hozzá a segítséghez.

Az adaptálás esetén mindig az adott településen élő teljes felnőtt lakosság, az általuk nevelt kiskorúak, az adott településen működő intézmények, vállalkozások és civil szervezetek.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

A megoldás újdonságtartalma az, hogy a társadalmi közfelelősség és közigazgatási közönségszolgálat keretében egyfajta szociális támogató hálózat részeként értelmezhető. Az OKÉ Szolgálat, amely lakókörzeti szinten tájékoztatást nyújt különböző élethelyzetekre, a helyi szociális háló részeként működik, ami pedig lakosok és csoportjaik, települési közösségek, intézmények hálózataként értelmezhető. Az OKÉ Szolgálat digitális kommunikációs csatornájaként jött létre a személyes ügyintézését helyettesítő VIVIEN Telepresence Kioszk. A fejlesztések jelenleg pilot programként működnek hazánkban. Az OKÉ Szolgálat országos hálózati elterjesztésével jelentősen növelhető lenne a településeken élő lakosság és a helyi közösségek elégedettsége a helyi közszolgáltatásokkal.

VIVIEN Telepresence Kioszk, Fotó: Gáspár Mátyás

Fenntarthatóság/SDGs

Egyenlőtlenségek csökkentése.
Fenntartható városok és közösségek.
Partnerség a célok eléréséért.

Adaptációs potenciál

A Budaörsi Telekuckó OKÉ Szolgálatában már kialakított Telepresence rendszer még a korábbi 2D-s technológiával működik, de a technológiai fejlődés a telekommunikációs hálózatok sávszélességének bővülése már hazánkban is lehetővé teszi a fejlesztések ezirányú folytatását, tehát a hálózat adott lesz, csak a szoftver és a hardver utánfejlesztése lesz majd szükséges a jelenlegi verzióhoz képest. A kormányzat portálon is működő ügyfélazonosítási rendszer szabályozási háttere alkalmazható lenne erre a típusú ügyfélszolgálati megoldásra is, ez a lakosság jelentős részének könnyebbé adna a távoli elérésre és a személyes ügyintézés érzésének megélésére. Nincsenek tehát feloldhatatlan technikai és jogi és akadályok, csupán szervezés és marketing, ezáltal pedig társadalmi innovációs megoldások szükségesek a széles körű elterjesztéshez, a finanszírozást pedig az ennek felismerését megelőző, a közigazgatás fejlesztésért felelős tárca oldhatná meg.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

A Budaörsi Telekuckó 2021 májusában, testtüzemben elindította az első úgynevezett „Szolgáltatói Látogató Pont” testtüzemét. A Telepresence digitális kommunikációs csatorna lehetővé teszi a virtuális személyi jelenlétet a helyi közigazgatási ügyintézésben azoknak is, akik eddig nem rendelkeztek az ehhez szükséges ismeretekkel és technológiával. A testtüzem keretében elérhető szolgáltatásokat a „Budaörsi Telekuckó, szolgáltatási prospektus” elnevezésű brossúra tartalmazza az ügyfelek tájékoztatása érdekében digitális és papír alapon is.

Ennek az előnye az, hogy távolról is gyorsan on-line elérhető; interaktív, tehát nem kell utaznia az ügyfélnek (ezáltal egyben környezetkímélő is); időkímélő (alacsony várakozási idő), tehát azonnal elérhető; személyes kontaktot biztosít az ügyintézővel és ezáltal is hatékonyabb; technológiai szempontból központilag támogatott; home office módban is működtethető; skálázhatóan bővíthető; irodai költség csökkentő, ezáltal pedig a jóllét növelést erősen segítő szolgáltatás.

Hatásmérés, indikátorok

A szolgáltatás validálása a 2021 májusától Budaörsön elkezdett és jelenleg is zajló kísérleti alkalmazás keretében történt meg, egyelőre korlátozott szolgáltatói háttérrel, hálózati támogatást nem élvező körülmények között. A közösségi célcsoport számára a piacelemzés a szolgáltatás bemutatását jelenti a kísérleti alkalmazás szintjén, s ennek alapján már körvonalazódott egy kritikus potenciális résztvevői kör az országos hálózati kiterjesztés elindítása esetére.

A célcsoportot a korábbi eseteleírások adatai alapján lehet szegmentálni (pl.: kor, lakhely, problématerület alapján). A szolgáltatás validálásának két módját jelzi az 1) és 2), amelyek alapján indikátorokat lehet képezni a szolgáltatás sikerességével, (hozzáadott) értékével kapcsolatban. Az 1)-ben a célcsoport szegmentálása, a 2)-ben a szolgáltatás értéke, hasznosága az indikátorképző tartalmi elem.

Így is egyértelműen pozitív és tartalmilag is elemezhető a szolgáltatás eredményessége a célcsoportból származó visszajelzések alapján: 1) folyamatosan növekvő esetszám a célcsoport szegmentációjával. 2) A szolgáltatás igény-, illetve piacelemzés a tartalom vizsgálatával és a megoldás sikeressége alapján.

A magyarok egyharmadát nem éri el több alapszolgáltatás

Milyen akadályok nehezítik az emberek életét?

A személyes vagy online ügyfélkapcsolat akadálytérképén látható nehézségekkel nem kell együtt élni, ezek a Vivien hálózaton megvalósuló szolgáltatásokkal szinte teljes mértékben leküzdhetők! A személyes ügyfélkapcsolati szolgáltatások a legelszigeteltebb helységekbe, a legnehezebb sorsú emberekhez is eljuttathatók úgy, hogy bár kihasználják a digitális technológia lehetőségeit úgy, hogy a felhasználónak nincs szükségük eszközökre és digitális készségekre.

Forrás: A Budaörsi Telekuckó szolgáltatási prospektusa

Megvalósító szervezet(ek) – elérhetőséggel, honlap és országjelöléssel

Budaörs város Önkormányzata, 2040 Budaörs, Szabadság út 134.
Magyarország

Kapcsolattartó neve: Gáspár Mátyás

Az OKÉ Szolgálat koncepciót és alapprogramjait szerzői jogok védik.

Forrás:

- Budai Balázs Benjámin – Gáspár Mátyás: Társadalmi közfelelősség és közigazgatási közönségszolgálat – Javaslat két kritikus társadalmi probléma megoldására a digitális átalakulás részeként. Külgazdasági és Külügyminisztérium, Budapest, Magyarország, 2021.
- Budaörsi Telekuckó, szolgáltatási prospektusa.
- A jó gyakorlat összeállításában Gáspár Mátyás, a TINLAB Társadalmi Innováció Menedzsmentje Tematikus Fórum tagja nyújtott segítséget.

3.17. Rakun dobozközösség

Probléma azonosítása

A Felelős Gasztrohős Alapítvány munkatársai hét éve dolgoztak együtt vendéglátóhelyekkel különböző hulladékcsökkentő projekteken, a kiszállítás során keletkező műanyag hulladék azonban újra és újra visszatérő problémát jelentett. Egy ideig a biológiailag lebomló csomagolást javasolták, de hamar kiderült, hogy ezek csak ipari körülmények között bomlanak le, vagyis hiába is tennénk őket a komposztálóba.

Becslések szerint évente mintegy 8,8 millió tonna műanyag hulladék kerül az óceánokba. Amellett, hogy ez a rengeteg szemét megfullasztja és megöli az óceáni életet, és több milliárd dolláros gazdasági veszteséget okoz, a műanyagok apró részecskékre bomlanak, amelyek belépnek az élelmiszerláncba, és olyan károkat okoznak, amelyek következményeit még nem értjük. Az óceáni környezetben a top 4 előforduló hulladék a műanyag zacskók (14%); palackok (12%); műanyag élelmiszer csomagoló edények és evőeszközök (9%); és egyéb csomagolók (9%).

A vendéglátás az egyik legnagyobb műanyag szemét-termelő, leginkább az élelmiszer csomagolások és az egyszer használatos elviteles dobozok tesznek a globális környezeti probléma súlyosságáért. A legnagyobb ételfutár-cégek csak Budapesten naponta ezer egyszer használatos, vagy biopolimer műanyag-csomagolást visznek házhoz, ami aztán a kukában landol.

Leírás, rövid ismertetés

A Felelős Gasztrohős Alapítvány által megvalósított dobozközösség éttermeket, vendéglátóhelyeket céloz meg. A vendégek az elviteles ételeket egy adott, visszaváltható dobozba csomagolva kapják. Telefonos applikáción keresztül lehet használni a dobozcseréi rendszert, ahol könnyen kiválasztható, melyik előfizetést szeretnék igénybe venni. Egy előfizetés ciklus 30 napra szól és bármikor lemondható. Az alkalmazásban könnyen nyomon követhető a vendéglátóhelyek és a vendégek számára egyaránt, hogy kinél hány doboz van, és mikorra kell visszavinni.

A vendéglátóhelyek QR kód alapján ellenőrizhetik, hogy az adott vendég hány dobozra jogosult. A vendég az étel elfogyasztása után bármelyik Rakun partnerhez visszaviheti az üres és előblített dobozt, majd a következő adag ételt egy ugyanolyan, az étterem által szakszerűen elmosott dobozban viheti magával. Vannak éttermek a rendszerben, ahol házhozzállítással is lehet Rakun dobozban rendelni.

A dobozok fémből készülnek, ezzel is csökkentve a termelt műanyag hulladék mennyiségét. A tető BPA mentes műanyagból van és életciklusa lejártával a cég ezt is újrahasznosítja majd.

A résztvevők számára nyújtott előnyök:

- Valóban környezetbarát.
- Olcsóbb a fogyasztónak és az étteremnek is.
- Biztosítják az abszolút higiénit.
- A felhasználó része lehet egy felelős és tudatos közösségnek.
- Lelkiismeret-furdalás helyett jó érzés és megnyugvás.
- A tisztább, körkörös gazdaságon alapuló jövő támogatása.

A vendéglátóhelyek számára nyújtott előnyök:

- Versenyelőny.
- Hozzájárulás a környezetvédelemhez.
- A környezettudatossági trend erősödése.
- Cseppmentes, tartós, szép dobozok.
- Kulcsrakész zöld kommunikáció.
- Fenntartható Vendéglátóhely minősítés 10%-os kedvezménnyel szerezhető meg.

Tematikus fókusz

társadalmi jóllét
környezeti innovációk, klíma

Célcsoport megnevezése

A célcsoport a csatlakozó étterem/vendéglátóhely és a fogyasztók. A szolgáltatást bárki igénybe veheti. Elsősorban azonban azokat az embereket célozza, akik rendszeresen kérnek ételt elvitelre vagy akár házhozszállításra. Vannak egyszemélyes/páros/családos, de egyedileg alakítható előfizetések is. A célcsoportot behatárolja a csatlakozott éttermek köre: Budapesten kívül jelenleg (2022. március) Győrben, Székesfehérváron, Velencén, Kaposváron, Szekszárdon, Pécsen, Vácott, Egerben, Miskolcon, Nyíregyházán, Kecskeméten és Szegeden van ilyen egység.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

A szolgáltatás célja nem az, hogy „jobb” anyagokból készült egyszerűhasználatos termékeket készítsen, mint például fa evőeszközök, papír szívószálak, hanem az, hogy teljesen eltüntessék az egyszerűhasználatos termékeket.

A fémdobozokat évekig lehet mindennapos rendszerességgel használni. Strapabíró anyagból készülnek, több mint ezerszer újra lehet őket használni. Ha karcosak lesznek, megcsiszolják őket, ha pedig már évek múltán teljesen használhatatlan lesz egy doboz, akkor beolvasztják, vagy pedig eladják másodlagos nyersanyagként.

Innovációnak tekinthető a kezdeményezésben részt vevők közössége is: a kínálati és keresleti oldal érintettjei aktívan, akár egymást befolyásolva vesznek részt benne, például a felhasználó is javasolhat helyszínt és konkrét szolgáltatót, ahol használná a rendszert.

Fenntarthatóság/SDGs

Felelős fogyasztás és termelés.
Fellépés az éghajlatváltozás ellen.

Adaptációs potenciál

A dobozcseré programhoz bármilyen kiszállító/elviteles vendéglátóhely csatlakozhat díjmentesen. A Rakun közösség honlapján minden információ megtalálható a vendégeknek és a vendéglátóhelyeknek egyaránt. A vendéglátóhelyek egy kalkulátorral ki is számolhatják, hogy a ma már több ezer felhasználóval bíró dobozcseré programba való belépéssel mennyi új vevőre és bevételre tehetnek szert az éttermek.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

- A szinte végtelenszer újrahasznosítható fémdobozokkal csökkentik azt a több ezer tonna műanyag hulladékot, ami az egyszerű használatos termékekkel keletkezik.
- Az alkalmazás letisztult, egyszerű kezelőfelületét bárki könnyen adaptálhatja.
- Világszintű problémára nyújt megoldást, melyet egyre több ember szívügyének érez, így könnyű népszerűsíteni a tevékenységet.

A Rakun dobozközösség több díjat is nyert:

- Highlights of Hungary 2021 – KPMG Fenntarthatósági Különdíj
- Vodafone digitális díj – 3. helyezett Bolygó és Fenntarthatóság kategória
- Vodafone digitális díj – Dolgozói Különdíj
- Forbes Magyarország Levegő – Hazai Fenntarthatósági Projektek 2022

-
- Környezetvédelmi Szolgáltatók és Gyártók Szövetsége – „A Környezet Védelméért” Díj – Vállalkozási kategória 2021

Hatásmérés, indikátorok

A Rakun közösségi médiafelületei: Instagram – 225 bejegyzés, 1141 követő, Facebook – 2989 kedvelés, 3200 követő, LinkedIn – 146 követő

A rendszerben jelenleg (2022. március) több mint 1600 regisztrált felhasználó van. A Rakun rendszere másfél éves fennállása óta már 12650 db egyszer használatos doboztól – azaz 660 kg hulladéktól – mentette meg a Földet az újrahasználatos acél dobozaik használata révén. A Denkstatt Hungary Kft. elemzése szerint a Rakun által használt rozsdamentes acél dobozok már 25 használat után kisebb hatást gyakorolnak a globális felmelegedésre, mint a Magyarországon gyártott, eldobható polipropilén dobozok.

Megvalósító szervezet(ek) - elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

hello@rakun.hu
<https://rakun.hu/>
Magyarország

Központjuk Budapesten van, de a céljuk országos szintű lefedettség.

3.18. SCITHOS – Smart City Hospitality

Probléma azonosítása

Az elmúlt években a városi turizmus fejlődése számottevő negatív hatással járt. Sok esetben a turizmuson túlmutató érintettek részvétele (például Airbnb, zsúfoltság) az ún. túlturizmus (overtourism) jelenségéhez vezetett, ami több szempontból sem fenntartható. Ennek megoldása érdekében az érintett célcsoportok (turisztikai és nem turisztikai szolgáltatók, döntéshozók, helyi lakosság) együttműködésére, közös gondolkodására van szükség.

Leírás, rövid ismertetés

Az európai uniós finanszírozású projekt fő célkitűzése a különböző érdekeltek céljainak összehangolása, a konszenzuson alapuló fejlesztés, a fenntarthatóság biztosítása. A 2016-2019 között megvalósult nemzetközi projekt számos, a fenntartható városi turizmus fejlesztését támogató aktivitást foglalt magában.

Az elérhető útmutatók, összefoglalók, tanulmányok mellett a projekt egyik legfontosabb eredménye egy ún. serious game társasjáték kifejlesztése. A játék segítségével a résztvevők különböző szerepköröket (döntéshozó, érintett) választhatnak. A játék során a fejlesztések várható pozitív és negatív hatásaival is megismerkednek, ezáltal egy komplex látásmód valósul meg, és a végső döntéseket értékes tudással gazdagítja a játék. A résztvevők egy-egy szerepet választva, közösen határoznak meg scénáriókat, azokat megalapozó döntéseket (van mobilitás, szálláshely-fejlesztés, attrakció-fejlesztés, desztináció menedzsment). A döntések potenciális hatásait a játék egy digitális megoldás segítségével vázolja fel, azokat egy dashboard-on látják a résztvevők. A játék során tanultak, levont következtetések valós szituációkban alkalmazhatók. A játék mögött a városi turizmushoz kapcsolódó naprakész, magas szintű ismeretanyag áll.

Egy-egy döntés hatásait a játék több szempontból nézi (például természeti környezet, társadalmi egyenlőség stb.). Egy-egy szereplő szintjén is megjelenik a hatás, és ha például egy aktivitás adott személy életminőségét növeli, de egy másik rovására, akkor a résztvevőknek ezt meg kell vitatniuk. Ezáltal a résztvevők komplexen gondolkodnak a városról, a hosszú távú hatásokat, eredményeket veszik figyelembe. A cél nem a közös megegyezés, hanem egymás véleményének megismerése, a másik érintett felé való nyitottság erősítése.

A projekt időtartama alatt hat városban (Amszterdam, Belgrád, Darmstadt, Göteborg, Stavanger, Valencia) került sor a társasjáték tesztelésére, ki-

próbálására. A résztvevők pozitív visszajelzései alapján a játék előnyei közé tartozik a tanulási, új ismeretszerzési lehetőség, maga a játék öröme, valamint hogy a résztvevők egymással / ismeretlen lakosokkal találkozhattak.

Tematikus fókusz

helyi fejlesztések, governance
környezeti innovációk, klíma
társadalmi innováció menedzsmentje

Célcsoport megnevezése

A városi turizmusban résztvevő desztinációk érintettjeinek széles köre (döntéshozók, helyi lakosok, szolgáltatók, szervezetek).

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

A megoldás innovatív volta maga a serious game alkalmazása, a fejlesztési scenáriók hatásainak modellezése. A gyakorlat tényleges igényekre reagál, igazodik a szükségletekhez, innovatív együttműködésen alapul.

Fenntarthatóság/SDGs

Fenntartható városok és közösségek.

Adaptációs potenciál

A társasjáték angol nyelvű, a projektmenedzser kereshető abban az esetben, ha egy város szívesen alkalmazná/játszaná a játékot. Az adaptáció a projekten / játékot kidolgozókon keresztül lehetséges.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

Sikerkritériumnak tekinthetők a projekt keretében megjelent tudományos publikációk (például Sustainable Urban Tourism special issue) és konferencia-részvételek (ezekről a honlapon tájékozódhatnak az érdeklődők), előadás meghívások. A játékokon részt vevők pozitív visszajelzései is a sikertényezők közé sorolhatók. A sikeres megvalósításhoz hozzátartozik a szakmai tudás, a résztvevő egyetemek helyi beágyazottsága az adott város életébe.

Hatásmérés, indikátorok

A projekt keretében hat helyszínen játszották a társasjátékot, helyszínenként kb. 15 résztvevővel.

Megvalósító szervezet(ek) - elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

<https://scithos.eu/>

Európai városok (Amszterdam, Belgrád, Darmstadt, Göteborg, Stavanger, Valencia)

A projektben városi szervezetek (jellemzően desztináció menedzsment) és egyetemek vettek részt.

Sustainable Urban Tourism special issue:

<https://new.scithos.eu/wp-content/uploads/2019/01/Special-Issue-Sustainable-Urban-Tourism.pdf>

3.19. Senior Mentor Program

Probléma azonosítása

A Senior Mentor Program nevű jó gyakorlat a munka világát frissen elhagyó nyugdíjasok inaktivitását hivatott megelőzni, illetve a rászoruló gyerekek iskola utáni elfoglaltságát megoldani, valamint tanulmányi eredményeik javításában segítséget nyújtani. Emellett a helyi intézmények és a civil társadalom kapcsolatát is megerősíti.

Leírás, rövid ismertetés

Adler és Kwon szerzőpáros szerint a társadalmi tőke a közösség számára igénybe vehető szolgáltatás, amely társadalmi hasznot teremt. A társadalmi tőke fogalmával szorosan összekapcsolódik a segítségnyújtás elve, ez csak úgy tud működni, ha reciprocitás alapon történik, azaz mindenki önzetlenül cselekszik a másik javára, bízva abban, hogy mások is így tesznek. A program eredetileg Amerikából indult ki Experience Corps néven. A tengerentúlon az volt a célja, hogy az általános iskola harmadik osztály végéig megszerettesse a kisdíákokkal az olvasást, de ami még fontosabb, hogy fejlessze az olvasási készségeiket. A program kitalálója az Encore szervezet volt, amely legfőképpen azzal foglalkozik, hogy a baby boom generáció számára nyújtson értelmes elfoglaltságot rögtön azután, hogy kilépnek a munkapiacról. (A baby boom generációnak az 1946 és 1964 között születetteket hívjuk, a második világháború és a nagy gazdasági világválság utáni fellendülés eredményeként ezalatt az időszak alatt körülbelül 75 millió gyermek született az Amerikai Egyesült Államokban.) A program 19 nagyvárosban nagyjából 2000 önkéntessel dolgozik a helyi civil szervezetek segítségével. Amellett, hogy megerősíti a már említett helyi intézmények és a civil társadalom kapcsolatát, javítja a diákok tanulmányi eredményeit, valamint a nyugdíjasok mentális és fizikai egészségügyi állapotában is drasztikus javulás állt elő.

Az időskori munkavállalás a gazdasági előnyökön túl, csökkentheti a depressziót és az időskori demencia előfordulását is. A munka hiánya pszichés eredetű megbetegedésekhez vezethet, így akik ezt tapasztalják, gyógyszerre is többet költenek. A boldog időskor eléréséhez hozzájárul az élethosszig tartó tanulás, a kreativitás, az életet vezérlő célok, stratégiák kialakítása.

A magyar program:

A Senior Mentor Program új lehetőséget kínál az 55 év feletti magyarok számára, hogy a köz szolgálatába állítsák felhalmozott tudásukat – hangsúlyozza Aichelburg Márton, a Senior Mentor Program kitalálója, a Civil

Vállalkozások ügyvezetője. A magyarországi program házigazdája a fent említett Civil Vállalkozások (Civic Enterprises) nevű közhasznú szervezet. A szervezet felismerte, hogy a magyar nyugdíjba vonultak rétege volt a legjobban elszigetelt egy 2011-es felmérés szerint, így kihasználva a helyzetet, adaptálta az amerikai modellt a hazai helyzetre. Azonban jelentős kihívás elé néztek a szervezet tagjai, hiszen a helyi sajátosságokat is figyelembe kellett venniük; nem volt lehetséges, hogy teljesen ugyanazt a modellt alkalmazzák a hazai közönségre is.

A jó gyakorlat során az idősebb korosztály az általános iskolás diákok számára nyújt segítséget házi feladataik megoldásában, a tanulásban, illetve akár nem iskolához kapcsolódó kötelezettségeik ellátásában. Az együtt töltött idő lényeges részét azonban játékos foglalkozások teszik ki, amelyek mind a gyerekek, mind a nyugdíjas korosztály számára élvezetet és kikapcsolódási lehetőséget nyújtanak.

Az amerikai és a magyar program szerint is vannak feltételei a jelentkezésnek. A külföldi szerint az 50. év betöltése után, Magyarországon az 55. év felett lehet jelentkezni önkéntesnek a programba. Abban az esetben, ha valaki önkéntesként részt vesz a programban, hetente több (általában 2-3) alkalommal tart egyéni foglalkozásokat a hozzá legközelebb eső általános iskolában. Ha a szülők igénylik, a játékos elfoglaltságokon felül más segítséget is kérhetnek az önkéntesektől.

A kapcsolatépítés során esetenként akadályokba ütköztek a szervezők, hiszen – sajnálatos módon – egyértelműen nem minden szervezet akar csatlakozni a programhoz. Így még nehezebb volt a civil szervezetnek kiválasztani azokat az intézményeket, amelyeket ők is szívesen fogadtak volna a programban.

A Covid-19 vírus miatt a Civil Vállalkozások becslései szerint 80%-os visszaesés volt az önkéntes órák tekintetében. Feltehetően az elővigyázatosság és a korlátozó intézkedések voltak az okai a visszaesésnek.

Tematikus fókusz

társadalmi jóllét
helyi fejlesztések, governance

Célcsoport megnevezése

A program elsődleges célcsoportja az aktív korból kilépett nyugdíjasok rétege, akik valamiféle elfoglaltságot keresnek kitöltetlen idejükre. Azonban a program közvetetten az általános iskolás diákokat is célozza, hiszen számukra is elfoglaltságot nyújt a program.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom

Magyarországon az elmúlt időszakban megnőtt az önkéntes szervezetek száma, azonban így is kevés lehetősége van a nyugdíjas korba lépett korosztálynak a civil szervezetekben történő önkéntes munkára. A Civil Vállalkozások meglátta ezt a kihasználatlan erőforrást, és elkezdett dolgozni egy olyan megoldáson, amelynek keretében az idősebb korosztály is hasznosnak érzi magát; és a segítséget igénylő rétegek is támogatást kapnak.

Fenntarthatóság/SDGs

Minőségi oktatás.

Fenntartható városok és közösségek.

Adaptációs potenciál

Az amerikai modellt Magyarországon sikeresen adaptálták, azonban ehhez szükség volt a civil szervezet aktív szerepvállalására. Ebből adódóan ahhoz, hogy eredményes legyen a jó gyakorlat adaptálása, a közvetítő nélkülözhetetlen szerepe tagadhatatlan. A civil szervezet rendelkezik a gyakorlati tudással, tapasztalatokkal és kapcsolatrendszerrel. A helyi intézmények pedig a lokális kapcsolati tőkéjükkel és erőforrásaikkal tudnak hozzájárulni a program eredményességéhez.

A közvetítő szereplő megléte mellett még elengedhetetlen a helyi önkormányzatokkal való együttműködés, ez azonban nem minden önkormányzattal sikerült. Ennek ellenpólusa a X. kerület, Kőbánya, ahol 5 általános iskolában is működik a program. Kőbányán az együttműködés magas fokon valósult meg az együttműködés, hiszen az önkormányzati intézmény is szerepet vállalt a program helyi terjesztésében.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

A sikerhez szükséges az intézmények nyitottsága és alkalmassága a program adaptálhatóságához, illetve a helyi közösségen belül, az időskorúak tenni akarása. Emellett szükséges a tanítványok kooperációs készsége is, valamint a szülők nyitottsága és a mentorok elfogadása a részükről.

Hatásmérés, indikátorok

Az önkéntesek száma a Covid-19 pandémia megjelenésével sajnos visszaesett, de eddig 30 iskola és 300 önkéntes vett részt. Budapesten 16, vidéken pedig 5 iskolában működik a program (Szegeden, Sopronban, Ráckevén, Szarvason és Pécelen). Több mint 80 önkéntes mentor vesz részt a Senior Mentor Programban, akik 150 alsó tagozatos diákkal foglalkoznak hetente több alkalommal. A tanárok 100% jelezte, hogy a tanítványaik pozitív irányba változtak a mentorok hatására, valamint az olvasáskészségük is javult 83%-kal.

Mentor oldalról szemlélve az önkéntesek közel felének növekedtek a társas kapcsolatai a korosztályukban és 80% lett tájékozottabb a helyi eseményekről.

Megvalósító szervezet(ek) - elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

Civil Vállalkozások Nonprofit Kft.:
info@civilvallalkozasok.hu
<https://civilvallalkozasok.hu/?menu=szervezet>
Magyarország

3.20. Socrates program

Probléma azonosítása

A Socrates program bölcsész- és társadalomtudományi egyetemi kurzusokat kínál Budapesten, Bécsben és Berlinben olyan felnőtteknek, akiknek a múltban nem volt lehetőségük továbbtanulni. A részvételnek nem feltétele a befejezett középiskolai tanulmány.

A projekt ötletgazdáinak tapasztalati szerint a vitaalapú kurzusok, ahol az élet és a társadalom fontos kérdéseit barátságosan és nyitottan, ugyanakkor a tudományos követelményeknek megfelelően kezelik, transzformatív élményt nyújthatnak azoknak a felnőtteknek, akik korábban oktatási akadályokkal szembesültek.

A társaikkal és tanáraikkal különféle, egymással összefüggő témákról folytatott beszélgetések révén a diákok folyamatosan képzik magukat, és elmélyítik a kulturális és civil életében való részvételüket azokban a közösségekben, melyekhez tartoznak, kapcsolódnak.

Leírás, rövid ismertetés

A Socrates Projekt egy együttműködésen alapuló oktatási és ismeretterjesztési program, melynek partnerei a következők: a Közép-Európai Egyetem – Community Engagement Office és a berlini Bard Collage – Civic Engagement Initiative.

Kurzusaik (magyarul Budapesten, vagy angol és német nyelven Bécsben) ingyenesek, jelentkezéskor előnyt élveznek az alacsony jövedelmű jelentkezők. A két hónapos kurzusok az élet és a társadalom fontos kérdéseit taglalják – barátságos hangulatban, de magas színvonalon, egyetemi szinten. A jelentkezéshez nincs szükség előképzettségre, mindössze lelkesedésre, elköteleződésre és kíváncsiságra a filozófia, történelem, politika, művészet vagy a szociológia témakörei iránt. A kiscsoportos órákat, melyek olvasmányok megvitatására épülnek, a CEU és más egyetemek oktatói tartják. Az órák, beszélgetések a budapesti kampuszon hétfő és csütörtök esténként 18 és 20.30 óra között zajlanak.

Minden évben egy olyan átfogó tematikát választanak, ami korunk problémáit érinti. A 2021-2022 tanév témája: „Szabadság és Társadalom”. Ennek keretein belül a következő kurzusokat hirdették meg:

- Bejárható terek – akadálytalan világ
- Zene és egyéb mindennapi tárgyaink
- A modern állam és az európai értékek
- Kultúrák, ifjúság, fenntartható jövő

Korábbi, 2021-ben megvalósult kurzusok: A szólás szabadsága és ennek korlátai az ókori Athéntól a globális faluig, Szabadság mint politikai eszme és gyakorlat.

Tematikus fókusz

társadalmi jóllét
munka jövője, a jövő gazdasága, társadalmi aspektusai
humán rendszerek

Célcsoport megnevezése

Olyan (alacsony jövedelmű) felnőttek, akiknek a múltban nem volt lehetőségük továbbtanulni.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom. Nem szükséges hozzá befejezett középfokú végzettség és a kurzusok ingyenesek. Azok az emberek, akik korábban azt hitték, hogy az egyetemen soha nem érnek el eredményt, rájönnek, hogy képesek erre. Az egyetemen meglévő hatalmas tudás széles körben elérhetővé tétele a cél.

Fenntarthatóság/SDGs

Minőségi oktatás.
Egyenlőtlenségek csökkentése.

Adaptációs potenciál

Budapesten kívül is bármelyik magyar vidéki egyetemen megvalósítható önkéntesek bevonásával. Bécsben tervezik török, bosnyák, szerb és horvát nyelven is kurzusok indítását.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

A programot amerikai mintára találták ki: a diákok szemináriumi formában, kis csoportokban tanulnak, és a kurzusokon a vitára, az önálló véleményalkotásra koncentrálnak, nem a lexikális ismeretekre. A pozitív visszajelzések eredményeként tervezik a program kibővítését, 2 hónapról 2 félévre akarják növelni a képzés hosszát. Az első, pilot projekt keretében 40 fő látogatta a kurzusokat, a 2021-2022-es tanévben pedig több mint 80 diák kezdte meg a tanulmányait a budapesti és bécsi képzési helyen.

2022-ben januárban és áprilisban is indultak 40-40 fővel csoportok, melyekre közel 250-en jelentkeztek.

„Bár nem képezzük a diákjainkat semmilyen szakmára, abban bízunk, hogy így is sokat tudunk adni nekik. A visszajelzések alapján azt látjuk, hogy a diákok nagy részének nő az önbizalma, elkezdik megkérdőjelezni, amit maguk körül látnak, bátrabban mernek kérdezni, vitatkozni. Ezek ugyan nem klasszikus, önéletrajzokban listázható dolgok, mégis, akár sorsfordító szerepet is betölthetnek az életünkben.” – Halmos Máté, a budapesti program szervezője

Hatásmérés, indikátorok

A hallgatók visszajelzései alapján a program sikeres, sok embernek nyújt ismeretszerzési lehetőséget olyan életszakaszban, amikor a felsőoktatás formalizáltabb formájában már nem tudnak részt venni. A hallgatói tapasztalatok, vélemények magyar nyelven a következő linken olvashatóak: <https://communityengagement.ceu.edu/rolunk-mondtak>.

Megvalósító szervezet(ek) - elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

Socrates Project Email: socrates@ceu.edu

<https://communityengagement.ceu.edu/>

Facebook: <https://www.facebook.com/CEUSocrates>

Magyarország (Budapest), Ausztria (Bécs)

3.21. Tematikus út – Palóc út

Probléma azonosítása

Napjainkban a turizmus piaca globálissá vált. Egyre több desztináció és szolgáltató versenyzik a fogyasztókért, a versenyképesség szempontjából a siker egyre inkább a turisztikai termékek érték-növelésétől, a növekvő élményjellegétől, valamint a vevőknek a szolgáltatási folyamatba történő integrálásától függ. Ezen tényezők új megoldásokat, jelentős fejlesztéseket kívánnak a jelenleg nagyon sikeres turisztikai desztinációktól, szolgáltatóktól is, hiszen a csökkenő lojalitás miatt mindig újra meg kell vívni a turistákért folytatott harcot. Jelentős innovációs nyomás nehezedik a turisztikai piacra, elsősorban arra kell vigyázni, hogy nem elegendő az elmúlt évek sikeres megoldásainak másolása, hanem új, hatékony innovációs teljesítményt kell felmutatni, s azt kellő intenzitással kommunikálni, értékesíteni. A tematikus út kulturális innovációs kezdeményezés mindegyikre kínál komplex turisztikai szolgáltatást, amely jó gyakorlat nem kifejezetten egy azonosítható problémára kínál megoldást, hanem a meglévő, egymáshoz közel lévő, tematikailag összefüggő turisztikai látványosságokat köti össze.

Leírás, rövid ismertetés

A tematikus utakat gyakran nevezik turisztikai terméknek, ám létesítésüknek különböző okai lehetnek: néha teljesen új terméként kerülnek kialakításra, néha azonban csupán eszközként szolgálnak meglévő látnivalók interpretálására. Egy tematikus út felkeresése azt jelenti, hogy a turisták az útvonal (szinte) minden, de legalább is több pontját meglátogatják.

A tematikus utak természeti vagy mesterségesen létrehozott látnivalókat kötnek össze, egy bizonyos téma alapján. Ezek a látnivalók a közlekedés valamely formájának segítségével megközelíthetők. Bejárhatók gyalogosan, tömegközlekedési eszközökkel, autóval, motorral, biciklivel, akár lóval is. A fenntarthatóságra tekintettel a tematikus utak egy időben szolgálják az ismeretszerzést és szórakozást. Három fő jellemzőt kell figyelembe vennünk: a földrajzi elhelyezkedést, a választott témát (kell, hogy legyen egy központi téma, amely köré az útvonal szerveződik), és a választott vagy javasolt közlekedési formát. Az ilyen útvonal egyben arra ösztönzi a vállalkozásokat, hogy kiegészítő termékeket és szolgáltatásokat nyújtsanak. Így az útvonal alapú turizmus a turisztikai desztinációk fejlesztésének piacvezérelt megközelítéseként is értelmezhető. A tematikus utak kialakításának céljai igen változatosak: az érdeklődés felkeltése, együttműködések fejlesztése, oktatás és szórakozás, új piacok

megnyitása, de megjelenik köztük az erőforrás védelme és fejlesztése is, számos más marketing és gazdasági cél, mint pl. a költséghatékonyosság mellett. Kialakításuk koncepciója, hogy a tevékenységek és attrakciók egybefűzése kevésbé fejlett térségekben együttműködést és partnerséget generáljon a közösségek és a szomszédos térségek között, így járulva hozzá a turizmuson keresztül a gazdasági fejlődéshez. A tematikus útvonalak földrajzi szempontból lehetnek helyi/települési utak, regionális utak (pl. a Villány-Siklói borút, országos utak (pl. Kék Túra)) és nemzetközi utak. A tematikus utak kialakításának legjellemzőbb céljai között szerepel az érdeklődés felkeltése közvetlenül egy bizonyos téma s az ahhoz kapcsolódó attrakciók iránt, ezen keresztül pedig az iránt a földrajzi terület iránt. Egy tematikus út létrehozása jelentősen növeli az adott terület „átláthatóságát”, ami különösen a területet nem ismerők számára fontos, mivel az út által javasolt struktúra alapján a korábban ismeretlen terület áttekinthetővé válik. A már korábban is létező attrakciók „újracsoomagolása”, komplex terméké szervezése és a megszokottól eltérő módon való prezentálása segítségével új célcsoportokat lehet megcélolni. Ha szükségesnek mutatkozik, egy út kialakítása során új attrakciók kialakítása is lehetséges, például a téma hatásosabb bemutatása érdekében. A tematikus útvonalak javíthatják a résztvevők közötti együttműködést. Illetve új piac megnyerését is lehetővé teszik. Ugyanakkor fontos cél az örökség-értékek fenntartása, megőrzése.

Az országban több tematikus út is létezik, min pl. a noszvaji Meseút (10 meseházzal, 7 próbatétellel és sok játékos feladattal), a Villányi hegységben a Hétágfa tanösvény (öt különböző tematikus út látogatható), vagy a 2021-ben átadott SacraVelo kerékpáros zárandokút-hálózat, amelynek mintegy ezer kilométeres szakasza Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, valamint a felvidéki Nagyszombat és Pozsony megye vallási kegyhelyeit köti össze.

Ilyen tematikus út a Palóc út is. Palócföldet behálózó utak sok-sok programlehetőséget kapcsolnak össze. „Palórország” a legnagyobb magyar katolikus népcsoport hazája, és a palócság egyedi, különleges értékei turisztikailag is komoly vonzerőt jelentenek. Hollókő is ezen értékek révén került fel az UNESCO világörökségi listájára. Az itt élő emberek őszinte vendégszeretettel fogadják az utazókat, a látnivalók és a programok java része a falvak lakóinak összefogásából jött létre azért, hogy hírül adják, hogyan éltek, dolgoztak, ünnepeltek valamikor. A markáns helyi identitástudat mellett sikeres pályázatok tették lehetővé a tematikus út fejlődését és népszerűsítését. A Palóc Út Egyesületet 2005-ben Parádon 38 alapító tag hozta létre. Határon átvéő kulturális turisztikai fejlesztésekre is többször sikerrel pályáztak. A Palóc út komplex látogatóbarát fejlesztése egy 2008-as ROP-pályázat, valamint a Magyarország-Szlovákia határon átnyúló együttműködési program (2007-2013) keretében való-

sult meg. A legújabb projekt 2018-2019 között zajlott szintén Magyarország-Szlovákia határon átnyúló együttműködési program címmel.

(A pályázatokról lásd: <http://www.palocut.hu/hu/P%C3%A1ly%C3%A1zatok>). A Palóc út rendelkezik internetes honlappal (www.palocut.hu), tábla rendszerrel (tájjellegű, fából faragott díszítésekkel). A tematikus út fejlesztése közben létrejött a Népművészeti Ház és a Palóc Út Információs Központ Mátraderecsken. Parádon, a volt Tűzoltószertárban Asztalos Jókák fafaragó művész kiállítása lelt otthonra. Turistavonzó létesítmények sora született: Parádon Palóc Ház és Tájház; Recsken képzési központ és palócföldi főköttők kiállítóháza létesült. Palóc Grafikai Műhely és Múzeum nyílt Pásztón, Hunnia Csipkemúzeum és Csipkeközpont Terényben; Palóc látványkonyha és téli-nyári foglalkoztató Szarvaskőn; megújult a Radics Kúria Hevesen, Kalondai Palóc Múzeum. Kidolgozták a falusi vendégfogadók oktatási programját. Az egyesület Salgótarjánban saját irodát, titkárságot tart fenn, kiadványokat, szórólapokat ad ki. Szlovákiai palóc területekkel együtt bemutatkoztak az Utazás Kiállításokon, a Palóc Út katalógusban.

A Palócföldön húzódó palóc útvonalakat lásd: <http://www.palocut.hu/hu/utvonalak>

Tematikus fókusz

kultúra, kreativitás
helyi fejlesztések, governance

Célcsoport megnevezése

Kettős célcsoportról beszélhetünk. Egyrészt bárki, aki szeretné felfedezni az adott térség, régió nevezetességeit. Másrészt a helyi turisztikai szervezetek, szolgáltatók, turisztikai helyek, látványosságok működtetői, akik bekapcsolódhatnak az adott környék, régió tematikus útjába, mint turisztikai szolgáltató.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő innovációs tartalom. Sok esetben az emberek csak a legnépszerűbb látványosságokat, turisztikai célokat ismerik, de a környék többi kevésbé ismert látványosságait nem. A tematikus út bizonyos témára építve köti össze az adott térség természeti vagy mesterségesen létrehozott látnivalóit. Amellett, hogy megőrzi az adott terület értékeit, átláthatóbbá, ismertebbé és komplexé teszi azokat az emberek számára, őrizve a hagyományokat.

Fenntarthatóság/SDGs

Fenntartható városok és közösségek.
Partnerség a célok eléréséért.

Adaptációs potenciál

A gyakorlat az adott térség!régió turisztikai látványosságaihoz köthető. Emiatt a helyszín kötött, ugyanakkor a helyi feltételrendszer figyelembevételével a gyakorlat egyes elemei adaptálhatók más közösség számára, amit jól igazol, hogy az országban is több (20 felett) működik. Illetve külföldön is léteznek tematikus utak. Dinamikusan fejlődő ágazat a turizmusnak. Csupán arra van szükség, hogy összegyűjtsék az adott terület nevezetességeit, természeti látványosságait, és egy téma mentén felfűzék azokat.

Vélelmezett sikerkritériumok - általános és specifikus sikertényezők

A tematikus utak speciális turisztikai terméknek tekinthetők, melyek innovativitását az elmaradottabb, kevésbé frekvenciált térségek, kisebb ismertséggel rendelkező attrakciók komplex terméké fejlesztése adja. Értéket növel, élményt ad, egy téma köré felfűzve fogja össze a térség nevezetességeit, és kínál megfelelő turisztika látványosságokat, kikapcsolódást mindenki számára.

Hatásmérés, indikátorok

Hatásmérés nem lelhető fel a tematikus utak sikeressége kapcsán.

Megvalósító szervezet(ek) - elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

A palóc útvonalak: <http://www.palocut.hu/hu/utvonalak>

Palóc Út Kulturális Turisztikai Klaszter Egyesület
3100 Salgótarján, Rákóczi út 29, fsz. 5.
e-mail: palocut@palocut.hu
Magyarország

3.22. Magyar Mentőszolgálat Alapítvány - Vérlovagok

Probléma azonosítása

A vér nélkülözhetetlen szereppel bír a rászoruló betegek gyógyításában, az életmentésben. A tudomány jelenlegi állása szerint a vér semmi más-sal nem pótolható, mesterségesen nem előállítható, kizárólag véradással pótolható. (<https://www.ovsz.hu/hu/miert-fontos-veradas>) Az országos vérkészletben esetlegesen felmerülő hirtelen hiányokat, váratlan szükségleteket országsszerte a lehető leggyorsabban kell kezelni, amelyben meghatározó támogatást nyújtanak a Vérlovagok az ország vérkészleté-nek sürgősségi célba juttatásával.

Leírás, rövid ismertetés

A Magyar Mentőszolgálat Alapítvány 17 évvel ezelőtt azzal a céllal jött létre, hogy hátrányos helyzetű csoportok megsegítését civil módszerekkel tudja támogatni. Tevékenységüket önkéntes alapon, az egész ország területét lefedve látják el. Magyarország egyetlen önkéntes sürgősségi vérszállító közössége, amely 2020-ban Közép-Magyarország régiójában megkezdett tevékenységét 2021-ben Kelet-Magyarországra is kiterjesztette.

Az Országos Vérellátó Szolgálat a készleteket menetrend szerinti járattal teríti az országban. Abban az esetben, ha a helyi raktárak kiürülnek, azt a központi raktárból kell pótolni. Ebben az esetben az egészségügyi intézményekhez leggyorsabban a Vérlovagok révén tud eljutni az Országos Vérellátó Szolgálat központjából a szükséges vérkészítmény, akik a riasztás után rögtön indulnak és megkülönböztető jelzés használatával a sürgős helyzetekben rendkívül gyorsan odaérnek.

Ennek a feleadatnak az ellátása érdekében az alapítvány 4 db speciálisan felszerelt motorkerékpárt és 1 db gépjárművet vásárolt. Jelenleg az Alapítvány 22 önkéntessel, 9 motorkerékpárral és 2 gépjárművel büszkélkedhet. Flottájukat és személyi állományukat folyamatosan bővítik. Tevékenységüket a téli hónapokban is ellátják.

A csapattagok felváltva látnak el 24 órás szolgálatot az Országos Vérellátó Szolgálat budapesti központjában.

Tevékenységükről Youtube-csatornát működtetnek, ahol önkéntességre és felelős vezetéstechnikára is tanítanak.

Tematikus fókusz

Célcsoport megnevezése

A tevékenység célcsoportját alkotják mindazok, akik az ország területén sürgősségi vérellátását igényelnek.

A megoldás újdonságtartalma, az eddigiektől eltérő i nnovációs tartalom

Korábban Magyarországon nem volt hasonló kezdeményezés.

Fenntarthatóság/SDGs

Egészség és jólét.

Adaptációs potenciál

Az Alapítvány – egyre szélesebb körű – tevékenységét 2020 nyarától látja el. A Vérlovagok a Központi Régió mellett 2021 májusától a Kelet-Magyarországi Régió vérellátását is segítik, itt 5 fő önkéntes teljesít szolgálatot, emellett a tervek között szerepel, hogy a többi vidéki régióban is elinduljon a motoros sürgősségi vérszállítás. Elsőként Debrecenben, ahová meg is kezdték az önkéntesek toborzását.

Hasonló kezdeményezések más országokban is megtalálhatók, amelyek tevékenysége esetenként kiegészül sebészeti eszközök, anyatej, illetve más klinikai terméket szállításával is. Így például: az Egyesült Királyság területén működő Nationwide Association of Blood Bikes, vagy Ausztráliában a Bloodbikes Australia.

Vélelmezett sikerkritériumok – általános és specifikus sikertényezők

2022-ben a szervezet elnyerte a Highlights of Hungary idei fődíját. A Vérlovagok tevékenységét széleskörű társadalmi elismerés övezi, továbbá egyértelmű sikertényezőjeként értékelhető, hogy a vérszállítást egy szélesebb földrajzi területen látják el.

Hatásmérés, indikátorok

A megtett km szám, illetve megmentett életek száma kiválóan reprezentálja tevékenységüket.

2020 tavaszától kezdődően egy év alatt kb. százhusz ember életének a megmentéséhez járult hozzá a szervezet. Emellett nagyon fontos ki-

emelni, hogy ez idő alatt valamennyi útjuk balesetmentes volt. 2021-ben a Vérlovagok összesen 127.000 km-t tettek meg kéklámpával, amely a sürgősségi vérszállítás jelent, emellett összesen 1000 feletti vér-, vagy vérkészítmény szállításuk volt. Ez utóbbi nem mind sürgősségi esetet jelent.

Megvalósító szervezet(ek) - elérhetőséggel, honlap és országmegjelöléssel

Magyar Mentőszolgálat Alapítvány

Székhely: 2400 Dunaújváros, Erkel kert 17. 4/1

Telephely: 1117 Budapest, Hunyadi János út 3.

MMA E-mail cím: oltalomhaz@gmail.com, surgossegiver@gmail.com

Vérlovagok E-mail cím: info@verlovagok.hu

Youtube csatorna: Vérlovagok - Blood Bikes Hungary

<https://www.youtube.com/c/V%C3%A9rlovagokBloodBikesHungary>

Magyarország

Forrás:

- <https://verlovagok.hu/>
- <https://www.ovsz.hu/hu/miert-fontos-veradas>

4. feldolgozott jó gyakorlatok tematikus fókusz szerinti besorolása

digitalizáció	<ul style="list-style-type: none"> - Bee Bot padlórobot - BOOKR Kids - Europe Talks - Finn-modellek – Közösségi (modern) könyvtárak hálózata - OKÉ, mint közigazgatási közönségszolgálat
kultúra, kreativitás	<ul style="list-style-type: none"> - Autisták a múzeumban - Bookcrossing – „Vesztés el egy könyvet!” - BOOKR Kids - CulturEU - Finn-modellek – Közösségi (modern) könyvtárak hálózata - Komplex Instrukciós Program (KIP) - Közösségek Hete - Molnárkalács - Tematikus út – Palóc út
helyi fejlesztések, governance	<ul style="list-style-type: none"> - BioSzentandrás - Finn-modellek – Működő szelektív hulladékgyűjtés és újrahasznosítás - Finn-modellek – Közösségi (modern) könyvtárak hálózata - Göncruszkai Református Gyülekezet - Talentum Református Tehetséggondozó Általános Iskola és Óvoda és AMI, Gyülekezeti Méhes és Tejjel Mézzel étterem - Komplex Instrukciós Program (KIP) - Kosár közösségek - Közösségek Hete - Molnárkalács - OKÉ, mint közigazgatási közönségszolgálat - SCITHOS – Smart City Hospitality - Senior Mentor Program - Tematikus út – Palóc út
környezeti innovációk, klíma	<ul style="list-style-type: none"> - Finn-modellek – Működő szelektív hulladékgyűjtés és újrahasznosítás - Kosár közösségek - Rakun dobozközösség - SCITHOS – Smart City Hospitality

<p>társadalmi jóllét</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Autisták a múzeumban - BioSzentandrás - Bookcrossing – „Veszíts el egy könyvet!” - CédusNet Városlabor - Europe Talks - Finn-modellek – Speciális igényű tanulók felismerése és oktatása - Finn-modellek – Adománygyűjtő éhségnap - Göncruszkai Református Gyülekezet – Talentum Református Tehetséggondozó Általános Iskola és Óvoda és AMI, Gyülekezeti Méhes és Tejjel Mézzel étterem - Komplex Instrukciós Program (KIP) - Kosár közösségek - Molnárkalács - Rakun dobozközösség - Senior Mentor Program - Socrates program
<p>munka jövője, a jövő gazdasága társadalmi aspektusai</p>	<ul style="list-style-type: none"> - BioSzentandrás - CédusNet Városlabor - CulturEU - GENie, a virtuális dadus - Socrates program
<p>humán rendszerek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Bee Bot padlórobot - CédusNet Városlabor - Finn-modellek – Speciális igényű tanulók felismerése és oktatása - Göncruszkai Református Gyülekezet – Talentum Református Tehetséggondozó Általános Iskola és Óvoda és AMI, Gyülekezeti Méhes és Tejjel Mézzel étterem - Komplex Instrukciós Program (KIP) - Kosár közösségek - OKÉ, mint közigazgatási közönségszolgálat - Socrates program - Magyar Mentőszolgálat Alapítvány – Vérlovagok
<p>társadalmi innováció menedzsmentje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - GENie, a virtuális dadus - SCITHOS – Smart City Hospitality

